

CONSILIUL JUDEȚULUI GALAȚI

DUNAREA DE JOS

FONDATA IN 1908 - SERIE NOUA - NR. 90 AUGUST 2009
REVISTA LUNARA A CENTRULUI CULTURAL DUNAREA DE JOS

catharsis

dunărea de jos

CONSILIUL JUDEȚULUI GALAȚI
CENTRUL CULTURAL "DUNĂREA DE JOS"

Director general:
Răzvan Corneliu AVRAM

Redactor-șef:

Florina ZAHARIA

florinazaarina@yahoo.com

florina.zaharia@ccdj.ro

Secretar de redacție:

A.G. SECARĂ

secaradi@yahoo.com

Redactori:

Ion CORDONEANU, Virgil GURUIANU,

Aura CRISTIAN, Ioan HORUJENCO,

Vasile PLĂCINTĂ

Colaboratori permanenți:

Sorin ATANASIU, Nicolae BACALBAȘA,

Angela BACIU, Letiția BURUIANĂ,

Viorel DINESCU, Traian DRĂGĂNESCU,

Cătălin ENICĂ, Constantin FROSIN,

Simona FROSIN, Eugen HOLBAN,

Petru IAMANDI, George LATEȘ, Radu MOȚOC,

Carmen RACOVITĂ, Coriolan PĂUNESCU,

Corneliu STOICA, Dumitru TIUTIUCA,

Ioan TODERIȚĂ

Culegere și corectură:

Laura DUMITRACHE, Ionuț PĂUN,

Gabriela SBURLAN

Tehnoredactare: Laura DUMITRACHE

Realizarea copertei: Eugen UNGUREANU

ISSN: 1583 - 0225

Adresa: Strada Domnească nr. 61, Galați

cod 800008; tel/fax: 0236/418400; 415590

e-mail: office@ccdj.ro www.ccdj.ro

Din sumarul acestui număr:

Eveniment - **Aura Cristian** – (p.3-4)

Catharsis – **Constantin Frosin** – (p.9)

- **George Lateș** – (p.8)

Autorul, lansarea de carte și lectura de **Ion Cordoneanu** - (p.5)

Publicitatea și interferențele ei cu alte domenii-

Coriolan Păunescu și Oana Maria Păunescu- (p.6, 7)

Translation - **Vasile Savin** (p.10, 11)

- **Petru Iamandi** (p.34-35)

Premiul revistei "Dunărea de Jos" - "Galați – Orașul inimii mele"- **Liana Dinică** (p.12)

Întâmplări anapoda – **Dan Plăeșu** (p.13)

Poezie : **Șerban Codrin** (p.13)

Octavian Miclescu (p.14)

Georgia Tatu (p.15)

Aurel Scarlat (p.15)

Vasile Tudorie (p.16)

Serial – **Constantin Tănase** (p.17, p.27))

Cronici privind „O antologie a literaturii gălățene contemporane – **Ioan Toderiță** – (p.18-23)

Dicționar: **Corneliu Stoica** (p.24)

Virgil Guruianu (p.26)

Vasile Plăcintă (p.43)

Biografii – **Maximilian N. Popescu** (p.25)

Cronici de carte/ semnează: **Valeriu Valegvi** (p.27)

Adi Secară și Sorin Atanasie (p.28-29)

Ghiță Nazare (p.33)

Constantin S. Dimofte (p.35)

Ancheta lui **Dinescu** – (p.30-31)

Teatru – **Victor Cilincă** – (p.32)

Tradiții – **Eugen Holban** (p.36-37)

- **Ioan Horujenco** (p.40, 41)

Proză scurtă – **Paul Sân-Petru** – (p.43)

Perdafuri – **Vasile Ghica** (p.43)

Geografie – Asaltul britanic al carantinei imperiale rusești-
Tudose Tatu (p.44)

Culoarea și dalta – **Corneliu Stoica** (p.45)

Vasile Alecsandri – La porțile Teatrului Francez -**Radu Moțoc**
(p.46)

La „Fântâna” veșniciei! - **Ioan Tepelea** (p.47, p.51)

Constantin Noica în corespondență episodică – **Ionel Necula**
(p.48-49)

Revista Dunărea de Jos este membră APLER
(Asociația Publicațiilor Literare și a
Editurilor din România)

apler

Revista Dunărea de Jos este membră ARPE
(Asociația Revistelor și
Publicațiilor Europene)

Revista "Dunărea de Jos" publică textele colaboratorilor, oricât de diverse. Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorului. Materialele primite nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în materialele publicate.

Dunărea de Jos Teme viitoare:

Nr. 91 - Biografic și auctorial

Nr. 92 - Postmodernitatea

Nr. 93 - Omul interior

Tradiția populară a ieșit la târg

Timp de trei zile, la Galați s-a desfășurat cea de-a 9-a ediție a târgului meșterilor populari. Peste 40 de meșteșugari veniți din toată țara au adus în orașul de la Dunăre ce au mai frumos din tradiția lor. Și cum ne aflăm într-un an de criză, până și meșteșugarii au mai lăsat la preț. Oalele din lut, iile, obiectele din lemn, icoanele, turta dulce, dar și alte produse au costat mai puțin anul acesta.

“Deși suntem într-un an de criză, târgul din acest an nu a fost unul de criză. Au venit 40 de meșteșugari, deci a fost un târg foarte bogat la care au venit sute de gălățeni”, a declarat Răzvan Avram, directorul general al Centrului Cultural “Dunărea de Jos”.

Nu au lipsit de la târg sculptorul Alexandru Perța, olarul Marcel Mocanu, turta dulce a lui Vasile Micu și bineînțeles muzica și dansurile populare oferite de artiștii ansamblului “Doina Covurluiului”.

Aura CRISTIAN

dunărea de jos, august 2009

Festivalul cărții „Axis libri” la Galați în luna lui Cireșar

Consiliul Județului Galați, Consiliul Local și Primăria Municipiului Galați, Universitatea „Dunărea de Jos”, Asociația Națională a Difuzorilor și Editorilor – Patronat al Cărții (ADEPC), Editurile Eikon și Accente noi. Teatrul Dramatic, Gulliverul, Centrul Cultural și Liceul de Artă, toate aceste instituții s-au unit pentru a organiza la sfârșitul lunii iunie prima ediție a Festivalului de carte „Axis libri”.

70 de edituri din țară și din marile orașe le-au adus gălățenilor la „festivalul cărții” peste 3000 de titluri care s-au adresat deopotrivă copiilor, tinerilor, vârstnicilor dar și celor care s-au aflat în căutarea unor cărți de specialitate. Au venit la Galați cu cele mai noi titluri, dar și cu volume ieșite pe piață mai demult editurile „Rao”, „Humanitas”, „Polirom”, „Litera”, „All”, „Teora”, „Paralela 45”, „Institutul European”, „Niculescu”, „Coresi”, „Editura Didactică și Pedagogică”, „TimoMoldova”,

în Austria. Poate mulți se întreabă dacă mai este citită cartea. Eu spun că da, chiar dacă suntem într-un secol al vitezei, niciodată nu va putea fi înlocuită cartea cu internetul sau televiziunea. Trebuie să îi învățăm pe copii noștri că o carte dă trăinicie viitorului. Am susținut și voi susține întotdeauna actul de cultură, sub toate formele lui, iar târgul de la Galați va deveni o tradiție”, a subliniat președintele Consiliului Județului Galați, Eugen Chebac.

Gălățenii au dat de gustul lecturii și au cumpărat cărți de la târg, în număr mare, poate și datorită reducerilor impresionante pe care le-au făcut expozanții. Iubitorii de literatură au avut parte în cele patru zile de târg și de o serie de lansări carte. Vârful de lance l-a constituit însă lansarea la Galați a volumului „Scrisori către fiul meu”, de Gabriel Liiceanu, tipărit la editura Humanitas.

„Ai atâtea vieți câte cărți citești”

Cu aceste cuvinte ale marelui Constantin Noica și-a început pledoaria pentru carte eseistul și filosoful Gabriel

„Limes”, „Accente Noi”, „Eikon”, „Vox”, „Dunărea de Jos” și multe altele.

„Foarte multe edituri au răspuns afirmativ la invitația noastră și asta ne bucură enorm. Biblioteca „V.A. Urechia” a cultivat cu fiecare târg sau eveniment național, relațiile cu editurile, în fapt furnizorii noutăților de pe rafturile instituției. Ne bucurăm totodată și de numărul mare de gălățeni care au participat la festival, mai ales că la bibliotecă înregistrăm, zilnic, în jur de 1200 de utilizatori”, a spus Ilie Zanfir, directorul Bibliotecii „V.A. Urechia”.

Prima ediție a Festivalului cărții „Axis libri” a coincis și cu ziua Dunării, aniversată în fiecare an pe 29 iunie, de ziua învățătorilor lumii, Sfinții Petru și Pavel. „Ca președinte al Județului Galați, ales de gălățeni, nu îmi rămâne indiferent, și nu îmi este indiferent, ceea ce se întâmplă în județul Galați, fie că este vorba de alimentări cu apă, drumuri, fie că este vorba de școli și grădinițe, dar poate pentru noi, pentru copii noștri și pentru generațiile viitoare, este foarte important acest târg de carte. Încă de anul trecut, când am fondat, împreună cu Biblioteca „V.A. Urechia”, revista „Axis Libri”, am crezut în această publicație, și nu întâmplător, acum, când revista împlinește un an de existență, se deschide și târgul de carte. De asemenea evenimentul este prilejuit și de Ziua Dunării, manifestare care are loc pe data de 29 iunie, și care în acest an va fi sărbătorită la Tulcea, în prezența miniștrilor Mediului din România, Austria și Germania, urmând ca anul viitor Ziua Dunării să aibă loc la Linz,

Liiceanu, care a ales să-și lanseze și la Galați cea mai nouă apariție a sa, „Scrisori către fiul meu”. Însotit de criticul literar Ioana Pârvulescu, cei doi au reușit să adune sute de cititori la Librăria Humanitas și la Biblioteca V.A. Urechia, „flămânzi de cultură” și dornici să-i vadă „în carne și oase”. „La ce bun mărturisirile? Răspunsul l-am aflat când am început să primesc scrisori care îmi scriau „m-am recunoscut în pagina dumneavoastră, și mie mi s-a întâmplat asta”, a spus Liiceanu despre cartea sa.

Despre „Scrisori către fiul meu”, criticul Ioana Pârvulescu crede că este „o urmă pe care o lăsăm în viață”. „Avem în față o performanță scriitoricească și umană. Apoi, este o carte care vorbește despre omul nepublic Liiceanu. A fost un act de curaj. Teoria mea este că, după experiența filosofiei, se va întoarce la vocația de scriitor, de mare prozator. De altfel, în această carte sunt două voci, una înaltă, a filosofului, care generalizează, care vrea să descopere morala, și cealaltă a scriitorului, care nu se minte, care nu se ajustează”.

Chiar dacă a vorbit destul de puțin despre „scrisorile sale”, Liiceanu nu s-a ferit să abordeze și alte teme precum cea a neimplicării sale în politică. „Mă situez pe poziția vocii libere, care alege dincolo de orice constrângere și de orice compromis partinic”. După mai bine de două ore, evenimentul s-a încheiat cu o sesiune de autografe acordate de autor pe „Scrisori către fiul meu”.

Aura CRISTIAN

Autorul, lansarea de carte și lectura...

Aparent, ordinea este inversată. Știți bine că orice cititor deschide mai întâi cartea, apoi ar dori să-l și întâlnească pe autor. Cel mai potrivit prilej pentru o astfel de întâlnire este lansarea de carte, într-o librărie între cărți...

Ce poate ieși dintr-un dialog între autor și cititorul său, mijlocitorul prin excelență fiind cartea, între copertele căreia fiecare și-a dat întâlnire cu fiecare? E greu de anticipat... Aceasta cu atât mai mult cu cât eveniment solemn al unei lansări impune fiecăruia o anume decență, sfioșenie, atitudine de respect și emoție...

În primul rând, la o lansare de carte vorbim în mod excepțional despre o întâlnire, pe care fiecare din cele două conștiințe și-a proiectat-o într-un mod subiectiv. Nu se știe dacă autorul a scris în mod obligatoriu pentru un cititor anume, la fel cum nu putem evalua dacă orice cititor este pregătit pentru lectura cărții *acesteia* și nu a *alteia*. Importantă este vederea, care ar putea fi de fapt o re-vedere și o așteptare în același timp. Vederea este aici anticipare proiectată de partea amândurora, din dorința fiecăruia de a împărtăși celuiilalt experiența scrierii sau a receptării, precum și experiența emoțiilor puse în cuvintele cărții. Este vorba, deci, despre o întâlnire interioară, chiar dacă ea se petrece în spațiul public cel mai adecvat – biblioteca, librăria, acolo unde ideile se propun, se dezbat, se amendează. Cert este că fiecare experiență descrisă în cuvinte, și a autorului, și a cititorului, are deplină și egală îndreptățire.

Acesta este cadrul teoretic în care se petrece o lansare de carte, în care autorul a dorit să se întoarcă în prezent, agățându-se de trecut, sau anticipând timpul care nu a fost încă sau va fi fiind (este cazul cărții doamnei Ioana Pârvulescu cu *Întoarcerea în secolul 21*) sau a *Scrisorilor către fiul meu* în care Gabriel Liiceanu „cotrobăie prin cotloanele vieții”. Ambele, mărturii și mărturisiri personale devin exemplare în măsura în care cititorul ghicește că este vorba, pe alocuri, și despre sine.

I-am propus celui din urmă paradigma lansată de Ricoeur asupra lecturii, în care autorul trebuie considerat mort din momentul în care a pus punct pe ultima pagină a cărții. Am descoperit repede că această paradigmă nu este

Ioana Pârvulescu și Gabriel Liiceanu

funcțională atunci când este vorba despre cărți precum cele pomenite mai sus. Fie pentru că *viața mea* nu este numai a mea și nu poate fi aleasă în măsura ei maximă: „Fără voia mea, paginile s-au transformat într-un jurnal, într-un document al vieții cotidiene din România acestui început de secol. Aș fi preferat să țin jurnalul altui timp - să zicem din perioada 1901 și 1909 - dar nu-i pe-alese: trăiesc ce mi se îngăduie. Deși e viața mea aici, nu cred că există vreo pagină care să-mi aparțină numai mie. Suntem cu toții în ea. Cumva, cartea aceasta seamănă cu secolul în care s-a născut: e plină de neliniște, deși n-a uitat încă de tot să râdă” (Ioana Pârvulescu). Fie pentru că exercițiul predării și confesiunii către fiu, în orice ipostază s-ar găsi el, este unul aproape universal: „Dragul meu, când, în urmă cu mai bine de un an, ți-am scris prima scrisoare din sejurul meu american, nu știam dacă vor mai urma și altele. Totul a început modest, cu o călătorie și o poveste «chirurgicală» a inimii mele. Dar, odată călătoria încheiată, povestea nu s-a mai putut opri și a devenit, amplificându-se, o poveste de inimă pur și simplu. Pe măsură ce se năștea, «aerul» ei era tot mai greu de definit. Tot timpul căutam «ceva» – fără să pot spune ce anume (un gând decisiv? un pericol pe care voiam să ți-l semnalez? mirajul unei vârste?) – ceva pe care țineam morțiș să ți-l las după ce l-aș fi găsit cotrobăind prin cotloanele vieții mele. Pe urmă, tot scriind, am descoperit că sunt atâtea lucruri pe care aș fi vrut să ți le spun și atâtea la care îmi cereai imperios un răspuns...” (Gabriel Liiceanu).

Ce rămâne?... așa cum spuneam și la început, întâlnirea, cu aerul ei unic, în care autorul este în fața ta și, în dialogul cu el, cartea se scrie în continuare, sub ochii tăi. La urma urmei, orice carte nu este epuizată în lectură. Ea trebuie interpretată, așezată la locul ei, în ierarhia subiectivă a fiecăruia sau a unei conștiințe publice. A sta de vorbă cu autorul este un privilegiu, o situație atipică (două sau mai multe subiectivități care doar se aproximează și nu au niciodată siguranța că se înțeleg până la capăt). Și tocmai în aceasta constă frumusețea și bucuria pe care o transmite lansarea unei cărți.

Ion CORDONEANU

Ne propunem să definim termenul de publicitate, dar și domeniile conexe; respectiv, domeniile înrudite cu delimitările dintre acestea, prevenind astfel unele confuzii în vehicularea termenilor pe care îi implică în activitatea practică și vorbirea curentă.

Unii autori¹ afirmă, în lucrările lor, că ar prefera publicității termenul de advertising, care este de origine engleză, față de românescul amintit, între acestea existând „distincții majore”. Una dintre distincții constă în faptul că publicitate este folosit, de multe ori, ca traducere a englezescului **publicity**, care ar avea un înțeles deosebit față de advertising. Însă, momentul actual nu este propice pentru eliminarea cuvântului publicitate, având în vedere faptul că este de mult intrat timp în vocabularul nostru de specialitate.

Pentru a ne lămurii, precizăm că **publicity** desemnează, în fapt, întreaga publicitate gratuită; deci neplătită, prin care o anume persoană juridică încearcă să se facă cunoscută, ocupând un loc vizibil în spațiul public, prin care înțelegem informații difuzate pe diferite canale media și rezultate în urma creării unor evenimente (cel mai adesea).

Conceptul de **publicity** reprezintă, astfel, „orice tip de expunere, în media, a mărcilor, produselor, serviciilor sau factorilor de decizie ai unei companii”. Astfel, **publicity** are un câmp mai larg de semnificații în comparație cu termenul de advertising. **Publicity** înseamnă faptul că o companie (sau o marcă) este prezentă în spațiul public sau devine publică; prin urmare capătă notorietate. Termenul conduce la activități de informare prin care se promovează interesele firmei, precum și la o serie de alte activități de comunicare, prin care se urmărește atragerea atenției opiniei publice. Aceasta, desigur, spre deosebire de advertising, care este publicitatea propriu-zisă, care presupune plasarea în media, contra unor costuri (importante), a unor reclame vizibile, persuasive.

Altfel spus, **publicity** constă în oferirea de informații către media de informare în speranța că ele vor fi apreciate ca texte cu valoare de știri și, astfel, vor fi publicate fără plată din partea celor care le lansează.

Deosebirea dintre advertising și publicity este mai pregnantă dacă avem în vedere costurile și gradul de control asupra procesului de comunicare. În textele reclamelor tip publicity, redactorii pot să intervină (și chiar să perceapă unele prețuri), în timp ce, în reclamele tip advertising, această posibilitate nu există, iar costurile sunt cu mult superioare. Prin urmare, publicitatea (advertisingul) prezintă avantajul de a fi mult mai precisă, creatorul ei având libertatea de a decide (asupra textului) absolut orice aspect sau detalii în legătură cu formula adoptată. În același timp, precizăm că mesajul publicității poate fi alcătuit din elemente vizuale (fotografie, grafică, etc), iar audiența sa este asigurată prin selectarea canalelor de comunicare și repetarea reclamei ori de câte ori este necesar. Se asigură, astfel, o „acoperire” mediatică controlată, deoarece mediatizarea nu este lăsată la dispoziția (și bunăvoința) editorilor sau a abilității persoanelor care asigură legătura cu presa, cu canalele audiovizuale (precum în relațiile publice).

În cazul publicității libere (publicity), deci neplătită (sau plătită modic), compania în cauză are un control scăzut asupra textului, formulei adecvate, locului de publicare (rubrică, ediție, oră de difuzare, etc), efectele putând fi nesigure și, inclusiv, negative.

Firește, din perspectiva marketingului, publicitatea neplătită (publicity) este o formă de comunicare promoțională,

concretizată într-o formulă comercială, ca semnificație. În acest caz, publicity privește un produs, o companie etc, printr-un interviu luat de presă unor purtători de imagine, dar poate să se manifeste și prin știri de presă sau articole detaliate.

Cu alte cuvinte, publicitatea ca termen, în spațiul nostru geografic, include atât publicity, cât și advertising-ul, delimitate obligatoriu, câtă vreme, în românește, avem termenii de publicitate gratuită și de publicitate plătită. Atâta doar că media românească este mai puțin deschisă la prima formulă, deși participarea ei la evenimente economice, la lansări de produse noi poate fi considerată publicitate gratuită, fără ca cititorul să aibă cunoștința acestui fapt^{*}.

Totuși, din multitudinea de definiții referitoare la domeniul publicității, am ales pe cele care îi consfințesc caracterul de proces de comunicare. Astfel, există autori care consideră că publicitatea este doar advertising, adică: „știința, afacerea sau profesia creării și diseminării mesajelor (reclamelor), o instituție socială care afectează viața de fiecare zi a fiecărui individ, o forță care modelează cultura de masă, o componentă a activității de marketing sau o sursă de informare despre produse, servicii, evenimente, indivizi sau instituții (companii)”².

Putem obține o imagine mai clară a domeniului dacă, după același autor, descriem procesul și nu, neapărat, conceptul: „Publicitatea (advertising) este procesul plasării unor reclame identificabile, în media, bine definite, contra unor costuri cunoscute ale spațiilor sau timpilor folosiți pentru aceasta” (Backer, 1998).

De asemenea, alte lucrări de specialitate consideră că publicitatea „este o formă de comunicare de tip persuasiv, având rolul de a modifica atitudinea receptorilor în sensul achiziției unui produs sau anume nevoi, ale cărui calități sunt reale”, dar și că „publicitatea desemnează orice tip de comunicare prin intermediul căreia sunt promise destinatarilor beneficii reale, legate de un produs/serviciu cumpărat”³.

La rândul său, A.M.A. (Asociația Americană de Marketing) consideră că publicitatea (advertising) poate fi „orice formă nonpersonală, plătită, de prezentare și promovare a ideilor, bunurilor și serviciilor, de un sponsor cunoscut”⁴.

După cum se observă, definiția celor din asociația amintită, surprinde principalele caracteristici ale publicității, și anume:

- reclamele sunt plătite (deci, reprezintă o tranzacție) și, prin acest fapt, ele, ca publicitate, se deosebesc de publicitatea neplătită (publicity);
- reclamele sunt nonpersonale, fiind direcționate către un grup-tintă, indiferent de natura lor: vizuale, verbale sau scrise; în plus, ele nu vizează un individ, ci mai mulți;
- reclamele comerciale se identifică cu sponsorul (sau inițiatorul) acestora, având în vedere că cei cărora le sunt adresate trebuie să recunoască sursa, pentru a cumpăra exact produsele despre care se vorbește în reclamă, ceea ce nu se întâmplă întotdeauna în cazul publicității neplătite (publicity).

Definiția A.M.A. nu este singura de acest fel; de exemplu, definiția dată de F. W. Arens și C. L. Bovee, în anul 1996 (în Contemporary Advertising) urmează aceleași coordonate; astfel, ei consideră că „publicitatea este o formă nonpersonală de comunicare a unor informații despre produse, servicii, idei de natură persuasivă, plătită de sponsori care pot fi identificați și care este realizată prin intermediul unor canale de comunicare”.

În marketing, publicitatea nu este definită drept un act comunicațional, dar are definiții și aplicații ca instrument de creștere a vânzărilor. De altfel, publicitatea, din punctul de vedere al marketingului, nu reprezintă doar una dintre componentele specifice activităților promoționale din mixul de marketing, ci este o importantă variantă a politicii de marketing referitoare la mărci; respectiv, un adevărat „nerv al politicii de comunicare a întreprinderii”. Prin urmare, publicitatea apare ca o variabilă calitativă, de natură psihologică, cu acțiune pe termen lung, ce vizează modificări de comportament la nivelul diferitelor categorii de consumatori, ca și menținerea fidelității acestora față de oferta unei firme. Practica ne arată, până la urmă, că publicitatea transformă cererea de consum în comportament de cumpărare. De aceea, comunicarea publicitară, dintr-o perspectivă deontologică, trebuie să îndeplinească anumite criterii; acestea sunt:

- Publicitatea trebuie să respecte criteriul decenței, care impune ca mesajele publicitare să nu conțină afirmații scrise, orale sau reprezentări vizuale care pot încălca principiile morale ale comunității;

- Publicitatea trebuie să respecte criteriul loialității, în sensul că ea nu trebuie să profite de încrederea sau lipsa de informare a publicurilor vizate;

- Publicitatea trebuie să respecte criteriul veridicității, desigur prin evitarea acelor exagerări ce denaturează adevărul în legătură cu calitățile, caracteristicile funcționale și de utilizare.

O legătură evidentă putem întâlni între „relațiile publice și publicitate”; astfel, pentru realizarea obiectivelor proprii, relaționiștii apelează, în mare măsură, la aceleași canale de comunicare în masă, utilizate și în publicitate. De altfel, consultanții domeniului sunt solicitați curent de conducerea organizațiilor pentru a concepe strategia anuală de comunicare internă și externă, pentru a menține buna lor imagine. Într-o asemenea strategie, publicitatea (advertising-ul) poate să constituie un punct de rezistență, la fel și acțiunile de publicitate gratuită (publicity). În fond, relațiile publice, conform „Declarației mexicane”, reprezintă „arta și știința socială de a analiza tendințele, de a programa consecințele acestora, de a consilia liderii organizațiilor și de a implementa acțiuni planificate care să slijească în același timp și organizațiile și publicul”. Relațiile publice sunt (conform Institute for Public Relations) „efortul planificat și susținut de a stabili și menține o stare de simpatie și înțelegere între organizație și mediul ei, obiectiv pe care îl are și-l enunță și publicitatea; pentru că, la decizia clienților de a cumpăra un produs nu se află doar conștientizarea utilității lui, ci și simpatia și aprecierea pe care publicitatea le induc acestora, în legătură cu marca, organizația și, desigur, cu autorul implicat în realizarea lor.

Dacă, așa cum numea Brech, „marketingul este procesul de creare a unor nevoi în rândul consumatorilor pentru un produs ori serviciu, motivarea vânzării acestuia și distribuirea lui către consumatori, în scopul obținerii unui profit”⁵, atunci publicitatea plătită (advertising) și cea gratuită (publicity), prin intermediul diferitelor canale mediatice, pot fi niște instrumente redutabile în promovarea produselor și firmelor, ceea ce reprezintă, din nou, alte puncte de întâlnire ale acestor domenii de promovare a produselor, de a crea și conștientiza nevoi de consum în rândul consumatorilor.

De altfel, și alte definiții ale marketingului conduc la aceste concluzii; de exemplu, „marketingul constituie ansamblul activităților, metodelor și tehnicilor care au ca obiect studiul cererii și satisfacerii consumatorilor cu produse și servicii, în condiții cât mai bune”, definiție în care „Dicționarul de marketing, 1979” implică publicitatea, în mod implicit. Desigur, definiția lui

Belch, potrivit căreia „marketingul reprezintă procesul de planificare, realizare, valorizare (stabilire a prețului), promovare și difuzare de produse, servicii și idei care să determine schimburi în măsură de a satisface scopuri individuale și organizaționale”⁶, ne apare și mai implicată din acest punct de vedere, deoarece, în sfera lui, marketingul cuprinde și termenul comercializare, fără de care reclama, publicitatea, nu ar putea exista.

Dar, să reținem definiția lui Philip Kotler: „Marketingul constă în a oferi bunurile și serviciile necesare acelor oameni care au nevoie de ele, la momentul și în locurile potrivite, la preț adecvat, însoțite de activități de comunicare și promovare adecvate”. Ne vom da seama, în acest fel, cât de mari sunt legăturile dintre publicitate și marketing. Mai mult, publicitatea, conform definițiilor date, este privită ca fiind cea mai importantă componentă a activităților de promovare din cadrul mixului de marketing. Tocmai datorită ponderii, pe care publicitatea o are în marketing, au apărut tendințe de extindere a competenței sale și asupra unor alte componente ale mixului de marketing sau chiar de a autonomiza publicitatea ca domeniu distinct al marketingului.

Noi însă, rămânem la părerea că marketingul⁷ se folosește, în mare măsură de publicitate, și că, în acțiunile sale, de a crea nevoi de cumpărare, aceasta este indispensabilă în slujirea obiectivelor acestui domeniu de sinteză al economiei, alături de unele instrumente specifice sociologiei (sondajul de opinie, interviul etc.).

În final, se cuvine să lămurim legătura / distincția dintre publicitate și reclamă, deoarece, adeseori, acești doi termeni se confundă (ori sunt considerați similari). Spunem. Totuși, categoric, că domeniile sunt diferite, deoarece publicitatea desemnează domeniul, procesul, activitatea, știința diseminării reclamelor. Termenul de reclamă, însă, indică produsul de publicitate, produsul efectiv și final al procesului și activității de advertising care, în funcție de canalul media utilizat, poate fi macheta de presă, spotul de presă sau radio, panoul, afișul, etc., ceea ce este cu totul altceva. Altfel spus, publicitatea este considerată doar activitatea, procesul etc., iar reclama reprezintă finalitatea acesteia, produsul de publicitate în sine, scopul material al acesteia.

Note:

¹ Petre, Dan; Nicola, Mihaela, *Introducere în publicitate, Editura Comunicare.ro (cursuri universitare), București, 2004*

^{*} În orice caz, granița românească între publicity și advertising nu este bine delimitată, încât piața publicității constituie o mică și foarte precisă formulă de promovare și reclamă, atunci când media nu manifestă bunăvoință sau nu-și poate permite un asemenea fapt, fiind constrânsă de relațiile economice ale zilelor în care trăim;

² Backer, M.J., *Macmillan Dictionary of Marketing & Advertising*, London, 1998;

³ O'Guinn T., Allen T., Semenik R., *Advertising*, Cincinnati: South Western College Publishing, 1998;

⁴ Petre, Dan; Nicola, Mihaela, *Introducere în publicitate, Editura Comunicare.ro, București, 2004*

⁵ Brech, E.F., *Principles of Marketing*, New York: Routledge, 1953;

⁶ Belch, G.E.; Belch, A.M., *Introduction to Advertising and Promotion*. Burr Ridge Illinois: Irwin, 1993;

⁷ Păunescu, Coriolan, *Elemente de marketing*, Editura Fundației Academice Danubius, Galați, 2001.

Katharsis și euthonsiasmos

La început au fost zeii, apoi aceștia s-au retras în legende, iar legendele, prin procesul de mitogeneză, au fost cusute în mituri civilizatorii care-și împlinesc menirea din Antichitate până azi. Vechii greci trăiau în cetăți întărite (polis), se închinau la zei feluriți și practicau forme de divinație diferite de la o cetate la alta. În numele zeilor protectori s-au purtat războaie care ascundeau de fapt cauze mult mai omenești: supremație asupra pământului sau a mării, depozitarea celui alt de bunurile câștigate cu trudă sau orgolii omenești exacerbate. Orașele-cetăți erau centre de putere, conduse cu mână forte de un tiran, care veghea la respectarea legilor nescrise ale locului și-și impunea voința concetățenilor prea puțin interesați de felul în care erau conduși, însă în măsură mult mai mare de generozitatea stăpânului care organiza serbări și petreceri fastuoase, răsplătindu-le astfel supunerea. Vechea Heladă a avut o îndelungată epocă întunecată, tenebroasă și violentă, dobândind cunoștința de sine doar în momentul în care egiptenii, persii sau romanii au atacat și le-au impus voința lor. Popor temperamental și călit în încercări de toate felurile, grecii erau dispuși să îndure privațiuni, violențe și nedreptăți, dacă veneau de la ai lor, dar când răul venea din afară își uneau forțele ca să-l biruie. Forța lor militară era redusă, resursele limitate, iar curajul nu atingea prea des cote maxime. Soluția salvatoare a venit întotdeauna de la înțelepții cetăților pe care grecii îi prețuiau și-i încununau cu lauri. Prețuiau și forța fizică a atleților; în cinstea lor dărau și zidurile cetăților construite cu trudă, pentru că porțile erau prea mici, prea meschine pentru cei care aduceau glorie cetății, câștigând bătălii individuale și notorietate în întreaga lume greacă. Jocurile panhelenice, pe durata cărora se suspendau ostilitățile, au fost numite olimpiade, deloc întâmplător, căci târâmul zeilor din Olimp a fost modelul de armonie vizat de cei care le-au inițiat și pus în aplicare ca să demonstreze că pacea greacă este posibilă.

Un popor obligat să lupte cu dușmanii din interior și din afară, dar cu veleități preponderent hedoniste, adesea contemplativ și melancolic, avea nevoie de soluții constructive în plan spiritual, cu atât mai mult cu cât înțelepciunea era la mare preț în cetățile a căror existență era dependentă de dărnicia pământului și de îngăduința mării. O soluție alternativă la olimpiade au fost cânturile reunite în epoei și devenite apoi cărți ale înțelepciunii pământului (*Iliada*) și ale mării (*Odiseea*). Deși puse în seama unui orb iluminat interior (Homer), care ar fi trăit în secolul al VIII-lea a.Chr., ele sunt în realitate operă colectivă, gândită ca o sinteză mitologică aptă să-i împace pe toți grecii. Legendele și miturile pământului grec au fost „cusute” în texte unitare și prelucrate în așa fel, încât să devină tipare ale gândirii colective. S-au eliminat zeitățile locale și s-au reasezat ierarhiile olimpiene, în așa fel încât pământul și marea cea mare să aibă poveștile fundamentale într-o ordine coerentă și larg explicativă. Rapsozii au fost chemați să le învețe pe de rost (forma versificată ușura memorarea și permitea acompaniamentul de liră, instrument de sursă apolinică) și să le difuzeze din cetate în cetate, cântându-le în Agora spre luare aminte și spre învățătură. Cum efectul nu era suficient de pertinent, recitarea cânturilor din epoei s-a mutat în amfiteatrele care reuniau, cu ocazia marilor și micilor dionisii, întreaga suflare a cetății. Locul

rapsozului era luat acum de cor, alcătuit din 10-12 bărbați cu voci sonore, numiți corifei. Pentru a mări nota de spectaculos a acestor recitări în arenă, legendarul Thespis a avut idee de a pune pe unul dintre corifei să dialogheze cu corul și astfel s-a născut prima formă de teatru. Ulterior, Eschil a sporit numărul personajelor la două, iar Sofocle la trei, număr maxim permis pentru ca publicul să le poată urmări. Cânturile homerice au fost principale sursă de inspirație pentru autorii de tragedii care se întreceau și ei în reprezentări dramatice cu ocazia serbărilor dionisiace, iar câștigătorul era încununat cu lauri și dobânda celebritatea în întreaga lume greacă. Serbările durau trei zile și trei nopți, în fiecare zi reprezentându-se, începând cu zorii, câte o tetralogie dramatică, alcătuită din trei tragedii și o dramă cu satiri. După o pauză de prânz, publicul revenea în amfiteatru pentru reprezentarea unei comedii, preambul al orgiei de peste noapte. Subiectele tragediilor erau în așa fel concepute, încât să zguduie sufletele și să provoace suferință, plâns, frică paralizantă de mânia zeilor care decideau nu doar soarta (moira) personajelor, ci și pe cea a oamenilor simpli. Identificarea cu soarta eroilor era la îndemâna tuturor, iar mulțimea reacționa în consecință, emoția, frica și psihoza producând efecte de panică la nivel colectiv. Ore întregi, publicul din amfiteatre plângea și se jeluia, această purificare prin suferință (katharsis) fiind considerată un mod de asumare a sorții tragice a unui popor pentru care moartea era o realitate aproape cotidiană. Sensul moral al katharsis-ului a fost sporit de filosofi, care îi atribuie valențe pozitive și negative.

Cei mai radicali filosofi au fost pitagoricii, adepți ai unei noi religiozități, elitiste, care-și aleg drept protector pe Orfeu, cytharedul cu puteri miraculoase, opus lui Homer, al cărui imaginar se adresa vulgului, cu precumpănire. Purificarea sufletului, văzută de pitagorici, se realiza prin armonia sunetelor (mousike); sufletul, amenințat de dizarmonii, era pus astfel în concordanță cu ordinea cosmică, suprema armonie. Se produce astfel o identificare a katharsis-ului cu philosophia, iar efectele depășesc simpla cogniție, intrându-se în zona terapeutică: răul era izgonit din trup și suflet prin supunerea lor la cure de armonie muzicală. Se domoleau astfel stările de tensiune, nevrozele, dar și stările de exaltare religioasă (euthonsiasmos). De aici până la înglobarea katharsis-ului în teoria artei, de către Aristotel (*Poetica*) n-a mai fost decât un pas. Definiția tragediei, întâia oară formulată de acesta și nedepășită încă de vreo alta, în ciuda celor două milenii de achiziții teoretice, înglobează obligatoriu ideea terapiei homeopatice prin inducerea emoțiilor de frică și milă, care, administrate în doze consistente, produc efecte de purificare.

Liturgia creștină a preluat ideea participării credincioșilor la ritual prin asumarea stărilor de frică și milă care însoțesc faptele sfinților și mai ales jertfa christică, producându-se astfel efectul de îndumnezire a trupului și sufletului. Preotul dialoghează cu corul, iar credincioșii reacționează prin cânt și rugăciune la actul liturgic ce-i purifică, pentru ca în final să se identifice prin împărtășanie cu trupul și sângele lui Iisus.

La rândul ei, arta, deși a abandonat tragedia ca specie dramatică de succes, n-a uitat niciodată cât de marcantă a fost starea de katharsis pe care o inducea spectatorului din amfiteatrele Antichității reprezentarea vieții unor eroi a căror soartă era hotărâtă dinainte de zei și care sfârșea inevitabil prin moartea lor încărcată de măreție, căci era precedată de o luptă copleșitoare cu destinul vitreg. Era un scenariu previzibil pe care omul Antichității și-l asuma ca sens al existenței pentru care singura certitudine era moartea.

CAT(H)ARSIS

Entomologic
și etimologic
vorovind, deslușim
ca prin ceață,
niscaiva sensuri
absconse și
ascunse în același

timp. Întâi de toate, auzim un soi de becălit, de urs păcălit, pardon de măgar histrionit. Care era să nu apuce să dea niciun spectacol prin parlamentu' ăla heuropean. Dăm la o parte frunzișul și zărim la păscut o namilă de catâr, eventual înarmat cu un șiș... La atac, nea gîgi ! E vremea lu' matală... Da' nu se știe cât !

Înaintînd de-a bușilea (precum legea prin parlament...), francofoni fiind, descoperim adjectivul *cata*, abreviere de la *catastrophique*. Nașpa, așa-i? Te pomeni că se referă la împrumutul ăla de la femei... Păi cum să te-mprumuți de-așa o sumă în plină criză de nervi a bancherilor globaliza(-n)-ți? Criză financiară + economie gri = crah la bursă, grizou + gri + criză = grizarea generală, bucuria bancherilor, care mai bagă niscaiva gologani în teșcherea... Și isteria boboarelor, care nu s-au prins că asta-i o criză cât se poate de inventato-născocită...

Da' cum noi nu și nu, nu mai vremuimdorim să francofonim, ci să ne americanizăm, decoperim iute (fără boia, pliz!), o *cat* = mătă, una din alea care cad mereu în picioare, taman ca politicienii noștri – cu orișicate termopane îi prind deneaști în sac, ei tot în picioarele noastre stau, pe banii noștri adică – adică noi îi plătim să ne jumulească, noi jucând rolul de porumbei ai păcii... Trăiască războiul pentru pace – hipioți, ura ! Urăți-vă ca frații...

Da' cum nu dă bine la imagine să nu recunoaștem că suntem d-acilea, de prin playurile becalitice, ne facem că vedem și românescul *cață*, care, fie-ne iertat, ar avea vreo etimologie populară în italiană (mai exact, în *il gergo*), dar n-o să vă spunem acu' ce înseamnă pre italiană... Oricum, la noi are cam același sens, nițel mai cu perdea, și se adresează unor doamne din prea înalta societate, adică cățărare pe tocure ori stilouri neapărat din aur, ca să pară că și-or depășit condiția subumană, pardon, suburbană... Unora le crește ceafa (play cu boi, *tak* ?), altora decât ălora, tocurele de la pantofi...

Și cum am văzut ieri cum era să ardă frumusețe de biserică armenescă, ne-am gândit și la cat = etaj și ars, iar is=îs, sunt pre moldovinești. Unora cu capu-n nori (pardon, ceafa, iertați, norilor...) le mai arde din când în când câte-un etaj, așa, ca la rachetele alea cu multe trepte, din alea lansate de-alde Federer et comp... Câte-un cont în nușcare bancă, se face scrum, de-l vede și ză fachim' deneau. Așa-i când îți faci prăvălie cu turn efel (de fel) și crezi că vine să te apere Statuia Libertății (aia de la americani...).

Dacă tot gavarim de băiețili cu cefar (unii-s chiar bicefari, așa cum alții au bărbie triplă...) și musai cu girofar, păi să le dăm și lor atențiunea necesară. În cuvântul ăsta, întâlnim, fără să ne fi dat întâlnire cu, un interogativ folosit uneori și la interogatorii (din ce în ce mai rar...). E vorba de *cât*, adică, pa angliiski: hau maci, ori pa ruski: skolikă (deneg)?

Ca *târșii*, îmi suflă curentul (păi trebuie să fim la curent cu toate, nu?), iar eu mă uit chiorăș, că nu pricep... Ca... cine? Ca voi, rumânskie liudi, că numa' voi vă târâți ca (d-)racu' înapoi prin Europa lu' UE ăsta... Toți au înțeles comanda **Salt înainte!**, la voi s-a înțeles că era mai bine înainte, și-ați sărit înapoi, v-a fost frică ca dracu' de tămâie de progres, bunăstare și alte alea, la care râvnește toată gloata...

Să fiu politicos cu alde neica nimeni care, din dorința de parvenire, aplică un cocoțofilism febricitar vecin cu *aviara gripa* a lu' bocăneală ăla... Și când ajung sus și-ncep să aibă rău de înălțime, nouă ni se pare că se uită de sus la noi... Numa' că ei, băieți calculați și prevăzători, caută un loc unde să aterizeze când i-or zbură unii și alții de prin diverse funcții... sinecure etc. De fapt, ei vor citi cuvîntelu' ista așa: Că tare (mi-)s, bă, m-am ajuns! Nu mă mai ajunge nimenea, că ciocolata e a mea și n-o dau la nimenea... decât la *denea*... Să mă scoată alb ca *neaua* d-acilea, că n-au plasmă...

Și ca să nu dzică *mondu'* că nu suntem tari și-n relații internaționale, vom interpreta și vom decela (hopa... !), ascuns prin nisipul din clepsidra ăstuia cuvânt, țărișoara aia, Quatar... Pe care-o vrut ăla Salam (am halit da' nu mai am) husein, fie-i nisipu' ușor, s-o treacă prin foc și sabie, pentru a o purifica, desigur... Drept care-o pus de-un jar mare și-o pus *worldu* pre el, întru amintirea iadului din străfundurile vremilor, și de-acolo au inventat ei, ca ăștia de-acu' criza, cuvântul pe care unii îl știu de mici... Și cum *galacticii* fusese deja inventat, ei or vrut să-și dea licența cu *catașicii*... Da' nu prea le-o ieșit... decât ochii... Asta e, când vrei totul, te-alegi cu nimic! (de unde-i asta, băi cefari, din vreo manea a lu'

catharsis

Salam?!)

Ăv cors, neam de războinici, nu putem să nu vedem cătarea din cauza înălțătoarelor, ori a cefarelor (bă, da' ăștia nu mai au nevoie, că le au de la măsă natură...). Ne-nălțăm pe vârfuri (prin Alpi, la ski, ori în Himalaya, prin Tibet, să cumpere niscaiva indulgențe de la Dalai Lama), să vedem luminitza de la căpătâiul tunelului, căutăm da' nu găsim, e-așa o beznă-n capu' lor c-orbești, ca orbeții...). Oricum, au juns sus, s-au ajuns singuri, precum șerpuitorul Ouroboros care-și mușcă coada cu poftă și-ntreaba a cui o fi... Da' o să-i ajungă sudălmile Istoriei, și poate și deneau... Așa să-i ajute Dumnezeu...!

Or plăti ei, om plăti noi, fără plăcere le-om duce toate, de e pace de-i război... Dacă citim cuvântul ăla buclucaș în oglindă, găsim și alte alea, da' nouă ne-a plăcut treaba cu rața, ori cu rata... Prima versiune pică, din cauza ouălelor carele vara îs nocive, iar cât despre rața cu portocale, felul ăla de rezistență de la Ritz, care costă cât un cârd de rațe și oranjerie de la Luvru, nu mai e cazul, că' e criză, nu de alta. Oricum, eu unul n-aș putea mânca așa ceva...

Treaba cu rata e la modă, că te-mprumuți de la bănci pân' te muți, adică te lasă ei pe drumuri, te dau afară, să devii ecologist... Cu rata mă duceam și eu la școală când eram de-o șchioapă (deși nu eram schiop...), și totuși, nu-mi amintesc să fi plătit vreodată în rate... ăștia, deși n-au școală multă, deci nu prea știu ce-i aia rată, vin la parlament și-n alte posturi de primă importanță direct cu autocaru', ori cu Merțianu...

La noi numa' proștii se mai împrumută și plătesc în rate, jmekerii fură en gros, cu tiru și trenu', ori cu vaporu', depinde în ce ape se scaldă... Că ei sunt învățați (erudiți, instruiți) cu piscina cât Țiglina, cu iahtu cât gara de nord, că la banii lor, minte la ce le mai trebuie?! Totu' e să-i vadă lumea ce motor au, cum le-atârănă € -ii pe-afară... Deviza lor (de la Sapard citire și-a urechilor ciulire: Euroi au fost, euroi sunt încă, și-ncă mulți, pe ei, băieți, că noi e isteți!).

Cine te-a pus, Flori dragă, s-arunci cuvântu' ăsta, iar eu să ridic mînușă? Ce-o să zică lumea bună, că telectualii ăștia-s buni de legat... Așa-mi trebuie! De fapt, așa-ți trebuie...!

Correspondență René Char și Albert Camus

RENÉ CHAR CĂTRE ALBERT CAMUS

Paris 1 martie 1946

Dragă domnule,

Aș fi fericit să avem ocazia de a ne întâlni¹. Mi-ar face plăcere să vă împărtășesc deplinul meu acord cu *Caligula*² în afara simpatiei ce o încerc față de dumneavoastră.

René Char

René Char – 6 rue Victorien Sardou, arond. 16.

P.S. Mă aflu la Paris pentru încă vreo zece zile, apoi plec în sud: L'Isle sur Sorgue – Vaucluse.

ALBERT CAMUS CĂTRE RENÉ CHAR¹

4 martie [1946]

Dragă Domnule,

Și eu aș fi mulțumit să vă văd. Săptămâna viitoare² plec într-o călătorie. V-ar deranja să treceți săptămâna aceasta într-o dimineață, în jurul orelor 11, pe la NRF?

Dacă nu vă convine, vă propun să păstrăm aceeași oră și fixați-mi prin poșta pneumatică locul și ziua. Oricum, vă mulțumesc pentru faptul că ați acceptat să figurați în colecția mea. *Îmi plăceau mult aceste File ale lui Hypnos*¹.

Așadar, pe curând, și fiți încredințat de simpatia mea.
Albert Camus

RENÉ CHAR CĂTRE ALBERT CAMUS¹

22 iunie 1947

Dragă Albert Camus,

Cei cărora le place să numească găurile din zid ornate cu zăbrele căi ale viitorului, iar inima lor păcătoasă artera omului, după *Ciuma*², nu-și vor mai face iluzii. Ați scris *o carte foarte mare*. Acum copiii vor putea din nou să crească, iar himerele să prindă viață.

„Cei scuzați” vor redeveni indiferenți. Timpul nostru are cu adevărat nevoie de dumneavoastră.

Vă transmit întreaga mea admirație afectuoasă.

René Char

ALBERT CAMUS CĂTRE RENÉ CHAR¹

[Le Panelier] 30 iunie [1947]

Dragă René Char,

Am fost tare mulțumit de scrisoarea dumneavoastră. Sunt puțini oameni astăzi ale căror limbaj și atitudine să-mi placă. Dumneavoastră faceți parte dintre aceștia – singurul poet care azi a îndrăznit să apere frumusețea, să o spună clar, să arate că

ne putem bate pentru ea și totodată pentru pâinea cea de toate zilele. Neexcluzând nimic, dumneavoastră mergeți mai departe decât ceilalți. Este destul pentru a vă mărturisi bucuria pe care mi-a prilejuit-o afectuosul dumneavoastră acord. Ceea ce nu are nimic de-a face cu calitățile sau defectele *Ciumei*. E ceva mai adânc.

Aș putea acum să vă cer să-mi faceți un serviciu, ca unui vechi camarad? Iată: sunt obosit de Paris și de pегra pe care o întâlnești aici. Dorința mea profundă ar fi aceea de a mă întoarce în Algeria mea, care este o țară de bărbați, o țară adevărată, dură, de neuitat, însă din motive foarte diverse acest lucru nu este cu puțință. Ori Franța pe care o prefer este cea a domniei-voastre², și mai exact poalele Luberonului, munții din Lure, Lauris, Lourmarin³, etc. – Până în prezent, literatura nu mi-a adus bogăție. Însă *Ciuma* îmi va aduce ceva bani. Aș dori să cumpăr o casă în ținutul acela. M-ați putea ajuta?

Vă imaginați desigur ce anume mi-ar conveni. O casă foarte simplă, deși mare (am doi copii și aș dori ca, din când în când, să o pot aduce pe mama să stea aici), cât mai depărtată posibil, mai mult comodă decât confortabilă, în față cu un peisaj care să poată fi privit îndelung.

Îmi cer scuze pentru această cerere. Mă mai adresez și altora¹. Însă în dumneavoastră am încredere: vă veți pune în locul meu. De aceea vă scriu toate acestea cu simplitate. Dacă nu cunoașteți nimic, nu vă alarmați. Păstrați mereu gândul meu frățesc

Albert Camus

Până pe 15 iulie: Le Panelier prin Mazet Saint Voy – Haute Loire
Apoi: 18 rue Séguier – Paris, arondismentul 6.

RENÉ CHAR CĂTRE ALBERT CAMUS

5 iulie 47

Dragă Albert Camus,

Vă mulțumesc pentru scrisoare și prietenie. Cu dumneavoastră cuvintele își regăsesc sensul lor exclusiv la fel precum imaginile care nu înseamnă nimic dacă nu sunt și sentiment (și adevăr).

Pornesc imediat în căutarea unei case și vă voi ține la curent cu demersurile mele. Există un sat care se numește Cabrières la nouă kilometri de aici, singurul sat *cu adevărat la locul său*, scăldat iarna ca și vara într-o lumină extraordinară. Se ajunge la el foarte ușor. Are în față marele lanț al munților Luberon în partea sa cea mai importantă ca lungime. Am să-mi îndrept căutările în direcția aceasta, fără însă a neglija alte eventualități.

Voi fi foarte fericit să vă număr printre vecinii mei.

Cu toată afecțiunea, al dumneavoastră

René Char

L'Isle sur Sorgue – Vaucluse.

RENÉ CHAR CĂTRE ALBERT CAMUS

Martți [după 1956]

Dragul meu Albert

Cum vă mai simțiți cu adevărat? V-am sunat mai adineauri ca să aflu vești, dar portăreasa tocmai mi-a spus că ați plecat de dimineață.

Dragă Albert, tăiați cu un cuțit bun, pentru ceva timp, toate activitățile obositoare. Scuze pentru această recomandare, însă drumul vă este prea anevoios ca prietenii să nu se îngrijoreze pentru forțele dumneavoastră. *Nimic* nu merită să vă compromiteți sănătatea! Un pic de înălțime, de largime și de nesupunere v-ar prinde bine.

Există urările. Eu prefer certitudinile. Vă îmbrățișez frățeste. R. C.

P.S. Nu ezitați să veniți să sunați ziua sau noaptea, pentru mult sau pentru puțin.

NOTE:

1. În textul pe care îl dă ca postfață la *Posteritatea soarelui*, René Char scrie: „Mai târziu, după Eliberare, am primit o scrisoare de la Camus, cerându-mi *Filele lui Hypnos*, al cărei manuscris se afla la Gallimard de câteva săptămâni, pentru colecția sa „Espoir”. Nu cunoșteam această colecție pe care Camus începea să o pună la punct cu lucrări, de preferință ale altora, pe care le reținuse. Termenii scrisorii lui Camus mi-au plăcut și mă incitau să-i încredințez *Hypnos*. Citisem câteva dintre articolele sale în *Combat*. Îmi plăceau la ele timbrul precis și probitatea. La atât se reduceau cunoștințele mele.” Nu am găsit nicio urmă din această primă scrisoare a lui Camus.

2. *Caligula* s-a publicat la Gallimard în septembrie 1945. Piesa este pusă în scenă în aceeași lună, la teatrul Hébertot, de Paul Štly, un apropiat al scriitorului. Camus a locuit la familia acestuia în Panelier pe timpul războiului. A se vedea Olivier Todd, *Albert Camus. O viață*, Gallimard, 1999, „Folio nr. 3263, p. 413 și 539. Tot Paul Štly va asigura regia la *Cei drepti* în decembrie 1949. Să ne amintim că piesa *Caligula* i-a revelat publicului pe Gérard Philipe și Maria Casarès. În privința felului în care a fost primită piesa, ne putem referi la Camus, *Opere complete*, I, „Pléiade”. Printre altele, există o înregistrare a piesei *Caligula*, în lectura lui Camus, într-o cutie cu 3 CD-uri apărute la Frémeaux & Associés.

1. Plic cu antetul NRF și adresa strada Victorien Sardou, nr. 6 (Paris 16). Hârtia poartă și ea antetul NRF.

2. În 1946, Albert Camus întreprinde o lungă călătorie în Statele Unite la invitația serviciului de relații culturale din cadrul ministerul Afacerilor externe. Se îmbarcă pe 10 martie la Le Havre, pe vasul *Oregon*, înapoiindu-se pe 21 iunie, după zece zile petrecute pe mare, debarcând la Bordeaux. Jurnalul acestei călătorii a fost publicat prima dată în 1978 sub titlul *Jurnale de călătorie*, la Gallimard, fiind mai apoi integrat în *Caiete* în ediția de *Opere complete*, II, p. 1046 și următoarele. A se vedea în același volum și textul conferinței ținute de Camus pe 28 martie 1946, la McMillin Theater, intitulată „Criza omului” (p. 737 și urm.) cât și discuția avută cu Dorothy Norman (p. 674-677). De asemenea, se mai poate consulta Herbert R. Lottman, *Albert Camus*, Seuil, 1985, „Points” nr. 10, pp. 390-406, cât și Olivier Todd, *Albert Camus...*, op. cit., pp. 551-568, care dă mai multe detalii asupra a ceea ce simte Camus de-a lungul acestei călătorii, îndeosebi grație scrisorilor adresate lui Michel și Janine Gallimard.

1. *Filele lui Hypnos* apare în colecția „Espoir” creată de Albert Camus în octombrie 1945. Ediția originală este însoțită de o bandă reluată de René Char în *Cercetarea bazei și a vârfului* (O.C., op. cit., p. 653).

1. Pe hârtie cu antetul: „strada Victorien Sardou, nr. 6 / Paris (16) / Jasmin 15-24 / & L'Isle-sur-Sorgue – Vaucluse [menționare manuscrisă]”.

2. *Ciuma* apare la editura Gallimard pe 10 iunie 1947. Este un succes imediat. Romanul primește Premiul criticilor pe 14 iunie. Camus era deja plecat la Panelier, unde mai stătuse în timpul războiului. După cum îi scrie lui Louis Guilloux, succesul cărții îl zăpăcește. În trei luni, *Ciuma* se va vinde în 96 000 de exemplare. Albert Camus scrisese în dedicația de pe pagina de titlu a exemplarului lui René Char: „Lui René Char, « Rămâne doar... » în amintirea vremurilor *Ciumei* fiindcă ne-au reunit așa cum trebuia. Cu admirația și frățeasca afecțiune a lui Albert Camus.” Camus i-a mai oferit lui René Char opt pagini manuscrite de la sfârșitul romanului, care erau încă departe de versiunea definitivă, împreună cu următoarea dedicație: „Lui René Char, care, în așteptarea împărăției noastre, îl ajută să trăiască pe prietenul și fratele său întru speranță, Albert Camus” (Vânzare Pierre Leroy Sotheby's, 2002).

Traducere de Vasile SAVIN

Întâmplări anapoda

Telenovele cu milionari

- Noroc, Șonică!

- Stai, nu-mi spune cine ești, că te ghicesc imediat. Am fost colegi de școală.

- De clasă, Șonică. Tu stăteai la geam.

- În rândul patru, banca de la geam, vorba cântecului. Ce frumos era!

- De fapt, stăteai în rândul trei. Iar eu în fața ta.

- Sigur că te știu... Tu ești ăla în caietele căruia eu trăgeam cu ochiul!

- Eu, Șonică. Ia zi, ce mai faci? Cum te descurci?

- Mă, cum să mă descurc? Binișor. Sunt milionar în dolari.

- Vrei să fac infarct aici, în stradă? Tu?!

- Eu, ce te miri? Hai la o bere, ca să-ți spun ce mi-a fost dat să trăiesc în ultimii ani.

- Doamne, păzește! Că n-o fi ceva de rău?

- Da' nici de bine. Uite, să intrăm aici, că avem și o masă liberă. Băiatul ne aduce două beri, iar tu m-ascuți...

- Te ascult, Șonică. Ia spune ce-ai pățit!

- Măi băiete, până la revoluție, mi-a mers așa și așa, eram tehnician pe undeva, că la carte n-am fost prea tare, cunoști... Însă imediat după '89, uite ce mi se-ntâmplă. Primesc într-o bună zi un telefon din Australia. Și un glas de bărbat îmi zice – nici mai mult, nici mai puțin – că tanti Betsy – un fel de rudă de-a mamei, vară de-a doua, de-a treia, cuscă de soacră, habar n-am, că nu știam de ea – așadar, tanti Betsy asta ar fi murit și mi-a lăsat mie averea. Eram moștenitor, carevasăzică.

- Ce noroc pe tine! Și era mare moștenirea?

- Câteva sute de mii de dolari, până-ntr-un milion. Nu puteam să zic nu. Mi-a trimis banii, i-am luat, m-am vârat în afaceri. Nu eu direct, l-am plătit pe unul...

- Mare noroc ai avut, zău! Să-ți pice pe cap o avere!

- Stai că are și urmare. Peste câteva luni primesc o scrisoare dintr-o insulă din Polinezia. Mi-a explicat mie un profesor că Polinezia asta nu-i departe de Australia, pe undeva prin sudul Pacificului. Iar Pacificul e un ocean, asta știam... Și scrisoarea era semnată chiar de regele insulei, nu-i mai țin minte numele. Chestia era tare nostimă. Tipul o iubise cândva pe tanti Betsy, cea pe care o moșteneam eu, iar acum regele ăla, aflând că ea are un neam în România, s-a gândit să-mi scrie și să mă roage frumos să-i primesc un cadou.

- Adică, te cadorisea fără măcar să te cunoască...

- Exact. Iar regele ăsta îmi propunea trei oferte, la alegere. Unu: să mi-o dea de nevastă pe cea mai frumoasă fată a lui; doi: să fiu moștenitorul său la tron; și trei: o tonă de aur!

- Aur-aur?! Hai că-i gogonată rău!

- Măi băiatule, mi-ai cerut să-ți spun, ți-am spus. Evident, am ales aurul, pe care l-am transferat, nu fără probleme, la noi. Și m-am extins, cum se spune. Îmi mergea bine, nu mă durea capul, când mă trezesc cu o nouă bombă! Tot din Polinezia aia. Mai precis, din insula Maka-Maka. Că mi-am notat, dacă mă-ntreabă

controlul, să știu. Un alt iubit al mătușii Betsy îmi reproșează, supărat foc, că am primit de la rivalul său, regele de care-ți spusei, un cadou. Și-mi explică pătimaș că, de fapt, mătușa aia numai pe el l-a iubit, iar celălalt fusese un ticălos, așa că mă ruga să nu mă supăr că-mi spune adevărul. Și, bineînțeles, în semn de prietenie, îmi cerea să-i primesc și cadoul lui.

- Tot aur?

- Nu, dom' le, de data asta, acțiuni. La un mare concern internațional de extragere a uraniului. Că insula aia, Maka-Maka, n-avea altceva decât uraniu. N-am avut încotro și-am primit, m-am extins iar și-am ajuns multimilionar. Asta-i pățania mea. Îți vine să crezi tot ce ți-am spus?

- Sincer, nu.

- Nici altora. Că m-au călcat zeci de controale în ultima vreme. Lumea e rea. Ceilalți milionari nu dorm, te lucrează. Am fost și reținut pentru o perioadă... Da' numai atât. Anchetatorii au înțeles până la urmă situația și mi-au dat dreptate. Acum însă cred că am încurcat-o de-a binelea. Că și de asta beau acum cu tine, ca să-mi înec amarul.

- Dar ce-ai mai pățit?

- Am primit un semn de sus. De foarte sus. Stai să-ți spun la ureche...

- De la extratereștri?!

- Un marțian care a iubit-o cândva pe tanti Betsy – el știe cum – mă roagă frumos să-i accept și cadoul lui, un mic meteorit din diamante.

- Și?

- Măi, eu îl iau, bineînțeles, cum le-am luat și pe celelalte. Că prost nu-s, ca să refuz așa ceva. Dar i-am cerut marțianului să-mi dea și un act la mână, ceva, o hârtie, din care să reiasă că diamantele lui mi-au căzut din cer. Însă ăsta ori nu pricepe ce doresc eu, ori nu vrea să-mi dea niciun document ca să mă înfunde. Că fără hârtii mi-e frică să iau diamantele. Domnii de la diferite agenții de control și procuraturi au devenit din ce în ce mai duri. Și nu le mai plac deloc telenovelele...

Un poem pentru CCCLXV și încă una de zile și nopți

**BALADĂ ORI DE CÂTE ORI DISCIPOLUL
PRIMEȘTE VIZITA MAESTRULUI**

„Ocean îmi ești, și cer mărinimos,
Compașiune, grație, miracol,
Sfințenie, credință și oracol,
De-aceea te invit acolo, jos,
Și-aștept cu sufletul mai mare dragul
Să-nnobilezi grădinii mele pragul...
Ți-ofer mătăsură, smirnă, cărți în dar
Și paradisul fructelor pe-alese!
Har, binecuvântează-mi rodul mesei,
Maestre radiind ca un altar!...”

A doua zi, la ușa cu zăvor,
În nerăbdarea vizitei mărețe
Să se reverse-ospătu-nre ospețe,
Bătu cu degetul un călător.
„Mi-e foame, sete, vin de prea departe
Și nedreptăți am îndurat, și moarte...”
„Ești cel mai drag prieten, așadar
Te rog, primește farfuria plină
Și bezna scânteiază-mi cu lumină,
Maestre radiind ca un altar!...”

La poarta-ntredeschisă, -a treia zi,
Târâș în cea mai noduroasă bătă,
O babă ticălos de amărâtă
De propria ruină se-ngrozi.
„Săracă sunt ca seceta, și goală,
Aruncă-mi, fiule, prin gard o țoală...”
„Ai nimerit acasă, Mamă, dar
Întâi te-aștept cu-mpărătești bucate,
Așa că-ncearcă-le pe săturate,
Maestre radiind ca un altar!...”

Nicicum nu se-ntâlnesc prea la-ntâmplare
Discipol cu-Înțelept la drumul mare,
Urciorul cu-apa binecuvântată.
„Nu-ți mulțumesc, spre cinste, în zadar,
Că viața mea-i de mii de ori bogată,
Când lămpi mi-aprinzi de fiecare dată,
Maestre radiind ca un altar!...”

**BALADĂ PE ÎNTUNERIC DESPRE FLUTURI
ȘI ALTE MOLII ÎN LUMINA LUI DUMNEZEU**

Prea îmi inspiră fioroasă teamă
Potopul scorpionilor de noapte,
De se-ngrozește gândul ce infamă
Blestemăție naște miazănoapte...
Cu ochi de bufniță, cozi de cometă,
Orbește curg năvală pe planetă,
Pufoși, albi, străvezii, fragili, de vată,
Și-i prigonește într-atât coșmarul,
Că-n loc de-aglică, stânjenel, mușcată,
Aleg pe întuneric felinarul.

Îmi rod fereastra, *veni, vidi, vici*,
Închipuind viforite, tornade,
Astrale luminații de-artificii
Sub Ursa Mare, Orion, Pleiade.
Inexprimabil, moliile-mi spun că
Nu în cuptor de-a valma se aruncă,
Nu-n candelabru, nu în lumânare,

Că clipa veșnică-o aleg, nectarul,
În revelație și abnegare,
Aleg pe întuneric felinarul.

Mai înțelept, cu bieteale ființe
Aș întrețese-o rodnică-armonie,
Schimbând îngrozitoare suferințe
În netrufie și nedușmănie,
Căci Dumnezeu, egal, pe toți și toate,
Ne cântărește din eternitate...
Nu frica mea, teroarea și disprețul
Îmi vindecă de ignoranță-amarul,
Că somnambul făcând-o pe drumețul
Aleg pe întuneric felinarul.

Cu-acea-nțelegere și umilință,
În adâncimi citind abecedarul,
Cu fluturii alături în credință
Găsesc ce-i fericire, ce-i durere:
Aici e Sfânta Sfintelor și-altarul
De liniște, de pace, de tăcere
Și-aleg pe întuneric felinarul.

**BALADĂ ÎN CURĂȚENIA CU MĂTURI, PERII,
CÂRPE, BIDINELE PLINE DE RÂVNĂ**

Erori și renunțări s-au sublimat,
Și netrăiri și desnădejdi proscrise,
De să se creadă crinul rafinat
Într-o rafinărie de culise,
De-aceea, vicii îndulcim cu miere
Și mulgem soarele pe cartiere
Fără mâinii, ori alte-euforii,
Borcan aruncând pe ușă-afară,
Cu resturi alterate de-utopii,
În curățenia de primăvară.

Bravi, mintea o golim de întrebări,
Să îndurăm mai veseli umilința,
Că Dumnezeu mutându-se din cer
Credința ne-o mai șterge, și căința.
În sus dereticăm, până-nre stele,
Cu mături, perii, cârpe, bidinele,
În jos, până în inimă,-obidiți,
Dar voinicoși, cu râvnă exemplară,
Să fie grădinarii mântuiți
În curățenia de primăvară.

Mai reparăm un gard, mai lustruim
Un munte fără-amurguri selenare,
Ori pavoazăm un fluviu anonim
Cu sălcii bestial de plângătoare.
Din întuneric scoatem stranii pete
Și sprijinim destinul de perete,
De-a lungul geluindu-l, și cruciș,
Apoi urcăm cu tesla subsuoară
Pe constelatul lumii-acoperiș
În curățenia de primăvară.

Nu-i vreo minune binecuvântată
De-acei bătrân dulgher de altădată,
Stejar de Louisiana substelară,
Cu *Leaves of Grass* în plete și mustăți,
Că-i lemnul crucii, când Iisus pogoară
Destăinuirea marii judecăți
În curățenia de primăvară...

Blues de seară

mirosul toamnei înmiresmează
o femeie nepăsătoare/
mirosul toamnei
ce se încrucișează cu tine pe stradă/
labirinturi, hotare
pe care zeii nu știu să le asculte ruga
am îmbătrânit
și n-am apucat să văd cum se pierd
în zare
zilele ce se sting cu frig și teamă/
n-am apucat
printre rânduri tainice, străvechi.

Cu jumătatea

Mea de ochi
Cu ambele mâini
Cu cerurile toate
Între ploaie
Și pământ
Îmi place să te pierd

Hotelul dintre cele două lumi

primăvara nu
murmur nu
ploi și
nici o stea dindărătul acoperișului
printre streșini nopțile tot mai multe
tot mai umede
nepăsătoare
privindu-te straniu de parcă te-ar cunoaște
mișună pe ziduri
ca un maestru de dans pe parchet

ce surdă e liniștea
iar camerele-s pline cu angoase la etaj
expoziție de tablouri
dada

sfârșit continuu
te prinde la intrare
mai apăsător decât lumina ieftină a zorilor.

***

În ultimul timp
Înnumăr tot mai des nopțile
Iar peste podul Capricorn
Țipătul lui Munch

Închipuita moarte a unui prieten închipuit

tu, cel ce ți-ai clădit paradisul drept o bibliotecă...
iată, prinși de mână tropăim pe timpuri ce se bifurcă
în lungul grădinilor Luxemburg
(acele) grădini amestecate cu noaptea ce ne cheamă desculți
(acele) grădini lipsite de puterea culorii
(acele) grădini ruginite de cuvinte necuprinse-n poeme

(acele) grădini înfundate de poduri pentru nopțile noastre
distincte

(acele) grădini ce ți-au slujit întunericul
devin acum străine mie
asemeni unei nerecuperate moșteniri
de peste veacuri distanță
a vitregei spade din brațul prințului danez.

Iubito, găsește-i tu un titlu

Azi-noapte
în oraș fulgera fără să ne fi bănuț/
desculți/
strângând consoane cu sensuri uitate
iar tu intrai în cadă
așa... ca-n versurile lui Brumaru

dar, de ce să vorbim despre astfel de lucruri?
și să nu ne tăvălim acolo,
în fața casei/ pe jos/
cu buzele întredeschise
ca-ntr-o luptă corp la corp/
acolo unde vecinii incendiază frunze
toamna/
căci nu a murit nimeni din asta!

Fără titlu

m-a părăsit copilăria pe o uliță
din Bărăgan –
cu pietre, câini și palidă
întoarsă către asfințit
ce reinventează garduri
prieteni vechi cu mâini murdare,
gustul mierii și al toamnei,
foșnetul pașilor în iarbă,
noaptea/
astăzi fără de miracole/
în care le voi uita în curând pe toate
în curând... le voi uita pe toate.

Un azi prea lent

pentru Gia

În fiecare vers aș vrea
să plagiez neobositele asfințituri/
un ultim ceas
o ușoară umbră
o zi prea lent trecută
se-ngroapă-n timp/ asemeni unei galere –
acele vase de spal-acum, de veacuri,
țărături necunoscute.

În ce regat e dusă fericirea/
magia lumii
cu flori și verzile câmpii?
Și unde-s zorile
acestor clădiri încremenite
vecine
înfiorătoare nemuriri?

Orașul tăcut

Vară

miroase-n aer a iubire
a trupuri tinere pierdute
în al visării labirint
miroase a dumnezeire,
când eu, cu ochii închiși
te-alint.
și mai miroase a absint
ce umple suplele clondire
miroase-a flori de tei și iarbă
miroase-a crug de vară, toată
când tu mă pironești, deodată
cu ochii tăi, regești safire
miroase a dumnezeire
miroase-a iarbă-naltă-naltă,
miroase-n aer a iubire.

În ochii tăi albaștri, cred..

în ochii tăi albaștri cred
nu poți să contrazici chiar cerul
așa că ori de câte ori te văd
încerc să-ți înțeleg misterul

vreau ca să știi, poete, spune-mi doar
că mă iubești, că vrei să fii cu mine
că n-am trăit o viață în zadar
și că ne-așteaptă zările senine

scâldați în auria lună a verii
ca doi copii cu sufletele tandre
pe buze noi purtăm dulceața mării
și-n suflete-o iubire care arde!

Vrăji

eu sunt urechea care-asculță
mii taine, de demult.
uite, ochiul tău,
l-am găsit înghețat
îl așez pe o ramură verde
ca să-l fac din nou ochi luminat
îmi sângerează mâinile
trebuie să-l iau de jos
să-l încălzesc,
să-l mângâi
sărmanul ochi neputincios
să poată iar vedea
și să mă poată sfâșia.
în somn durerea mea,
mereu, va picura.
pe ramurile verzi
iar tu îți vei apleca
ochiul și fruntea
peste trupul meu
peste inima mea

Din volumul de poezii „Orașul tăcut” apărut la editura
Fundatia Culturală Antares, 2008, Galați

Catharsis

Pentru a noastră intimă purificare
Mai e nevoie de catharsis,
Când subteran mal-praxis
Dă mită artei literare?

Magellan

O minune din pământuri,
Precum finul porțelan,
Chipul tău, fără descânturi,
L-a învins pe Magellan.

Lăsând țărmurile sale
Naviga spre Ideal.,
Fantezii orientale
Și fantoma unui șal
Fluturând ca o chemare
A idilicului val.

Cânta mărgăritare
Și găsi lumi de coral,
Umbra ta amăgitoare
Odihnind sub portocal.

Decupat dintr-un tablou,
Mâna unui Valasquez,
Chipul tău, subtil ecou,
l-a învins pe portughez.

Protestantul

Copil abandonat în peisajul apostolic
De însuși „primus inter pares”,
Nici tu nu mai știai părinții care-s
Sub bolta zidului catolic.

Priveai îndurerat la Christ,
La Adevărul cel dintotdeauna;
Smerit îi mângâiai cununa
Ca fiul rătăcit și trist.

Credeai că El este natură vie,
Ci nu tainica transformare
Din timpul Cinei de la Liturghie.

Citind ad literam, Scriptura-nălțătoare,
Te-ai îndreptat spre altă mărturie,
Raționând ce nu e rațiune muritoare

Vasile TUDORIE

...VESTE!

Te cheamă durerile de ieri și de azi
S-ajungi să zidești, să cauți departele tânăr
Unde se ascund luminișuri mănuite de peisaj,
Să descoperi Golul din Gaura Cheii de Rai;

Cu ochirea-n ocol și caii-n galop suspendat
Evenimentele cerului din văzduhul curbat cu cleștele înroșit
Că povara-ntunericii ne-așteaptă la cotitură,
Ajung să o știe cei cu țelul în gâtul aprins...

Precum învățăm să înțelegem tăcerea Taifunului
Din codrii cu sevă de căprioare și cerbi -
Descifrarea dunelor dese lasă nisipul în Fata Morgana -
Boncăluitul greu care nu mai tace-n mirean!
Dacă zarea e năruită, cum să mai auzi...
Din vraful cerurilor, Pronia - Veste?!?

CANONUL ELEMENTAR

Să zăbovești lângă focul! lutul! apa! din Eu!
Zidirea cere jertfire - netrădată -
Starea alfabetizată nu e destul pentru dodii!
Rupe cu năduf secrete de miezonoptici!

Sapă în munți izvoare de - Argint îmbunătățit!
Pădurile au frunze ce-și caută bolta în zări,
Pe tărâmul Albatroșilor se construiesc Luntrile...
Meridianul trece prin catargul cu iederă de pavoaz!

În Binele și Răul ce se anunță la cotituri
Lucrările și sângele cer creste mai tari,
De privești cu obidă ce va fi Apoi
Te încumeți numai la profuziuni amânate!
Năierii plutesc în oceanele cu țeste de Sirene Antropofage!

Soarele trece prin gura lor...O protuberanță le-atârnă de limbă!

ELEGIA CÂNTĂREȚULUI

Pe fiecare aripă așează un cuvânt pentru zbor;
Se crapă de ziuă în cuibul părăsit la cherem,
Între vaduri aruncă un val muzical,
Vede marginea prăpastiei și o șterge din gând.
Dacă-l doare în profunzimi se gândește la Cer
Caută pe cel mai înalt munte dar fără văi!
Și privește mai departe peste ani și ani
Soarele și orizontul în fiecare crâng vorbitor!

De frige sau dă-n clocot marmura din fluid
Caută cuvântul și Universul-n același ritm!
Ca să afle cauzele și consecințele lor,
Inventează continente pentru alte meridiane!

Când bate furtuna și se schimbă sensul busolei
Deschide ușa epocii și aprinde candela-n prag,
Icoanele îl inspiră și rugăciunea-l transpune în cânt
Către cetatea Cuvântului Inefabil...!

POEM DIRECT

(Izvoarele Dintotdeauna)

Doamnă Luminoasă, cu Nimbul pe axul puterii!
Ne lovești în pântec, în spete și față,
Clocotul vibrant ne ține în suflul vital,
Să gândim golul până devine deplin,
Zestrea grea din Lacustre, cu emoție ne învață!

Când se sparge Clonțul dis-de-diminează în pisc
Demnitatea Doamnă este cât mai aproape de firmament
Seamănă cu viziunile cele mai imposibile
Rupe din țâțâni negura și fumul din gând,
Descleştează fălcile Nimicului cu pârgă de Cristal!

Razele și Lira au multe de spus visului
Tu porți dărnicia, căldura ce-nalță drojdia pură,
Albăstrești ferestrele până se îngrașă Înveninatul -
Colo mai departe, Drumul ți-e rupt în bucăți,
Câte ni se-ntâmplă din pricina Vadului Dispărut!
Dincolo ne-așteaptă Izvoarele Dintotdeauna!

BELETRISTICA MAGNA

Beletristica „Cerebrală” luminează-ntr-una
N-o știe oricine, culoarea-i înafara curcubeului
Zăbovește în limfă, lustruiește stâncile cu ciobul de rocă,
Pământu-i în Ea ca un făt în adâncul făpturii.

Te iuțește în frunte, te scapără în rărunchi
Lovește struna câș, încurcă minciuna adusă cu ciurul,
Beletristica Cerebrală luminează-ntr-una
Clocotește-n arcade arcuite pe diafragma cu diagrame.

Cu dangătul Ei lovește furtuna-n bemol
De te doare în aer pana căzută din goeland
În stele de crezi...Ea le aruncă în flăcări
E mană de patimi coaptă la țestul cu jar din
Vatra Suferințelor...!

STĂRI DE CUVÂNT...!

Jurăm să ne spunem crezul pe creste,
Scrâșnetul de piatră răsună în noapte,
Podoabele noastre nu ne-acoperă inima;
Ce perenă e-n candelă starea efemeridă...

Necazuri și daturi înfloresc în pridvoare,
Pasărea Crivățului ne aduce o veste grea
Oamenii de veghe alunecă de pe munți direct în Mare...
Într-un altar submarin al stărilor de mărgean...!
Mireasma pădurii ne poruncește calitățile Dorului
Izbeliștea din viitor o simțim chiar acum,
Altădată și mâine ne stigmatizăm gândul cu pliscul,
Urcăm în lumină cu stările calme...

Încântăm un colind și-i zicem în cer să rămână
Apele vorbirii în gura boștiură a Stărilor de Cuvânt!

Constantin TĂNASE

NECONTENITA REPETARE (IV)

Când s-a trezit din nou în fața procurorului Codruț Ștefănescu, a subcomisarului Temistocle Ardelean și a altora care îl hăitau ca pe o fiară, nu-și amintea din episodul consumat în apartamentul doamnei de la parter decât gestul ei de a-i cuprinde umerii și de a-l săruta. Nici măcar chipul nu reușea să i-l recompună cu imaginația lui zdruncinată de evenimentele din, să zicem, ultimii trei ani, după cum aflase de la anchetatori, vecini, de la băieții din parcare etc. Ar fi vrut să-i audă iar și iar vocea suavă, să-i admire silueta învâluită în rochia străvezie, să-i simtă atingerea catifelată..., dar nimic din toate astea nu se închea în închipuirea lui obosită.

Spre a se convinge că mintea îi funcționa oarecum normal și că trecerile lui „dintr-o parte într-alta” (altfel nu avea cum să spună) nu-i influențau cu nimic judecata și nu-i tulburau discernământul, gândi să încerce un soi de probă și cu doamna Cecilia. Așa că i-a lăsat de izbeliște (nu mai știa pentru a câta oară) pe vajnicii acuzatori și s-a îndreptat cu pași repezi către biserică. A ajuns la timp și s-a strecurat prin mulțimea adunată la parastasul fostului om de afaceri foarte prosper care, după cum se zvonea, în ciuda numeroaselor păcate din timpul vieții lui mizerabile, sau poate tocmai de aceea, a avut în final buna-cuviință de a-și lăsa întreaga avere soției supraviețuitoare pe spatele căreia adunase nemăsurata avere.

S-a rostit cuvântul „*bună-cuviință*” și chiar, pe ici pe colo, acela de „*respect*” ceea ce, în mintea multora, ar însemna, în cazul de față, cam același lucru. „*Oare cât să fie așa-ceva la mijloc?*” șușoteau unii. „*Nu cumva a fost ultima răzbunare a răposatului? Lumea întreagă știe că n-a avut nici un sentiment față de doamna Cecilia și că a suportat-o doar pentru banii tatălui ei prin intermediul cărora el, răposatul, a putut să facă imensa avere pe care...*” „*Și unde ar fi revanșa?*” „*Păi..., lăsându-i totul, a făcut din ea cea mai râvnită femeie de prin împrejurimi, exact ca pe vremea când i-a cerut el mâna, măcinat de patima îmbogățirii. Îți dai seama că-i bărbați o vor asalta? Ce de hămeși de pricopseală îi vor mânca zilele cu insistențele lor?*”

Pompiliu nu agreea asemenea clevetiri și își abātu gândurile în altă parte. A privit mulțimea din biserică și dintr-o dată a observat că erau acolo numai bărbați, probabil veniți ca să-i dea târcoale bieteii femeii. O căută pe doamna Cecilia și o află singură-singurică, rătăcită și speriată, știindu-se pândită de gloata aceea de bărbați, inclusiv de preot, rămas și el văduv de exact un an de zile. Dinspre altar răzbăteau frânturi de rugăciune: „... *dă-ne nouă... Doamne... și ne iartă...*”

Răcoarea bolților și fiorul litaniei l-au copleșit. Cu greu a distins figurile celor din încăpere: procuror, subcomisar, inspector și cine mai era pe acolo. Așa cum l-a surprins că în biserică, la parastas, veniseră doar bărbați, avu surpriza să constate că acuzatorii îl abandonaseră și se preocupau de altceva, parcă fără legătură cu acele împrejurări bizare. Într-un fel îi convenea situația întrucât, socotea el, avea ocazia să se uite mai bine la acei oameni anonimi care îi fuseseră complet necunoscuți până atunci, dar care lăsau a se înțelege că știau o mulțime de lucruri despre el, în mod special despre *activitatea* lui din ultimii trei ani. Vorba vine din *ultimii trei ani*, asupra chestiunii existând serioase incertitudini, cel puțin din punctul său de vedere și, firește, păreri total diferite.

Procurorul Codruț Ștefănescu era un tip subțiratic, unii ar fi spus *astenic*, îmbrăcat într-un costum clasic, ajustat cu grijă, de culoare închisă și cămașă albă cu butoni aurii, ca pe vremuri. Își decheiasse nasturele de la gât și slăbise nodul cravatei pentru a căpăta un aer de preocupare și de efort.

Subcomisarul Temistocle Ardelean arbora o alură athletică într-una din uniforme pe care le-a tot schimbat poliția națională în ultima vreme de nu se mai știa precis dacă purtătorii sunt funcționari publici, ori salariați la vreo firmă de pază. Vorbea foarte puțin și numai

când procurorul îi adresa vreo întrebare. Însă, așa cum urma să se vadă mai târziu, subcomisarul, sau ce o fi fost el, își asuma aceea atitudine rezervată doar în prezența superiorilor, în rest dând frâu liber unei veritabile înclinații spre flecăreală.

În privința celui ce se prezentase cu emfază inspector de poliție judiciară, Daniel Gâdea, aspectul sau aparența fizică nu avea nici o importanță. Putea să arate oricum, impresia lui Pompiliu fiind aceea că omul căpăta o nouă înfățișare de la o împrejurare la alta. Când l-a abordat în parcare, protocolar, exprimându-se precis și corect i s-a părut un soi de prototip, model sau altceva. Apoi, treptat fără a fi nevoie de prea mult timp, omul a coborât, cât pe ce să-și dea în petec dacă Pompiliu n-ar fi avut inspirația să-și reprime ispita de a continua o discuție ce s-ar fi putut considera ulterior provocatoare.

„*În fine,*” își spunea el acolo de față cu cei care adănceau impresia că l-au abandonat, „*Cu toții par să dispună de curioasa capacitate de a-și schimba felul de a fi, interesant fiind de știut mecanismul intim al trecerilor de la o stare la alta...*” Și dacă așa se prezenta situația, găsea potrivit să se folosească și el de neobișnuita aptitudine de a trece instantaneu... Nu ajunsese cu acel gând până la final când s-a trezit în apartamentul luxos al doamnei Cecilia. Ca și altă dată, îi explica secretele unor preparate culinare, momentul și modul de servire a diferitelor băuturi, o iniția în realizarea aranjamentelor de tacâmuri, veselă și a altor obiecte a căror prezență era aproape obligatorie în sufragerie și în camera de zi, rețete pe care el le culegea special de prin reviste, almanahuri și enciclopedii. Doamna Cecilia îl asculta și îl privea cu expresia ei de încântare dintotdeauna, însă unuia ca Pompiliu care o cunoștea atât de bine, care îi expusese de nenumărate ori cum și când să facă un gest sau altul, nu-i putea scăpa o discretă frământare, o tensiune abia disimulată. Intuia acea stare, o întrezărea, dar cum doamna Cecilia se arăta în continuare sedusă de prelegerea lui, a dus-o până la capăt cu rigoare și competență. Era convins că acea întâlnire, ori iluzie a întâlnirii, sau ce era acolo, nu se va sfârși fără ca ea să-i destăinuie motivul zbuciumului ei lăuntric și chiar așa s-a și întâmplat.

„Domnule Pompiliu,” își începu ea confesiunea ca o speranță de izbăvire. „Este posibil ca răposatul meu soț să fi săvârșit o nelegiuire în ce vă privește...” Făcu o pauză ca să respire și ca să vadă reacția lui. „În ce mă privește?!” s-a mirat el cucerit în continuare de inocența ei care parcă îi călăuzea gândurile și pașii și fiind pe punctul de a o liniști cu o droaie de cuvinte care se potriveau de minune unor asemenea împrejurări. „*Așa-ceva s-a rostit de mii și milioane de ori. Chiar nu pot să-i adresez acestei ființe o vorbă curată, curățată de zgura preaîndelungatelor întrebări?*”

Apoi, doamna Cecilia i-a relatat în amănunt cum repauzatul ei bărbat, om de afaceri prosper și cunoscut, pe când el, Pompiliu, era la Paris, a pătruns în apartamentul lui și a ascuns acolo lucrurile unui biet bătrân, sărac și bolnav, ucis în locuința sa de criminali încă nedescoperiți.

„Și asta cred că v-a pricinuit neplăceri,” a mai spus ea, justificându-și bănuiala prin aceea că, la două trei zile de la fapta bărbatului ei, a avut loc o descindere a poliției la fața locului unde s-au găsit lucrurile victimei pline de sânge și cu amprentele criminalului.

„Da, doamnă,” a catadicsit să rostească Pompiliu. „Poliția a descins în lipsa mea...” „Vă rog să-l iertați, domnule.” „Desigur. Nici nu văd o altă variantă,” a încercat el să o liniștească și ca să fie mai convingător a început să-i descrie un aranjament floral japonez, cules de curând dintr-o revistă colorată, însă nimic nu mai părea ca înainte de mărturisirea femeii și asta parcă l-a adus cu picioarele pe pământ. „*Cu siguranță nu seamănă cu ceva ce a mai fost!*” i-a trecut atunci prin gând ca o străluminare. „*E altceva decât s-a văzut până acum. Această femeie ar putea să însemne un fel de început.*”

continuare în pag. 27

Ioan TODERIȚĂ despre „O antologie a literaturii gălățene contemporane”

Viorel Dinescu

Motto: **Un intelectual este cineva a cărui minte se veghează pe ea însăși (Albert Camus)**

Prodigios și cunoscut poet gălățean. Cu lungi „falange gânditoare” în cuvânt. Cu aspre priviri în cuvântul altora-refulare a frustrării, încântătoare frustrări a valorii, a libertății de a scrie, a lui și a altora, fără în-de-mân(ă)-are, fără

în-cuviințarea conștiinței valorii.

Poetul Viorel Dinescu, desprins de această față **prea gânditoare prea încruntată spre Altul**, scrie și visează mult, arde și luminează mult, în lungi cărți și lungă bucurie, satisfacție a „frumoasei cuvântări literare”. Îi sunt proprii tehnici diverse, genuri diferite în scriere. În toate cărțile sale (16 la număr) garnisește imaginile cu miniaturi (cerebrale) mentale, răsfrânge în detalii geometrice, ca un matematician (ce este) avid de veridic în proporțiile lumii raționale: „Drumul spre vârfuri e o permanentă ispită / Numai de sus poți auzi cum vibrează planeta” (**Everest**) „Orice vorbă vorbită într-o doară / căpăta gheare sau aripi” (**Iluzie**), „De limite nu te aproprie / fără a spune că este mai departe de...dincolo”. (**Dincolo**)

Cu aceeași rigoare mentală, urcușul în astral se oprește, se odihnește în expectație, în retrospectiva spațiilor străbătute spre „**platouri noi de meditație**”, „În tavanul de piatră a lumii / (miniatură mentală.) Zei morocănoși rătăcesc neluați în seamă / izgoniți de milenii din altare și temple” (alte miniaturi mentale). Pe culmile ascensiei în astral, poetul este răsplătit, rareori, dar pe merit, de fapta trăirii poetice, de o Regină, cu sărutare demonică: „Aici stăpână-i tăcerea, o tăcere de gheață / Primul erou care-a spart-o fu înobilat de Regină / sub sărutarea ei sângelui-i deveni albastru”.

Metoda, procedeele scufundării sinelui-teluric-aici, în astralul - neantizat de om, de voință omenească risipită imaginar pentru o cauză – a înălțării, a desprinderii din omenească, devine metodă stilistică, folosită de poet ca „recurență și ocurență”, a spațiilor călcate în picioare de om pe firul cu plumb (nevăzut) întins între polii ancestrali ai devenirii. Mulțumit de sărutări „teice”, în tăceri de gheață, află eternitatea neînsingurat, însoțit de amintirea ființei, pământeanului ce-a fost, personalizată, îngemănată celestului dobândit: „Dar, împreună cu el, pe platou mai pași un localnic / Un cioban nepăsător, obișnuit cu prăpastia... / Lui, Domnul Guvernator, îi dăruie o mulțime de lire / Să-și cumpere oi și tutun și ce i-o mai trebui pe lângă casă”.

Compromis astral, generozitate demiurgică, conștiință a temeiniciei „urcușului” astral, iată câteva interpretări ale scufundării, ale dorinței de scufundare, a ființei în neant, în

albastru sânge neantic, printr-un sărut mareic al tăcerilor vorbitoare”. Poezia din care v-am lecturat ascensiunile, înobilatele ascensiuni ale cuvântării poetice, este intitulată simplu: Everest, punct terminus, magic, al unei străpungeri cerești, al unei comunicări intermundale. Prin această alegere a titlului poeziei, poetul ține spațiile străbătute pe pământ acolo unde le este locul dinaintea creației, dinaintea zilei x a creației, când nici de lumănători omul nu avea nevoie, în sambăta de marți a plămădirii sale. Poetul Viorel Dinescu disciplinează desfrâul posibil ideatic cu biciul imaginilor succesive: „**ce frâu, căpăstru au, să țină în vocabul tăceri ce-n sunet stau**”.

Evident, imaginea purtătoare de „**fosforescente senzitive**” și de **uniconștiință transcendentă**, este un dar al creației spontane, al celor mulți din umbra spiritului – pluralizare a unui singur și unic de cuvânt înfăptuitor, metodicul poet Viorel Dinescu. Imaginile, ca materialități intuitive ale celui dintâi reazem retinal al spiritului Dinescian pe lume au, ca sens figurat, semnificații evolutive, **sunt mesaje mesagere între spații, nedescompuse de judecăți estetice, încă, neconvertite la contopire ireală**. Aceste semnificații ale imaginilor – pe întreaga întindere a poeziei sale – au și sensuri proprii, devastatoare de etnie și etnic, de conviețuiri simbolice, dincolo, în infinitul energiilor telurice devastatoare de ființă. Și „opera” acestor **constituții ale revoltei spiritului poetic Viordinescian integrează, cadrează simbolul semnificației – imaginației spre noi tărâmurale ale contemplației**.

Pot fi „sortate” pe specimene plastice, simbolurile imaginilor „**precum pe rafturi de bibliotecă universală se află cuvântul livresc, de om ademenit pe-ascuns să sune în cerească liră, prin vămile izbândeii de-a fi în om mai sus**”.

Poetul Viorel Dinescu folosește, pentru etalarea lor, **verbul ca liant al acestor dulci inducții în răsnetul, liant de izbândă a imaginii asupra semnificației imaginative**.

El așază imaginile **ca antinomii în dispute spațiale**. Iată-le în Eros-Ant(e)-eros; carte a dualității lor: „**Se sparge ceasul verde al tăcerii / Se-mprăstie în umbre tremurând (Pădurea spre seară) Se sparg acorduri albe în fântâni / o toamnă neștiută-n salturi vine (Giselle)**. Dar încercarea mea **s-a spart** în stâncă / descoperind faleze de nisip. (**Evanescență**). **Se sparge** iar statuia ta de apă / De trepte-adânci săpate în tăcere (**Eros Virtual**). Să nu mai treci prin umbra mea subțire / Oglinzile **le-am spart**... Ca să dezgrop din neagra depărtare / coloana ce s-a spart în tândări triste. (**Coloana spartă**). Poetul adună aceste „spargerii”, dintr-o nevoie a „întregului sintetizat”, cu multă și ingenioasă măiestrie scriitoricească: „Te caut pe sub coloane inutile / prin care pânze-și tes păianjeni verzi” (**coloana spartă**) – răspuns – soluție la penetrațiile oglinzii. Tot dintr-o conștiință a unității indestructibile, unește și celelalte „**cioburi ale mâniei sale poetice pe real**”:

Astfel, catrenul întâi din Eros Virtual, care este o fărâmițare necesară a închipuirii „asupra” realului nesacralizat: „**Se sparge** în statuia ta de apă / De trepte-adânci săpate în tăcere / Și cioburi minuscule în cădere / Astralul serii necurmat îl sapă /”, este pus în „antidestructibil, printr-o scufundare contiguă liantului magic al lumii: „Într-o cădere de când lumea, lentă / Te pierzi și te aduni mereu în seară”.

Simbolismului Diurn, Viorel Dinescu, îi opune **simbolismul Nocturn**, în aceeași poezie chiar, ori în „capitole lungi” de dezbateri ideatică a operei lui, **vestală cuvântului cu însemne, blazon și efigii înălțătoare, de austeră stăpânitate ideatică**.

Pe dominantă digestivă a simbolismului Nocturn, **simbolurile întoarcerii naturale sau artificiale** picturalizează, ontizează, neantizează evolutiv eu-l împovărat de ființare, de

pelerinaj poetic spre izbânde dogmatice. Iată aceste înfăptuiri în cartea **Grădini suspendate**: „Și iarăși răsună dinspre baltă strigătul nagâțului / - Ne cheamă Corăbierul. Trebuie să fie EL”. (**Scorbura**) „La început ființa se afla în stare difuză / diluată ca un parfum... lipsită deconcentrare... / Nici un semn nu deosebea ziua de noapte / Începutul s-a născut din crepuscul ? / Era Amurg ? sau o Auroră... (ori numai) moștenire de cicluri anterioare? (**Întrebare continuă**)”

Dominanta ciclică a regimului nocturn, continuatoare a sociologiei matrimoniale și nutritive existențiale, se oprește să respire în temporalități matematice: „Chipul adevărat al Realității (matriarhale) oglindit în apele tulburi ale Misterului (nutritivă substanță a realității)... Misterul fiind singura noastră speranță... în ceasul stabilit de un destin matematic” (**Întrebare continuă**)

Creația, temă principală a **Zeilor de pământ**, este laborios dezbătută. Viersurile se dilată epic renunțând la acorduri muzicale din fidelitate pentru epopee, pentru alegorii edificatoare, pentru nesfârșită conversație între **OM** și **CREATOR**. Sunt, aici, în această carte, secvențe ale asumării suferinței sale, salvării de suferință, reflexie a **mitului Sisific** dar și a „**mitului omului revoltat**” pe ex-sitere, pe „a fi situat în afară...”, pe existență: „... Soarele, superb conchistador, ... el singur scria pe nesfârșita boltă a exploziei inițiale / mitologia abstractă a valorilor absolute. (**mitul Sisific**) Se pare că peste acești zei trufași se-nalță... o neclintită lege a Rîgori-Libertatea. (**mitul omului revoltat**) (În temnița unei legi inexorabile). Postulatele **Creației**, la Viorel Dinescu, susțin **logiile rațiunii** creației, în, pe, muchiile eseurilor retorice: „Ce calitate poate fi aceea care nu are termen de comparație? Lumina fără umbră nu poate fi gândită / Virtutea fără păcat e un joc al imaginației”... (**Satana**), „Chiar faptul că mă răzvrătesc... și pun întrebări, e un semn Divin. / Ești lângă mine! Cuget, deci Exiști! (**Erezie**).”

Poetul Viorel Dinescu, dând deoparte enunțativul, descriptivismul pseudoștiințific, zeismul inhibant, geodezismul planetar, transferul de mitologii și resuscitarea lor incisivă în text, transformă poemele din **Zei de pământ** în **Arhipelag Stelar**, într-o altă aspirație și continuitate a creației sale. În primul subcapitol al acestei cărți, **Un ochi ascuns ce privește zborul**, socializează revolta sa pe lume în, prin lungile vitralii citadine ale imaginației ale intuirii **urbei existențiale**: „Ceruri de lumină trec unul prin altul / într-un râu de imagini neașteptate / ... iar în umbra acestui prezent fără limite / nu se mai aude decât cadența unor ceasuri de aur (**Ceasuri de aur**). „El locuia într-un punct plin de înțelesuri (esențiale) ascunse / neștiind că alături cineva îi blestema moartea” (**Rătăcitoare semne**). „Îngheață din nou apele. Zilele mele sunt citite / Vă propun să găsim o pereche de zaruri / pentru cărarea cea adevărată, fără întoarcere / peste care ninge într-una de mai multe milenii” (**O pereche de zaruri**) O altă față a simbolurilor întoarcerii. O altă neantizare a lor.

În această carte, în capitolul: **Înalt, frumos, înfrigorat de teamă**, poetul evoluează, continuă stiluri mai vechi, consacrate cândva de faimă scriitoricească, abordând noi teme, **Diurne și Nocturne**, noi dominante simbolice ale imagini: „Bună ziua, doamna mea tristă... / astăzi plouă în toate peisajele... pe care le-am parcurs...” (**Clar de lună**) „Și clipa ce trecuse precum o adiere / uita în aer gesturi în veci neterminate / Dar toată –această fugă spre-o țintă negativă / nu-mi va părea vreodată o oarbă irosire.” (**Adiere**) În toate volumele sale de poezie, poetul dezbate cu mare răspundere psihologică, paradoxul: „**Nu poate fi dragoste mai mare, ca disperarea de a fi**”, paradox ce implică revoltă și pasiune sinucigașă. Îl prefer, mai mult, pe acel Viorel Dinescu revoltat pe dragoste și, mai

puțin, pasionat sinucigaș în **retorica absurdului**. Rațiunea prezenței absurdului în poezie este dogma transcendenței. Credința în dogmă **înfrânând strigătul logic al ființei într-o tăcere ilogică a lumii**, prin metaforă. Metaforă-figură de comunicare verbală, fără de care poezia nu ar fi suprema comunicare lirică, în creația literară ce abundă „în timp și în mode” viața poetului Viorel Dinescu.

O aparte preocupare, o, de mare prețuire preocupare este, pentru poetul „cetățean de onoare” a orașului Galați, scrierea de peste Prut, în care s-a implicat, cald pelerin și generos oaspete, **suferind alături de cei care iubesc limba română fără frontiere, laudând nunta și hora românească, ca spații ale renașterii europene estice**, până dincolo de „conducele și ombilicele unor Siberii malefice.

Ne surprinde, la Viorel Dinescu, contrastul dintre **reacția violentă** față de alții și omul sensibil, mereu adolescentin, din scrierile sale lirice. Cartea **Fronde**, de proză scurtă, numai din titlurile de capitol: **Plevușcă, Crocodilii, Caracatițe**, ne înștiințează omul revoltat pe „unde nu-s picioare vai de cap”, pe impostură și parvenitism, pe dinastiile prezentului cap-i(t)alist, în care scriitorul este umilit voinicește de „**Botriocefali**” de „**Neamul lui Vipușcă**”, de „**Promoroace-Holdin SRL**”, de „**Vesparieni**”, de „**Belivaci**”, de „**Amor ghebos**”, de „**Dilimaci**”, de „**Dragoste la preț redus**”, cum ne sunt intitulate dramele ironiei existențiale în această carte. Iată câteva peisajii, pe care le puteți recunoaște cu ușurință în viața dumneavoastră: „Mandrabelă apăruse în România, nu se știe de unde. El, de fapt, iscălea Mândra Bela, dar mitocanii îi poceau numele fără ca el să se supere (**Școala Vieții**)”. „După câteva afaceri în stil mare, numite de ziariști țepe, domnul Jan Valjan din Guzgani, poreclit Sarsailă, ... își dădu demisia din partidul fantomă pe care-l înființase la el în baie, împreună cu cei care-i datorau bani și înființă un grup de sprijin la alegeri parlamentare... (**Calcul algoritmic**)” „Abia după ce s-a pensionat, bietul domn profesor Bran Aristică, zis și Calache, din cauza unei boli avute mai demult, și-a dat seama că-n tinerețea lui nu a făcut mare brânză. El a fost filozof la primărie. Toate lozincile din oraș sunt opera lui, dar mafioții ăialalți, considerându-l turnător, nu l-au băgat în nici o afacere, deci nu și-a putut cumpăra garsoniera în care stă, altminteri centrală, aflată vizavi de closetul public. (**Unde putem găsi un felinar de culoare roșie?**)”

Ironie, sarcasm, veridic trist, comune nouă, radiografii la minut, în care ne aflăm voalați și împietriți totodată de... ne-mișcare. Povestirile au întinderi respiratorii scurte, cât mânia unui poet ce nu vrea să înjure, nici să jure pe crucea onoarei sale de poet, cât privirea „sângerată de înălțime”, a unei conștiințe civice – a altora – din, sub care înfăptuim demos- crații, auto-crații matrimoniale, algoritmice, politice. Da, sunt plăcut surprins de genul violenței sale în proză, unde, Viorel Dinescu ne învață cum să fim drepti în fața strâmbătății tranzitului nostru înspre speranță, înspre ide-al circumspect, mai mult decât violența sa – **Confluență în afluențe posturale**” Cu toate acestea, **Viorel Dinescu este, rămâne poetul sensibilităților ana-litice, suavelor logii psiho-analitice, ce ne sunt, ce ne pot fi, iluminări neînveninate** : „Din ochii tăi cad frunze ca niște fluturi / înfiorați de toamne sclipitoare / Oglinda lacului se stinge încet (în ciuturi) / și-n clipa ce se pierde adâncă în uitare” (**Procesiune de lebede**) Da. Ipostazele iubirilor Vior-Dinesciene, cele pomădate de nocturn celest, ne călăuzesc și iubirile noastre, la fel îmblânzitoare de himere, de frustrare, de revolte, ca în poezia domniei sale: „În curând trenul va opri la peron / Prin gări au apărut semnale ciudate / și pe deasupra noastră îngeri de carton / aruncă-n vânt afișe colorate /” (**Ești tu, traversând amurgul**)

Moto: **Dorm, resemnate sub tării
Mări vaste de melancolii**
(Edgar Allan Poe – Cetatea din mine)

Eugenia Delad

Ordonare a textului pe principii diurne și nocturne. Preponderent, poeziile ei sunt reflexii ale regimului Diurn și a dominantelor lui posturale.

Corpul fizic al cuvântului IUBIRE, ca semnificant, este trecut prin multe, frumoase hlamide, ale semnificației iubirii, ale sensului ei diurn. Diurn, deoarece, dincolo de tulburare, iubirile poetei Eugenia Delad străbat, ca simboluri ale întoarcerii,

revederii, risipirii lor în timp, mituri și mai ales drame astrologice: „Am pierdut trei iubiri / una s-a mutat în **cer** / alta a alergat după mine / până și-a rupt picioarele / și s-a transformat într-o statuie... a treia? Da! A treia! ha, ha, ha, ha! / A treia s-a dezbrăcat de alge în mijlocul mării / și a început să tragă cu arcul după **stele căzătoare**.”

Risipirea acestor iubiri, nu oricum, nu de oricine înțeleasă rost al energiei (copilăriei) risipite, este imaginară, ori chiar imagine-simbol a conștiinței iubirii. Dincolo de înșiruire, de așezarea lor în amintire, ele, iubirile ne trimit la alte iubiri. Cum? Prin aceleași dominante, ca „cele trecute, scufundate în neant”, în diferite neantizări, care la poeta Delad, ca și mitul, sunt idei în des-frâu, în des-repetare: „Mai am dreptul la o singură iubire! / și habar n-am ce să fac / atunci când se va așeza **pe amurg** / încercând să-mi descifreze sângele / codificat de culoarea literelor... am să o sărut... cu o simfonie de flori de câmp / ... am să o invit la cafeaua fluturilor / de pe catargul unei flori de crin sau, poate, pur și simplu / am să mă mut (cu ea) în **Cer** / sub forma unei statui / care s-a dezbrăcat în mijlocul mării / și a tras cu arcul după **stele căzătoare**. (Mai am dreptul la o singură iubire)

Dreptul la o singură iubire, după cum vedeți, este impus de „empiricul imaginar”, de imaginea repetată dinamic, cu alte intensități – reunite parcă – pentru a înfăptui iubirea supremă. De reținut „construcția ciclică” a poemului – specifică stilului poetei.

Marea, ca neant, (ne)însetează ființa (ne)îndestulător în unele ipostaze ale trăirii lirice, imaginare: „Dați-mi marea / să mă îmbăt cu ea / s-o beau din amurguri / cu tot cu Celălalt Tărâm și cu Dumnezeu, cu ancorele întunecate de alge... Mi-e sete de mare, atât de sete, încât / nu-mi ajung câmpiile / nici dealurile nici toate religiile lumii / care se duelează între ele pentru același El / nici munții care învață cursurile primare de la vulturi” (**Mi-e sete de mare**)

Iar în alte ipostaze, apo-staze, epi-staze, în schimbul neutilizării, ne sunt enunțate conștiințe ale realului și irealului **care să deplângă ființa temătoare de neant**:

„Sunt prea cuminte, de sălbatecă ce sunt / nu te amăgi, nu sunt o livadă domestică / în care cresc merele prohibite ale cunoașterii de sine! / Sunt nisip sălbatec... într-o fotografie închisă în

Clepsidră” (Sunt nisip sălbatec)

Poeta Eugenia Delad folosește fuga în tropi, în figuri de sens, în imagini-simbol, cu firească dezinvoltură, semn al perfecționării unui stil – **perfectiunea provocată de detalii în expresivitate, de argintul frumos sfărâmat în oglinzi vorbitoare**. Iată metaforele ei: „femeie cu coapse făcătoare de minuni” (metaforă ca efect semantic) „Oh! Dar eu vreau să curg, picătură cu picătură, până mă voi preface într-un fluviu-ocean / în care își oglindește chipul **Fecioara Nenuntită**” (gen de predicție non-pertinentă ce se produce la nivelul imaginilor reunite) „Îmi zdrobesc Matricea Eternă din lagărul materiei” (metaforă tensiune ce pregătește libertatea, eliberarea sinelui din corsetul existenței telurice) „Sângele mamei se ceartă cu sângele tatei în care bunica îl mai așteaptă și acum pe bunicul, să se întoarcă de pe front” (metaforă-semantică la nivelul textului ca întreg, ca problematizare a imaginilor)

Aceste metafore, **plăcute simboluri ale imaginarului înobilat liric**, se află, în antologia gălățeană, în poemele: **Sunt nisip sălbatec, Voi muri pentru a mă naște singură**

Avem, prin lecturarea poeziei Eugeniei Delad, o **nouă concepție poetică, de derulare a imaginilor induse de logica expresiei, precum într-o pânză ondulată de suflarea pictorului, infinitul ideii, ce începe în noi, și sfârșește în, dincolo de cât ochiul poate îmbrățișa în vindecătoarele imagini ireale ale omului iubit**. Și, nu-i veselă această îmbrățișare a neantului în viziunea poetei: „Port clipele în buchete de muguri descătușați / ...cu șoaptele sângelui de fluturi ancorat în Însula Tăcerii / M-am luptat în cruciade cu nepăsarea realității / și au murit, oho, de câte ori, / sub ghilotina celor care vor să-mi îngroape cuvintele...”

Nu, nu fac parte dintre acești gropari. Poezia Eugeniei Delad este drama noastră a tuturor și, pentru a fi „respectuos consumată”, plecați-vă fruntea în pașii ei plutitori: „Sunt o femeie peste care cuvântul așterne metafore germinate de cocori” și, s-ar putea, să vă bucurați de rostul cuvintelor ei luminătoare.

PROZA

Cristian Biru

Motto: În societate ca și în artă monologul preceda moartea (Albert Camus)

Scriitor ce experimentează canoane pe „fețele budiste” ale realului moral, estetic, istoric, până dincolo de cât vede un truditor literar schimbarea la față a cuvântului; același la prima vedere, pentru toți, diferit cititor de unu ce se află în doi, Cristian Biru.

Este caracteristică acestui scriitor dedublarea, multiplicarea, foldierea psihică înspre și dinspre auctorial, dinspre cuvânt bine tănuț de arhivar, înspre cuvânt frumos divulgat de scriitor. Această însuflețire a lecturilor a trăirilor atente, pasive la început în memorie, își, se consumă în narațiuni repezi, cu repeziciune uniform presărată în text: reuniune a sintaxei și morfologiei întime ce din plin strunește, îndeamnă și zidește în scris literar, tânărul-bătrân, ingenuu-devastator de mituri, absolventul de litere facultative, profesorul de litere îmblânzite, Cristian Biru.

Aceste divizări multiplicative se află numai în energia furtunos consumată de scriitor înainte, mereu în imprevizibil, în câtă „neașteptată viziune” are creația lui, proza lui, pe care o citești, așa cum el o scrie, cu înfiorare și reînfiorare de cuvânt tainic mărturisit.

În antologia literaturii gălățene contemporane volumul II (a prozatorilor) Cristian Biru ne prezintă 16 pagini de literatură, de bună calitate, dintr-o „față” a creației sale în proză, intitulate, la un loc, **Cavalerul de nisip**. Pornind de la legenda Tăietorului de Capete, care judeca faptele omenești în deșert, la Siiți, după dogma-catolică (un prim contrast!) „Nici o infracțiune nu e minoră”, care – ne spune autorul – avea la bază convingerea unui ordin castilian foarte vechi, convingerea **că cine minte poate să ucidă** (un soi de cine fură azi un ou mâine va fura un bou – de la noi), autorul își „construiește Cavalerul de nisip” cu pași mici, cu spații frumos străbătute, prin întâmplări de basm: „Într-un mic regat din deșertul Iordaniei, regele Milan de Aragon se pregătea să moară înconjurat de cei doi fii ai lui Alphonso și Diego...care așteptau

cu emoție un testament politic (alt contrast)”.

Voi numi „**contraste**” la Cristian Biru, acele cuvinte cu bună știință folosite de el pentru a nu cădea în strictă contemporaneitate cu „basmul povestit”, **pentru a „universaliza” timpul legendar până la nivelul comunicării în prezent**, prin cuvinte din cargoul prezentului, citadin.

Timpul universal al povestirii, comută **cu timpi cristianici, cu timpi gnosici, cu timpul etnic al dogmei în desfășurare**, din plin risipită în conștiința justițiară a **timpului istoric**.

Regele Milan de Aragon este un cruciat supraviețuitor, hăituit de **selgiucizi** în Deșert pe **Drumul care duce nicăieri** și salvat de **tuaregi** așezați în viziunea lui agonizantă, în **Arca** (lui Noe). După această așezare a cruciatului Milan, a catolicului Milan, în **neant**, Cristian Biru ne provoacă în lectură în „**lecturarea**” **acelor vremi evocatoare de justiție talmudică, de chisos, renunțând la religiile timpului real, cel pentru care „personajile”, prinse în deșert de propriul lor miraj, își (ne)vrednicesc existențele reale**.

Nu înainte de a-și organiza spațiul social, juridic al existențelor fantomatice, dogmatice. Cum? Ca-ntr-o lume reală, foarte aproape de lumea noastră reală: „Milan a înființat Sfânta Hermendad, a ales un Cortes (parlament) care să ia cele mai importante hotărâri și a decretat (ironic contrast, universalizare temporală) un singur impozit pentru orice tranzacție comercială, impozit numit **Alcabala** ca și instituția (din nou contrastantă) care-l strângea, ce vremuri dogmatice...” **Arca** se „dezvolta economic” ca orice „citadelă civilizată” din comerț. Nu orice fel de comerț: „Un comerț straniu cu o populație necunoscută. Noaptea, beduinii, plecau (în deșert) cu carele pline de sare și dimineața se întorceau cu carele pline de aur”.

Tot regele Milan îl înscăună pe Tăietorul de Capete, pe justițiarul talmudic, în funcția de conducător al armatei pe care a numit-o **Legiunea cavalerilor întunecați**. Ni se explică în text și legenda acestei legiuni: **a cavalerilor purtători de măști de argint**, pregătindu-ni-se noi scenarii dogmatice, ce vor culmina cu reînvierea cultului

justiției talmudice – într-o altă formă: „cap pentru cap”, în loc de „dinte pentru dinte”.

Tăietorul de capete care –

asa se părea- murise odată cu, sau, ceva mai înainte de moartea lui Milan, se reîncarnează este reîncarnat în fiul cel mic al regelui, Diego.

Fiul cel mare Alphonso, intră în stăpânirea realului. Fiului cel mic îi revine stăpânirea irealului.

Există în această povestire doctrina magică a deșertului ca reflexie a neantului mareic împietrit. Deșertul fiind o mare pietrificată, în al cărui adânc umbrele foșnitoare ale valurilor nisipoase sunt ființele justițiare ale dogmaticului, ale absurdului în credință, ale intoleranței în faptic.

Prințul Diego, ajunge – în metafizică existență - **să înhame un câine, câinele Hamas, la plug** (ironie, legendă, contrast dogmatic – de această dată). Nici **magului solicitat să vadă în timp dogmatic comportamentul uman al prințului Diego, nu-i vine să creadă, comportamentul acestuia în (in)uman, în absurd...**

Astfel, în acest fel, Cristian Biru ne ademenește în scrierea lui ca într-un basm românesc scris în altă etnie, într-o etnie supranaturală, cu alte valori morale dogmatice, cu alte înfățișări sacre.

Taglabiții, Filistinii, popoare fantomatice în deșert uimesc prin legende lor, relativa societate supraviețuitoare numită Arca (lui Noe) din care speranța viețuirii în eternitate, în vegetativ teluric, emană în viețuire imposibilă, dogmatică.

Frumos joc al întâmplărilor – legionare, al diegezelor docte, cum numai un Cristian Biru ne poate oferi, atunci, acolo, unde cărțile lui sunt scrise pentru noi. Citiți „**Omul de carne**”, **Kykekoa**, **Bătăuș în cârciuma blues-ului**, **Cartea profului de română**- profesor Bourceanu; al lui, al meu, al câtorva generații de elevi ai Liceului V.Alecsandri și ai Liceului Al.I.Cuza, și-i veți înțelege stilul, mereu nou, proaspăt, în neliniștea unui epic unic, original, devastator de prejudecăți estetice.

Nicolae Bacalbașa

Motto: **Nu este-așa că-n ciuda
acelor proști și răi
Vom fi .... Mândri și buni în
veci cu ei?
(Paul Verlaine: nu este-așa?)**

Narațiune a faptelor reale, concrete, ce nu lasă, nu permite imaginarului să aproximeze trăirea inițială, să edulcoreze intuiții native.

Viața de medic „la bord” este substituită de autor vieții oricărui „matelot”. Eu-l auctorial

al scriitorului Bacalbașa este atât de puternic, în peisajul dramatic al povestirilor sale încât ai senzația unor scene și înscenări shakespeariene. Spațiile afective, cele care adună personaje – gură cască – în cercul fără cupolă, în teatrul suspendat pe lume (să admirăm prostia justițiilor, inteligențelor cavernoase) migrează odată cu **dinamica neuniformă** a unui limbaj acrobatic, înspre, dinspre noi, spre cel care le calcă în picioare cu amintiri proaspete, făcându-ne părtași ai lucidităților retorice, provocatoare de luciditate, așa cum ele se clădesc în suma vocabulelor – **pietre zgrumțuroase frumos rostogolite în timpanele noastre, însetate nu de auz ci de adevăr relevant, ingenuu relevant**, acceptat, fără întortocheată căutare a ideii.

Textele, subiectele, tematica lor, la scriitorul Bacalbașa Nicolae, **sunt forme plastice limpezi, scrise pentru un frate mai mare, scriitorul erou, autoportretizat**, care ni se autoportretează pe proprie răspundere: credință în veridicul întâmplării de a fi fost făptaș la cucerirea Troiei, în vremea anticului amintirii sale, în vremea confesiunilor, mărturisirilor postrevoluționare, care, în scrierea domniei sale, nu mai sfârșeste revoluții ce n-au început, nu(mai)sfârșeste cugetarea timpului pierdut.

Scenariul shakespearian de care vorbeam, cel suspendat în ochii noștri **ca izbândă a rostirii „pe înțelesul plebeului citadin”**, este declamat în propoziții scurte. Dialogurile interioare și cele exterioare se reunesc înfrățite de o **idee cuțit** pentru a ne străpunge hamletianic: „Am văzut dar am tăcut” ... cși odată cu foamea și scandalul” ... „Ala, tolocmac, nu pricepe nimic...” „- Tibi, ce au ăștia cu mine?”, „Păi, my friend, te-am păcălit!”

Scriitorul continuă, în acest fragment de roman, limbajul în argou, cu jargonul -sare și piper- reportericesc.

Prin asta, narațiunea, diegeticul Bacalbașian se apropie de **reportaj din infern ori, deseori, ascuns în cambuza durerii trăirilor dramatice, ca memorial al prigoanei sufletului său prin lumea obscură (post)comunistă, cea plină de prizonieri ai cugetării libere la nimicul ori la întregul eliberării noastre din, de (ne)înțelepciune**. Da, din negândire – flagel deseori constatat de scriitor a bântui lumea pelerinajului său prin lume. Fără a-și propune ori premedita un gen literar consacrat, o aură antologică ant(post)umă, medicul Bacalbașa Nicolae ne vindecă prin vraja-anestezică a frazei sale, de scufundare în leseferism, în jemafism, în jurnalism vulgar, propunându-ne

reanimarea spiritului literar veridic. Altfel spus, omul de științe medicale vitale, scriitorul medic Nicolae Bacalbașa, nu aspiră la „genuri literare consacrate de eternități și nemuriri false”, dimpotrivă, ignorând „genialitatea” lor, fățarnicia acestor genuri, practică stiluri diferite de scriere, perfecțiuni eterogene de limbaj, foarte adecvate textului și subiectului tematic în dezbateri. Accelerațiile, vitezele acestor dezbateri se află în noi, cei revoltați, posibil revoltați ca și scriitorul, pe o lume „cu fundu’ în sus” ce numai în lentila minții își va avea șansa îndreptării simetriei ei, prin legi și legislații scrise pe muchia cugetului omenesc.

Fraza scurtă, scurtă cât o respirație de om îmbrățișând un catarg sfințește tărâmul de metal plutitor al vaporului ca pe un spațiu etnic, ca pe un nostalgic ținut românesc.

Mă întorc la întâia povestire din Antologia gălățeană a prozatorilor, scrisă de scriitorul Bacalbașa intitulată: „Avem noi aici o plângere despre dumneata”.

Ni se deapănă riguros, fără menajarea verbului și a populației lui, povestea unui furt de alimente de la „cambuză”, de către comandantul-căpitan al navei Cotnari. Eroul, medicul Bacalbașa, este ofițer III în acest spațiu al amintirii deprinderilor comuniste de înfometare prin proces verbal a unei mulțimi cinstite – truditore în vitregiile naturii, mulțimea echipajului navei. Numai că, democrația, spiritul democratic, a ajuns și în mijlocul **oceanelor planetare**, pe care le străbătea **fragila mândrie apusă comunistă, flota românească**.

Ofițerul III, se implică în fapta echipajului de a înfrunta hoția căpitanului și a clicii lui nenorocite.

Eroul medic, cinstit în aprovizionarea cu alimente, ca și în diagnosticarea necinstei, ales fiind în această „cinstire” de cele două sindicate: **de la punte și de la mașini**, ca „om de încredere”, înfruntând pânda „clicii comuniste”, de la comanda navei, fiind apărător al „**mulțimii înfometată mișelește**”.

Conflictul, ipostazele lui dramatice, nu este scop literar. Momentul culminant ca și deznodământul povestirii este spontan reliefat, cum numai într-un jurnal de bord descrie faptele, cu nemiloasă cronologie, în strictă și nemijlocitoare ordine divulgatorie, un căpitan de cursă lungă în infern.

Scriitorul ofițer III, domnul Bacalbașa Nicolae folosește așa zisa scriere de rangul trei, în care păreriile despre faptele altora nu sunt inserate în text, pentru a nu tulbura realitatea faptică a evenimentelor în derulare. Scrierea de acest nivel se mai integrează în categoria „scrierilor de scenarii” pentru un eventual pictural”, pentru un adevărat „trip în spațialitate holografică”.

„Hoțul”, căpitanul hoț de pe Cotnari, avea să fie pedepsit nu de oameni, ci de mare, de Dumnezeuul mării – Poseidon. În text această justiție divină e redată galopant **cu 100 de noduri în gât pe secundă**: „Din aroganța și suficiența lui nu mai rămăsese nimic... Peste patru zile eram la București. Îmi spune nevastă-mea: - Știi s-a scufundat o navă românească în Mediterana. Sunt trei dispăruți. Am știut, din primul moment, că era vorba despre nava lor și că el e mort. Cum? Nu mă întreba, că nu știu”

Cum de a știut că va muri „răul” înaintea „binelui”, scriitorul Bacalbașa, știm noi”. Până în acest moment al justiției divine, el a fost „binele” ce a înfometat „răul”. Și își dorea din plin stăpînirea „răului omenesc”, chiar acolo în neantul purificator de ființe, **în infinitul mareic, agrest, al spiritului său democratic**.

Neculai I. Staicu Buciumeni

Moto: Omul ales nu alege, ci deosebește (Constantin Oancă – Pod peste o cădere, profesor poet, Corod, Galați)

Să fi fost doctor în științe politico-economice în anii 1947-1949 mi-ar fi fost foarte greu. Nu cred că i-a fost ușor nici scriitorului care a trăit - până la urmă - din această dulce și mieroasă îndeletnicire de economist, economist în întreprinderi socialiste (1953, 1967-1982), economist în școala socialistă: profesor de științe sociale socialiste (între anii 1953-1967), numite acum socio-umane fără mamă.

Că nu a putut „vorbi” despre câte a „văzut”, în viața domniei sale trăită în utopia marxistă ce ne-a omogenizat până la anulare personalitățile, ființa națională, ne-o mărturisește chiar scriitorul, prin, în, cum, cât scrie după „revoluție”, nu cea din '89, ci după revoluția conștiinței amintirilor încarcerate în tăcere, într-o viață de om, și eliberate – în sfârșit – nouă, astăzi.

Energia, vitalitatea epicului Staicu-Buciumeni, este uimitoare, precum uimitor este ținutul în care s-a născut, monahal și expectativ, istoric și sacrosanct, după cum își, ne dezvăluie viața sa, în Antologia scriitorilor gălățeni. A scris primele cărți la o vârstă plină de memorie, la vârsta de 70 ani.

În mod cert, cărțile tipărite sunt, dincolo de proiecții ale unui trecut continuu zbuciumat, cel străbătut de scriitor în bibliotecă intimă, dragi lui, și o extrem de bogată, luxuriantă arhivă, a unei literaturi de sertar, a unor preocupări literare tănuite tainic. Acest impresionant tezaur energetic, se divulă nouă, editorial, în 52 de cărți scrise între 1997 și 2008, prin **condei seismic-tremurător**, cutremurat în pacea noastră, în nemernica noastră pace europeană (ne)defăimătoare de simțire națională, de valori culturale, spirituale, autohtone.

Statistic, (Doamne, cum nu putem trăi fără frecvențe relative!) numărul cărților publicate pe ani, de scriitorul long-eviv-buciumenian-Neculai I.Staicu, este: în anul 1977, publică două cărți; în 1998, o carte; în 1999, cinci cărți; în 2000, două cărți; în 2002, publică șapte cărți; în 2003, patru cărți; în 2004, șapte cărți; în 2005, trei cărți; în 2006, uimitorul număr de 12 cărți; în 2007 o carte; în 2008, două cărți. Pe edituri: la Editura Făt Frumos, București, a publicat 38 de cărți, la Editura V.Cârlova, București: 11 cărți, și, ultimele două cărți, la Editura Sinteze, Galați: Transplantul; roman și Povestea unei mame; Schițe și Nuvele. Impresionantă este această mare, voluminoasă și întinsă, creație cvasiliterară, prin abordarea diversificată a speciilor literare: roman, nuvelă, povestirea-ca unitate epică, monografie, etnografie- ca substanță etnică, istorie sentimentală și portretistică – ca exercițiu al retrospectivelor și retrospectivității comemorative.

Desigur, clasificarea mea nu este strictă, ele, speciile se întâlnesc și despletesc în teme istorice, lirice, ori strict sociale. Titlurile cărților sunt clar evocatoare ale unui conținut ideatic: „**La margine de codru**”, titlul acestei cărți îmi vorbește deja despre codrii Buciumenilor, plin de mănăstiri și strigăt de moarte (- bălăile istorice de la Mărășești), „**Pe dealul Smârdanului**”, roman (ce ar fi trebuit să fie), singur vorbitor de, despre, infernul industrializării leniniste-hrusceoviste, a spațiului citadin-oriental Galați, vorbitor (fără voie) despre incubarea conștiinței noastre în cvartale-ghetou.

O trudnică dăruire dovedește scriitorul, prozatorul N.I.Staicu Buciumeni, în **evocarea sentimentală, oarecum exegetică, a unor personalități literare**: Natalia Negru, femeie fatală, Nicolae Filipescu, marele roman, Ani de glorie ai Smarandei Brăescu, în evocarea monografică mănăstirească și a arhetipului național Buciumeni: Istoricul satului Buciumeni, Mănăstirea Buciumeni- monument istoric, satul Buciumeni și Biserica Sf.Voevozi, Buciumeni – vatră etno-folclorică, Mănăstirea Dălhăuți prin veacuri, Biserica Adormirea Maicii Domnului, din Râmnicul Sărat, Spiritul mănăstirean și cantemirismul, Monument istoric - Mănăstirea Sihastru.

„Istoricul” este fundamental scrierilor domnului Nicolae Ion Staicu Buciumeni. Uneori excesiv de glorificat, de pătimăș glorificat. Fragmentul, din romanul **Transplant**, intitulat, **Întoarceri triumfale**, dat Centrului Cultural Dunărea de Jos, pentru antologizarea scrierilor sale, ne înfățișează secvențe de sfârșit de război mondial, în care o armată – măcinată de amintirea morții eroice, ignorându-și parcă epuizarea marșului invers european de 2000 de kilometri, trăiește, își trăiește imnul, apoteoza, victoria, ca-n Verdi, nabucudonosoreic.

Locotenentul Mihail

Codrean, eroul din umbră, înfățișează comportamentul său de cuceritor al „întregirii neamului ardelenesc”, printr-o lungă defilare cadențată – cam identică în spații copleșite de izbândă sărmanei trupe de infanteriști, artileriști, genști, transmisioniști – prea numeroasă după câtă „moarte” îndurase, prea romanțat triumfalizată în, de, amintirea autorului acestei scrieri: „câmpuri de tinere fete aclamau cu căldură războiniciei care se întorceau cu chipurile bărbătești, bronzate de soare și vânt, asprite de ploii, de ger și viscol... Voci cristaline le urau bun venit în limba maternă, întretându-se chemările în românește cu cele în ungurește și nemțește (discutabil „bun venit” în limba maternă) O comunitate de sentimente nobile însuflețea mulțimea adunată în marea piață a orașului (substituit al mitingurilor comuniste). Războiniciei au fost însoțiți cu urale, aclamații și flori (prea multe „aclamații risipite în text”)...”

Povestea „triumfalei întoarceri” este și mai ideal-istă, când locotenentul Codreanu (tânăr personaj de operetă verdiană) călătorește ba călare, ba pe iapa Mona, nervoasă la urale, (care „sărea lateral”, când zbura un buchet de flori spre ea”, dar era **redresată** cu dibăcie”, pe calea cea dreaptă) ba într-o șaretă, într-un docar, într-o motocicletă, ne mai știind nici el ce întruhipează moșierul, vâtaful, preotul, învățătorul, întors de pe front, ori, chiar, holograma ultimului omorât în luptă dreaptă - zmeul hitlerist.

Prea multă „pofă de defilare” la această trupă supraviețuitoare **eternității glonțului bine țintit în țeastă omenească**, anti-psihologie, ce îngreunează narațiunea sărmanei revederi a unei Românie sfărțecate de bombe. Prea mulți prefecți, subprefecți în calea acestei oștiri plină de păduchi și pucioasă, pentru a-și face plinul voioșiei lor de a fi fost oameni politici. Ce fel de oameni politici? Antonescieni, hortiști, legionari, liberali, nu ne spune nimeni în această povestire antologică.

Scriitorul, ignorând și el, ca și trupa lui scenografică, detaliile reale, conflictuale încă, a unui război proaspăt stins, cu mult scrum și fum, încă, în conștiințe.

Până în cele din urmă, domnul N.I.Staicu, fost ofițer activ între 1942-1946 (nu știu dacă și fost luptător la Stalingrad) este scuzabil în această metodă, cartea – se vede- a fost scrisă într-un sertar al „patriotismului comunist” în care patria era unică limbă, teritoriu și spațiu geografic, identică națiunii absolutiste suverane, românismului fățarnic glorificat. Îmi susțin această afirmație, citind penultimele scrieri din 2006 și 2007 ale domniei sale, cele din C.V-ul antologic.

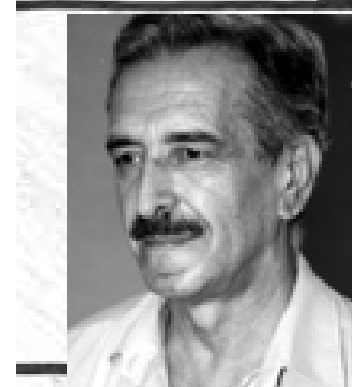
Cinci cărți intitulate: **Democrație originară**, cu subtitluri (anti)democratice: guvernarea trădării naționale, continuă deingrolada țării, etc.

Într-adevăr, dorința de democrație, afirmată de cei care au trecut prin „flagelul comunist”, devine nostalgie a unui socialism utopic volterian. Nu-i cale de întoarcere în conștiința patriotică înveninată de istorie. Să nu confundăm, însă, etnicitatea eternă a neamului - mitul existenței lui, cu „folclorul” temporalităților politice însămânțate de istorie în neam. Poate, în această interpretare a mea, scrierile „patriotului Nicolae I. Staicu” au șansă de a fi ademenitoare de românism, dar, mai ales, de democrație reală, universalizată la nivel global: „patria este locul- oricare din lume-unde pot trăi mai bine, mai liber, mai drept, particularizată la nivel european, în ținutul „dreptului și echității comunitare europene”, fără de care nu putem fi națiune prosperă și nici nu am fi fost decât sărmane raiale orientale, balcanice, plătitoare de tribut pe mirt și baclavale, „La vreo Dunăre turcească/Pe șes veșted, cu tutun/La mijloc de Rău și Bun”. (Isarlîk- Ion Barbu).

Să nu confundăm, aș spune în încheiere, dorința de a fi patriot, cu manifestarea patriotismului în scrierea noastră, până dincolo de limitele democrațiilor înconjurătoare nouă, democrația existenței, nobilei existențe a omului simplu, mai puțin cititor de carte, de biblie, de constituții, dar înțelept privitor în stele, augur cristianic, purtător de războaie-troiene cu acel simplu „trăiesc pentru a muri”, fără memorii și case memoriale ant-post-ume.

DICȚIONAR – Artiști plastici gălățeni (29)

DIMOFTE, Constantin – sculptor, pictor, grafician (n. 2 aprilie 1934, Bârlad – m. 23 octombrie 1999, Galați). Vocația pentru artă l-a condus către Liceul de Artă „Nicolae Tonitza” din București, pe care l-a absolvit în 1956, apoi s-a înscris la Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu”. A studiat sculptura cu maeștrii Lucian Murnu, Corneliu Medrea și Constantin Baraschi. În 1960, după absolvire, s-a stabilit la Galați, unde alături de activitatea la catedră, ca profesor la Liceul de Artă „Dimitrie Cuclin”, a participat la manifestările colective și de grup ale Filialei locale a U.A.P., a trimis lucrări la expoziții interjudețene și naționale, și-a organizat peste zece expoziții personale în țară și peste hotare. În 1967 a devenit membru al U.A.P. Opere ale sale se găsesc în colecții de stat și particulare din țară și din Cehoslovacia, Polonia, Egipt, Israel, Franța etc. A realizat lucrări de artă monumentală pentru orașele Galați (Complexul Stadionului „Dunărea”, în colaborare), Tecuci, Focșani și Brăila.

Mulți ani la rând, Constantin Dimofte s-a manifestat ca sculptor, iar atunci când sănătatea nu i-a mai permis să cioplească lemnul, marmura sau piatra, nu a abandonat arta, ci s-a îndreptat spre pictură și grafică, genuri tot atât de potrivite temperamentului său liric, înclinat spre visare sau, dimpotrivă, spre meditație. În sculptură el a continuat pe cont propriu lecția maeștrilor săi de la Institutul „Nicolae Grigorescu” din București, cultivând o creație bazată pe o viziune realistă. Lucrările sale se disting printr-o tratare simplificată, volumele și formele sunt epurate de detalii, reduse la elementele esențiale. Fie în piatră sau lemn, în bronz sau marmură, în ceramică sau fier, el a realizat o suită de lucrări de interior în care a dovedit o bună înțelegere a materialelor, investindu-le cu sensuri majore, conferindu-le atributele artei autentice. Uneori se inspiră din arta populară, apelează la geometrizare, metaforă și simbol. Este de ajuns să privim rondeboses-uri sau compoziții precum „Spicul”, „Florica”, „Motiv folcloric”, „Întrepătrundere”, „Gura lumii”, „Înăripire”, „Stol”, „Cocoșul”, „Familie”, „Solidaritate”, „Zbor”, multe portrete sau nuduri, pentru ca să înțelegem că arta lui Constantin Dimofte este a unui sculptor cu un timbru propriu, preocupat în permanență de perfecționarea limbajului plastic, de exprimarea ideilor în forme cât mai sintetice.

Lucrările de pictură și grafică constituie și ele mărturia unui artist sensibil la culoare și la frumosul din jur, capabil să aducă în fața privitorului poezia inefabilă a elementelor naturii, delicatețea florilor sau să construiască compoziții semiabstracte, în care geometrizarea formelor și o cromatică rafinată să declanșeze puternice trăiri sufletești, să îndemne la contemplare sau la reflexie, la descifrarea unui mesaj estetic făurit în cadrele perene și parametrii de mare valoare ai artei autentice. Așa cum s-a putut observa, Constantin Dimofte a fost un liric prin excelență, un poet al armoniilor cromatice, un artist de la care poezia izvora din toate fibrele ființei. Deși situate în zona abstractului, artistul a căutat să găsească corespondențe plastice unor motive din aria noastră culturală, care constituie tot atâtea permanențe: zborul, jertfa pentru creație, problemele ce și le

pune omul în legătură cu nemurirea sufletului și cu viața de dincolo, misterul cosmic etc. Le-a exprimat cum a crezut el mai bine, fiind când exploziv și șocant, când potolit, reținut, conferind culorii chiar accente dramatice. „Opera de artă, ne spunea artistul într-o convorbire avută în 1998, nu trebuie să fie numai un sumum de idei și sentimente, ci un adevărat spectacol de lumină, de culoare și forme, în care privitorul, la fel ca într-un roman sau într-o compoziție muzicală, să poată să comunice, să se regăsească, să se redescopere în aceste spații și să poată chiar să recompună universul său în alte structuri decât cele oferite de artist”.

Bibl.: Maria Magdalena Crișan, *Artiști gălățeni*, Editura Meridiane, București, 1986; Corneliu Stoica, *Artiști plastici de la Dunărea de Jos*, Editura Alma, Galați, 1999; Corneliu Stoica, *Identități artistice*, Editura Alma, Galați, 2004.

Corneliu STOICA

dunărea de jos, august 2009

Maximilian N. Popescu VELLA AL TREILEA SPIRIT

Capitolul 3

Tata văzându-ne cât de bine ne simțeam, ne aduna din când spre mal pentru a putea să ne recupereze dacă scăpam saula din mână. Numai că noi, cuprinși de frenezia apei, ne zbenguiam de mama focului, uitând la un moment dat că știm să înotăm. Ne-am pus *pe scufundări, pe plute, pe călcat apa, pe înotat indiana, fluture, pe spate*, în sfârșit ne-am arătat toată știința. Tata cu frânghia în mână râdea împreună cu mama din toată inima. Bucuroși înotăm spre mal, ne tragem suflitul, după care părintele, ne trage o chelfăneală în toată regula pentru că l-am mințit. Cristian o încasează mai puțin, deoarece se știa că numai eu pot să fiu *capul răutăților*. Aceasta a fost prima lecție sub patronajul Sfântului Nicolaie. A doua lecție mi-a fost dată când am întârziat acasă peste ora impusă. În orașul T. prin anii '50-51 se cerea ca zona să devină Regiunea Autonomă Rusă. Spectacolele populare erau susținute de ansambluri lipovenești sau de cele hahole în care predominau dansurile rusești sau imitația acestora, încheiate invariabil cu un *kazacioc*(4) pe fond etilic. Mă întorceam acasă cu o nuia zdrăvană în mână, în chip de sabie căzăcească, jucând cu forță dansul popular rusesesc sau ce naiba era. La capătul străzii, o umbră se năpustește peste mine, mă înfașcă de păr și cu *sabia căzăcească* primesc o corecție tot sub oblăduirea bunului Moș Neculai. În timp ce eram argăsit, tatăl îmi spunea să respect ora de plimbare și joacă, necum și aici am reținut bine, *să nu te mai prind că te mai duci la asemenea porcării. Tu ești român*. Cred că sfânta papară am luat-o pentru a doua parte din discursul tatălui. A treia îndreptare mi-a fost dată pentru nerespectarea cuvântului dat. Nu a fost o bătaie, dar palma primită într-un loc public m-a durut mai mult decât toate celelalte. Dar au fost bățile rupte din Rai.

La Moara Părsită, construcția corăbii mergea anevoios, dându-ne seama că, din scândura existentă nu poate să iasă decât o barcă de maximum două persoane. Mai multe lucruri *fără importanță* au fost trecute cu vederea. De pildă, nava nu avea *chilă* (5) și foarte puține *crivace* (6). Dacă *pupa* (7) am făcut-o dreaptă pentru spațiu mai mare, iar nu are *importanță*. Problema principală a fost că nici unul nu fusese atent la *închegarea prover* (8), fapt care a condus la sistarea lucrărilor. A urmat o expediție specială pe șantierul bătrânilor marangozi, pentru a vedea cum și în ce fel se prinde prova, după care lucrurile s-au precipitat. Călăfătuim barca, uitând să băgăm *călții* (9). Calafatul, adică smoala o luasem din magazia domnului Burduja, pregătită pentru a *smoli* tablele acoperișului casei și nu... Aurel nu mi-a spus niciodată dacă a *furat-o*, dar știu bine că nu am mai găsit niciodată ușa magazinei deschisă. Vrând să dăm barca *la apă* (10), rămânem însă ca zătuții viței la poartă nouă, văzând că nu avem pe unde scoate opera navală. Poarta de intrare- ieșire, era unică și lată atât cât poate intra- ieși un om cu un sac plin în și din moară. Zidul era suficient de lat și temeinic construit pentru a nu fi dărmat de furi. Chiar dacă tot echipajul ar fi participat la lărgirea porții în mai puțin de o lună nu terminam. Și un alt chiar. Presupunând că am fi lărgit poarta, distanța până la Dunăre era atât de mare, încât numai cu ajutorul unei căruțe am fi putut să facem transportul. La momentul când s-a pronunțat cuvântul *căruță*, parcă o baghetă magică ne-a făcut stane de piatră.

În urmă cu o vară apăruse pe piața radio - publicitară anunțuri de genul: *colecționați cutii de chibrituri și dacă formați alfabetul primii ceasuri, mingi de fotbal, etc. Sau: (Acest anunț era pentru vânzători) Pentru fiecare pereche de picioare de cioară primii un cartuș. Ori un îndemn ce ne era adresat direct: Copii, vă doriți o minge de fotbal în vacanță? La fiecare kilogram de păr de cal colectat mingea va fi a voastră!.* Era careva să zică un îndemn colectiv. Facem rost de foarfecele casei și plecăm la întâlnire, *La Coloane* (Vechea piață turcească din orașul Tulcea, construită pe la 1821). În vara aceea se purta fotbalul pe echipe din diferite școli și clase. Locul desfășurării campionatului era *Arena Mircea*. Deși începuse întrecerea, mergea greu, deoarece mingiile erau niște sfere miciute din cauciuc de îți rupeai pantofi și degetele în ele. Așa că chemarea mobilizatoare picase la țanc. Căruțașii își trăgeau atelajele de-a lungul coloanelor, așteptând un timp cereri din partea clienților. Dacă aceștia nu apăreau până spre miezul zilei, scoteau zăbalele din gura cailor, adăpau animalele, după care le atârnav de gât câte o traistă plină cu ovăz. Oameni aspri, țărani plecați din sate, deveniți o breaslă pe cale de dispariție, se retrăgeau la *Obloane Albastre*.

Odihna începea cu câte o țuică la cinzeacă, cotinându spre orele după amezii cu câte unul, două dorobanțuri. Din când, în când mai erau căutați de oameni care-i angajau la câte o cursă. Se întorceau la cârciumă, văzându-și de treaba de acolo unde o lăsaseră. Mai târziu apăreau soțiile sau ibovnicile să apuce ceva din agoniseala zilei. Acasă erau guri de hrănit și trupușoare de îmbrăcat. Sau daruri de dus ibovnicilor, că dacă nu veneau cu bani, mușterii nu mai găseau ușile deschise. Prea puțini, beau până se pișau pe ei, veneau la căruță se trânteau cât de lungi sau scurți erau, semnal pentru bietul animal de a pleca spre casă. Se opreau cu stăpân cu tot așteptând să-i vină rândul de a fi îngrijit de familie. Dar tot *stăpânul* avea parte de atenție. Soția, necăjită și chinuită, începea cu blestemele, îl căuta prin toate buzunarele, doar, doar va mai găsi un leu, după care neputând să-l care pe haidamac, proceda de fiecare dată la fel. Lua baligă proaspătă de cal, și cu ambele palme storcea suculețul produs în gura bețivului. Reacția era aproape instantanee. Omul se trezea îndată și primul lucru pe care îl făcea era să-și biciuească nevasta. Nu apuca, pentru că era încă *machi* (11), pierzându-și repede echilibrul. Adormea somn greu cu sforărituri și bășini de se cutremurau geamurile. Lua viața de la capăt a doua zi, cu speranța unui câștig mai bun.

Ne-am împărțit căruțele și după ora 12,00 pornim la colectarea de păr de cal. Nu aveam însă cunoștințe suficiente despre sistemul osos al calului. Astfel nu știam că această coloana vertebrală al nobilui animal se continuă cu superba coadă, care era și obiectivul nostru general. Apucăm cu toată forța unor copii de 9 - 10 ani să tăiem cozile cailor chiar din dreptul unde se termina spinarea. Unii dintre cai nu reacționează, dar alții, pesemne mai sensibili, dau semne de nervozitate. Se încearcă în disperare să se scurteze podoabele pilare cabaline, dar niciun gram de păr nu intră în tolbele pregătite de acasă. La a treia tentativă ne vede o căruțaș care băuse ceva mai mult de o cinzeacă și avea deja capsă pusă. *Săriți, țiganii!* strigă centaurul rănit în amorul propriu. Cum să umbli prin oraș cu un cal berc? Ai? Din *Obloane Albastre* sar și ceilalți, sosește Miliția, se adună lume și începe o goană de toată splendoarea. Țipete când vreunul din noi este atins de vârful usturător al bicelui. Înjurături în cascade, fluieri date de milițieni furioși, în sfârșit ne maiavând scăpare plonjăm în holul Băncii Naționale strigând din toți plămânii: *Tataaaaaaaa!...Ce a urmat, vă spun altădată.*

Trecem tacit la a III-a și chiar la a IV-a problemă: *Cine va avea grijă de barcă? Cine va plăti taxele portuare?* Ultima problemă o ridicase fiul Căpitanului-șef al portului. Recunoaștem competența lui Ion și toți ne gândeam la același lucru: *Ce vom răspunde la întrebare: De unde ați avut sau mai aveți scândura pentru barcă?* În nici-un caz de la fabrica de cherestea a lui Avramide. Nu trebuia să fii mare priceput ca să-ți dai seama că materialul lemnos folosit era de tip *scândură din gard*. Păstrăm tăcerea un timp. Jurăm să îngropăm secretul, poate vom avea parte de vremuri cu vânturi mai bune. Peste ani, am găsit barca tot în același loc. Putrezită și mâncată bine de carii.

Dar aveam nevoie de ceva care să aducă cu o corabie. Un loc al nostru unde să visăm cu ochii deschiși. Spre sfârșitul verii, în oraș pe strada Milcov se mută o familie de profesori din Babadag. Familia Militaru avea trei băieți: Puiu, Nuțu și Marian. Noi stând, câteva străzi mai încolo ne împrietenim la cataramă și ne punem pe povestit. Se trage concluzia generală că trebuie pentru *Amiralitate* o încăpere. Doamna și domnul Militaru sunt de acord să ne dea o încăpere în curtea nu prea largă, dar să ne-o construim singuri. Chemăm pe toți *amiralii* și începem să săpăm fundația. Ne dăm seama că nu avem suficiente resurse să înălțăm *Punctul de observație al amiralității*, așa că primind aprobarea onorabilei familii, săpăm cu toată forța o groapă de trei pe patru, pe care o acoperim cu câteva maldăre de stuf, date de Vania, paznic la Cherhanaua Veche. Nu terminăm bine *Punctul* că o ploaie de început de an școlar ne inundă și groapa se umple ochi. Nu disperăm și trecem la scoaterea apei cu gălețile de grădină. Cerem lui Vania câteva maldăre de stuf, dar acesta face nazuri.

Renunțăm la cocoșii de zahăr ars a lui *barba* (12) Nicola și cu banii adunați cumpărăm o sticlă cu un litru de rachiu din vișine. Vania ne dă și maldăre de stuf și papaură, dar și câte o înghițitură din perfidul lichid. Era pentru prima dată când gustam, nu puteam spune că beam, o băutură alcoolică. Entuziasmul nostru și așa destul de ridicat devine o adevărată stare de euforie, când la lumina unui felinar de vânt, *pe o masă schioapă, așternem pe o coală pătată de întdelemn trei cuvinte magice: Jurnal de Bord.* Toamna și iarna desăvârșesc opera de distrugere al Punctului Amiralității. Rămâne însă puternică, vie și curată *dorința de a călători. Speranța* însă nu a murit niciodată.

(va urma)

Scriitori gălățeni nominalizați în *DICȚIONARUL GENERAL AL LITERATURII ROMÂNE*

VICTOR PAPILIAN

- prozator, dramaturg -

S-a născut la 17 iunie 1888, la Galați. Își începe cursurile secundare la Liceul „Carol I” din Craiova (1899-1901) și le continuă la Liceul „Sf. Sava” din București, absolvindu-le în 1907. Urmează, la București, Conservatorul de Muzică, clasa vioară, și Facultatea de Medicină, pe care o va termina în 1916. Activează în Moldova ca medic militar în timpul companiei din 1916-1918. Preparador la Catedra de anatomie a Facultății de Medicină din București, este chemat la Cluj, unde, din 1919 până în 1947, conduce Catedra de Anatomie și Embriologie la Facultatea de Medicină. Este membru fondator al Institutului de Anatomie Descriptivă și Topografică din Cluj și revista „Clujul literar” (1920), și autor al unor tratate de anatomie devenite clasice. În perioada 1930-1932 este prodecan și decan al Facultății de Medicină din Cluj; membru fondator al Societății Române de Antropologie; membru al unor societăți academice europene. Victor Papilian a fost un reputat om de știință. În anul 1920 fondează revista „Clujul literar”; întemeiază un cenaclu literar (1930), pe lângă care apare revista „Darul vremii”; este membru fondator al Filarmonicii din Cluj (1920), precum și al Societății Scriitorilor Români din Ardeal (1936). Deține funcția de director al Operei Române din Cluj (1936-1940), conduce Cercul dramatic al Universității clujene mutate la Sibiu (1940-1945) și face parte din comitetul de redacție al revistei „Luceafărul” (1941-1945). Debutază în 1924 cu un text polemic, *Istoria măgarului farsor și a cioarei invidioase*, replică la acuzațiile de plagiat aduse lucrării sale *Tratat elementar de anatomie descriptivă și topografică*. Semnează cu pseudonimul Sylvius Rolando prima sa carte, culegerea de nuvele *Generalul Frangulea* (1925) și romanul *Ne leagă pământul* (1926), roman premiat de Academia Română. Colaborează la: „Abecedar”, „Familia”, „Gândirea”, „Lanuri”, „Luceafărul”, „Pagini literare”, „Ramuri”, „Renașterea”, „Revista Fundațiilor Regale”, „Tribuna”, „Universul literar”, „Viața Românească” ș.a.

Romanul *Ne leagă pământul* recurge la modalitatea jurnalului ținut de unul dintre personaje, doctorul Sebastian Cornățeanu, pentru a reconstitui, dincolo de cazul de conștiință, imaginea în permanență mișcare contradictorie a României începutului de secol XX, frământată de o răscoală țărănească și un război, de mișcări studențești și de agitații socialiste. În *credința celor șapte sfeșnice* (1-11, 1933), socotit cel mai important roman al lui Victor Papilian, înfățișează antagonismele sociale, politice, naționale și confesionale manifestate în Transilvania după Unire, dar aspectul de frescă este subordonat unei probleme psihologice privind criza religioasă declanșată într-o conștiință primară. Romancierul creionează cu trăsături sigure un portret de grup al sectei milenariste, în cadrul căruia evidențiază figura lui Maxim Muscă, șeful mișcării. Personaj dostoievskian, acesta oscilează între abjecție și candoare, micime sufletească și extaz, prăbușire și înălțare morală, impunându-și

cu forța personalitatea. *Fără limită* (1936), roman cu accente freudiene, urmărește frământările sufletului modern într-o lume care și-a pierdut credința, autorul trasând cu precizie, chiar dacă fără a descoperi întotdeauna motivații convingătoare, istoricul disoluției unei căsnicii. Sectorul cel mai rezistent al scrierilor lui Victor Papilian îl reprezintă însă nuvelistica, grupată în volumele *Generalul Frangulea*, *Sufletul lui Faust* (1928), *Vecinul* (1938), *De dincolo de râu* (1938), *Manechinul lui Igor și alte povestiri de iubire* (1943) și *Nuvele oltenesti* (1946).

Dacă într-o primă perioadă prozatorul se înscrie pe linia romantic-sentimentală a lui Al. Vlahuță, Al. Brătescu-Voinești sau Emil Gârleanu, ulterior se îndreaptă spre proza fantastică, privilegiind situații în care accidente misterioase vin să tulbure certitudinile științei, ceea ce ilustrează teza cu privire la primordialitatea spiritului. De o factură diferită sunt câteva nuvele «oltenesti», realiste, colorate, dar fără a ceda pitorescului facil, de o mare autenticitate și savoare comică. Omul de teatru Victor Papilian, cu un gust sigur în selectarea repertoriului Naționalului clujean este mai puțin inspirat în încercările dramatice proprii: comediile, misterele sau dramele sale psihologice, reunite în volumul *Teatru* (1945), sunt artificioase și livrești, chiar atunci când ating o problematică incitantă. După moartea autorului, au fost publicate *Amintiri din teatru* (1968), povestirile din *Ceartă oltenescă* (1973), o trilogie românească inspirată din viața universitară – *Chinuții nemuririi* (1976-1986), alt volum de *Teatru* (1975), romanul istoric *Bogdan infidelul* (1982), ca și cel consacrat periferiei citadine – *Coana Truda* (1988), *Decameronul românesc* (1996) ș.a., cărți ce vin să completeze imaginea unui creator cu preocupări multiple.

Interesul de problematica spirituală, investigată prin acțiuni și personaje din mediul rural sau intelectual, ca și de experiența căutării adevărului, prezentă în romane uneori schematice și marcate de retorism, precum și în piese cu accente mistice sau psihanalitice insuficient prelucrate artistic. Victor Papilian se distinge mai cu seamă în nuvelistică prin capacitatea analitică de fir cunoscător al mișcărilor sufletești. Autorul își valorifică această înzestrare atât în demontarea, cu o precizie de clinician fascinat însă de ocultism și de gândirea magică, a mecanismelor alienării conștiințelor într-o lume ambiguă și adesea terifiantă, cu indivizi dezvăluind-și laturile întunecate și stranii, cât și în surprinderea, cu umor, îngăduință și detașare, a bizateriilor comportamentale observate în comunități umane pline de vitalitate. Sunt pagini care anunță într-un fel universul lui Marin Sorescu. S-a stins din viață la 13 august 1956, la Cluj.

Articolul referitor la Victor Papilian din acest DICȚIONAR include, la final, liste cu «Scrierile autorului» și «Repere bibliografice» despre autor.

Virgil Guriuianu

* DICȚIONARUL GENERAL AL LITERATURII ROMÂNE este realizat sub egida Academiei Române și se dorește a fi o lucrare complexă, un „...dicționar integral al literaturii române cu tot ceea ce presupune el: autori, publicații, curente literare, concepte, opere anonime, instituții literare etc.”, un dicționar „...ce încearcă să prezinte pe toți autorii de limbă română care, într-un chip sau altul, ilustrează cultura română în timp și spațiu, indiferent de locul unde au scris și s-au afirmat.”

DE PRIN REVISTE ADUNATE

În evoluția firească a timpului este Revista nouă (nr. 5/2009). Din editorialul „Transcendentul care coboară” semnat de Directorul fondator Constantin Trandafir reținem: „În prea frumoasă lună mai, dedicată prin tradiție poezilor, s-a născut Lucian Blaga. Și Arghezi tot atunci a văzut lumina zilei ... Blaga a murit tot în luna mai. Ca și Bacovia ... Sentimentul misterului cosmic și al transcendenței care coboară în lumea elementelor se împlinește uman prin vocația creatoare, între trecere, cuvânt și cântec”. Aflăm, cuprinși de emoție, despre bogata bibliotecă a naționalului pictor Nicolae Grigorescu prin intermediul doamnei Liliana Marin („În biblioteca artistului Nicolae Grigorescu se afla un număr impresionant de volume colecționate începând din anul 1883, lucrări valoroase din toate domeniile de activitate, dar mai ales cărți despre artă și cărți primite din partea autorilor.”) dar, cu tristețe, și că incendiul din anul 1918 a mistuit în mare parte, Mare, mare păcat! Despre „destinul fericit” al părintelui de la Rohia — Steinhardt — dl. Cristian Crăciun afirmă: „Steinhardt nu scrie despre fericire și despre libertate, ci scrie fericit și liber.” Poezia (prin Ioana Geacăr, Valeria Manta Tăicuțu și Florea Iordache) și proza (prin Ana Hâncu), de bună calitate, încheie voltaic acest număr semicentenar al revistei prahovene, Sincere felicitări!

*O mică localitate (sinceră mirare!) din județul Vaslui (comuna Găgești) se încumetă împreună cu Asociația culturală „Academia rurală Elanul. Arheologia, precum și documentele istorice — laice și bisericești — constituie pariul ferm al acestei interesante publicații moldave. Fiecare centimetru tipografic este folosit în mod judicios, spre încântarea celui care are curiozitatea s-o parcurgă. Spicuim din nr.85-86-martie-aprilie, 2009 „Documentele cu privire la Episcopia Hușilor, din arhivele de la Chișinău. Repertoriul monedelor din teritoriile extracarpătice în secolele VIII — XIV. Scurtă incursiune în arborele genealogic al familiei Iamandi („familie de boieri venită inițial din Muntenia și răspândită apoi în toată Moldova, de la Carpați la Nistru.”). - Adrian Butnaru”

Despre încercările de convertire la catolicism a populației românești de la est de Carpați - sec. XIV-XV. (Teodor Hardon)* „Balcanismul trebuie înțeles ca o dramă întoarsă, uneori, în derizoriu” afirmă poate, surprinzător pentru destui „sceptici de serviciu” prof. univ. dr. Mircea Muthu în, mereu fermecătoarea revistă din Bolintin Vale, SUD (NR. 5 mai 2009). La întrebarea lui C. Carbarău (cât de europeană este literatura balcanică ... și cât balcanism există dacă există, în literatura europeană?”), în interviul din care am reprodus mai sus, același răspunde: „Există, pe de o parte, scriitori balcanici importanți care, rămași acasă, n-au avut nevoie să ceară recunoașterea Europei occidentale...Sunt, pe de altă parte, opere semnate de balcanici care tratează experiențe occidentale ...”

Poetul Liviu Ioan Stoiciu continuă războiul personal cu așa zisele cuceriri ale societății „democratice” din România („Sfârșitul lumii!”).

Poezia este la ea acasă prin Florin Costinescu și Ion Horea („Zilnic urmez acest itinerariu de o bună bucată de vreme, / cu plasa plină de cărți, de pâine ori de legume, / atent la murdării și gunoarie printre închipuirii și poeme”- Filă de jurnal) dar și prin itinerariul liric macedonean propus de flerul poetic al Nicolae Grigore Mărășanu.

Valeriu VALEGVI

Constantin TĂNASE

NECONTENITA REPETARE (IV)

urmare din pag. 17

Se înțelege că a căutat să insiste pe ceea ce credea că nu mai fusese, că nu era o necontenită și ternă repetare, dar doamna Cecilia n-a rezonat la încercarea lui, manifestând un soi de contrarietate pe măsură ce vedea tot mai clar că dezvăluirea ei provocase alte efecte decât cele la care se așteptase.

Pompiliu a continuat să-i înfățișeze detalii ale aranjamentului floral japonez deși era evident că doamna se lăsa purtată de gânduri în altă parte și aștepta cu înfrigurare ceva ca o îngăduință sau ca o dispensă care să o elibereze ori să o excludă de la o îndatorire ce nu i se cădea. Și în timp ce îi prezenta subtila tehnică a aranjamentului, dând măsura maximă a competenței sale în materia colecționării rețetelor sau prescripțiilor din publicațiile de specialitate, își pune, în sfârșit, întrebarea care ar fi trebuit să-l frământă încă de la început: ce anume se schimbese și nu semăna cu nimic altceva? Nu fusese decât un puseu de sinceritate al unei femei cu sufletul plin de durere... O vedea ca într-un vis pe blajina doamnă Cecilia, gospodina model, distinsa... misterioasă, enigmatică... trecea prin cameră cu ceștile de cafea, le așeza pe măsuță și iar se mișca de colo, colo până când a întrebat-o: „Ați fost de față la descindere?” „Nu. Procurorul n-a permis prezența altor persoane cu excepția subcomisarului și a inspectorului.” „Procurorul?” „Sigur. Îmi amintesc foarte bine.”

Fără a înțelege prea bine de ce, i s-a părut că i-ar prinde bine prezența insului al cărui chip nu se putea vedea. Numai că îi lipseau cu desăvârșire mijloacele de comunicare cu acea... ființă? entitate? nu știa cum s-o denumească, ori să-l denumească. Deocamdată părerea, sau senzația a rămas în acel stadiu, iar insul n-a dat nici un semn. A părăsit apartamentul doamnei Cecilia hotărât să provoace o confruntare decisivă cu acuzatorii săi.

Clădirea în care se aflau birourile celor trei i se înfățișa acum schimbată complet. În mod normal, sau în circumstanțe firești ar fi trebuit să-l șocheze ceea ce se întâmpla, ori să-l surprindă. Dar se obișnuise deja și nu mai lua în seamă detalii ca acelea, fără vreo importanță semnificativă. Mai exact, la parter și la demisol era un club de noapte, sau cam așa-ceva, cu tot ce presupune, sau implică un asemenea stabiliment, iar la etaje, camere și apartamente de închiriat. A mers la recepție și s-a interesat dacă exista pe acolo biroul vreunui procuror. Cel întrebat l-a privit lung și i-a răspuns în doi peri. Nu se întrevedea nici o premisă pentru a se face înțeles. A dat să plece și a observat, lateral de recepție, o ușă întredeschisă. „Executive Manager” scria pe o tăbliță aurie, iar în interior, la un birou somptuos stătea Codruț Ștefănescu în costumul lui clasic, corect ajustat, de culoare închisă, descheiat la cămașă, cu nodul cravatei slăbit și cu doamna Cecilia pe genunchi, mângâindu-i buclele și obraji. „John, cine-i individul care ne spionează?” l-a întrebat el pe omul de la recepție. „Nimeni, domnule. Un rătăcit.” (Va urma)

Anti-prelegeri de literatură terestră

Al IX-lea fals argument poetic:

Cărțile care se întorc la tine, cititorule! În jocul memoriei și al iubirilor imposibile, al prietenilor care se prăbușesc precum castelele de nisip... Supraviețuind iluziilor și devenind ele însele iluzii, iluzii că ne pot ajuta să fim nu mai buni, nu mai frumoși, nu mai interesați, ci doar altfel și... poate așa cum trebuie! Măcar din punct de vedere metafizic...

Deoarece... dacă este să ne referim strict la cartea aleasă pentru acest „capitol” al unei cărți care încă se visează pe sine, după unii (Lionel Trilling și/sau Mircea Mihăieș, în postfața la ediția menționată mai jos; spun „și/sau” pentru că nu rezultă clar dacă este o observație a lui Mihăieș sau a celui alt) Gatsby, „personajul”, „se plasează (...) în zona metafizicului, acolo unde nimic nu e „personal” și unde chiar iubirea trebuie să fie „impersonală”, adică obsesivă, nemiloasă și supraumană.”

Cum ar trebui să fie și literatura autentică, nu-i așa? Poate... dacă uneori n-am fi atât de fragili, precum niște cuvinte... care nu mai pot fi spuse sau scrise.

Acum, **Marele Gatsby**, de **F. Scott Fitzgerald**

(Ediția din anul 2007, Ed. Polirom, în traducerea lui Mircea Ivănescu)

Sorin Atanasiu:

Când mori trebuie să mori bogat. Adică, trebuie să ai sufletul plin. Ultima suflare ar trebui să aibă câteva bune aduceri-aminte. Nu știi cum altfel te-ai mai putea pregăti pentru moarte. Totală stingere sau total mister. Privește cum vrei, tot aia e – cel puțin pentru mine ca privitor de afară, toți morții sunt la fel. Comunitatea morților este alcătuită din indivizi egali. Diferențele și inegalitățile se fac numai în timpul vieții, care, oricum, este o perioadă îngrozitor de scurtă!

Gatsby era deosebit în timpul vieții, „vegând o uriașă iluzie”. Marele Gatsby este un mare vânător de iluzii. Deși avea o deosebită apetență pentru afaceri de mare succes, el continua să creadă cu încăpățănare într-un vis de iubire fără garanție. Detaliu sau nu, mai toate personajele acestei cărți sunt celebre, bogate sau foarte bogate. Morala cinică este că „și bogații plâng”. Ce-i drept, este una cinică și neonestă întrucât „Marele Gatsby” de Scott Fitzgerald este în întregime înecată în melancolie și spirit sleit, nu mai puțin competitiv în cursa calității literare eterne. Tensiunea și tragismul acestei cărți sunt relatate fără energie, fără forță de cuceritor. Fitzgerald nu este un expansiv, un conquistador al spiritului. Fitzgerald abia respiră în această carte. Parcă nu crede nici măcar în literatură, ca să nu spun în nimic! Pare a fi genul de poveste vorbită la reportofon și apoi rescrisă.

În această carte plânsul nu este tolerat. Injustiția ontică durifică și mai mult. Eroul povestitor, Nick Carraway, se pietrifică cu fiecare etapă a experienței sale cu oamenii. Se mâhnește, se întunecă și coboară în cea mai adâncă tristețe, dar, totuși, sfârșește în indiferență. Mai știi, poate că astfel se proteja! Probabil, viața i se pare atât de injustă încât nici măcar nu mai merită să-ți pui mintea cu ea. Trebuie să lași lucrurile să treacă. Trebuie să fii un contemporan neimplicat. Contemplație indiferentă. Ca o suprafață de apă perfect lucioasă și nemișcată. Furtuna nu ajută la nimic.

Simt că așa putea să vorbesc despre „Marele Gatsby” fără să pomenesc un cuvânt despre Gatsby, Nick Carraway, Daisy și Tom Buchanan ori Jordan Baker. Toți aceștia îmi par pretexte în interiorul unui spirit global căruia, dacă vrei, poți să-i dedici o exegeză.

Toate personajele pomenite sunt bogate și se plictisesc. Singurul care năzuiește în întâlniri umane superioare este Gatsby. El trăiește aproape religios visul reîntâlnirii cu femeia pe care o iubește de ani de zile, Daisy (care încă nu era, când o cunoscuse și o curtase) Buchanan. În perioada plecării lui Gatsby pe frontul european (e vorba de primul război mondial) Daisy se căsătorește cu alt bărbat. Acel Tom Buchanan.

În cadrul unei reuniuni tensionate, într-un capitol oarecum oarecare, într-o cameră de hotel, Daisy admite în fața fostului iubit și a actualului soț că, de fapt, l-a iubit și pe Gatsby dar și pe Tom, în

prezent fiind foarte încurcată și nehotărâtă. După aceasta Gatsby începe să se clatine cu adevărat în credința lui față de seriozitatea și devotamentul uman în genere. Penibilul și tragicul accident de mașină care urmează conduce către o război și împușcarea lui Gatsby. Nu voi expune povestea aceasta pentru că nu are nicio relevanță.

„Marele Gatsby” este viața unor oameni goi. Deși sunt oameni bogați, personajele par a fi oameni foarte săraci (cu duhul !?). Au sufletul gol și subțire. Preocupările lor cotidiene sunt virusate de puseuri accidental-reflexive pe marginea unor chestiuni de sens existențial. Inamicul numărul unu rămâne, totuși, plictiseala cotidiană: „- Și ce-o să facem după-masă? strigă Daisy. Și ce-o să facem mâine și în cei treizeci de ani pe care o să-i mai trăim de acum încolo?

- Nu fi morbidă, îi răspunde Jordan. Viața începe din nou la toamnă, când se răcorește vremea.

- Dar acum e atât de cald, insistă Daisy gata să izbucnească în plâns, și totul e atât de fără rost. Hai să mergem în oraș!” (p. 148).

Singurul bogat sufletește, pe lângă planul material, rămâne Gatsby: „Lui Gatsby i se părea că vede casele de la capătul străzii închipuind o scară ce urca spre un loc tainic, deasupra copacilor. Ar fi putut să urce pe treptele acestea, dacă ar fi plecat singur, și o dată ajuns acolo, sus, ar fi putut înțelege viața, ar fi putut să soarbă dintr-o dată licoarea aceea nemaiîntâlnită, minunată. Inima îi bătea tot mai puternic pe când fața albă a lui Daisy se înălța spre a sa. Înțelese atunci că după ce avea s-o sărute pe fata asta, după ce avea să-și unească pentru totdeauna viziunile lui de neînțeles, de neexprimat, cu respirația ei pieritoare, mintea lui n-o să mai reușească vreodată să zburde asemenea gândului dumnezeiesc. Astfel că mai întârzie, ascultând încă o clipă vibrația unei stele însuflețite de o respirație nevăzută. Apoi o sărută. La atingerea buzelor lui, Daisy se deschise ca o floare, iar întruchiparea se desăvârși” (p. 140 - 141).

Hotărât lucru, Gatsby a pierdut prin Daisy. Această opțiune sentimentală l-a costat și viața, dacă vrei!

Puteți încheia lectura cărții în oricare dintre următoarele note: civilizație americană decadentă, umanitate desfigurată, spirit falit și în tot atâtea tipare de interpretare.

„Marele Gatsby” este valoroasă prin aportul masiv de melancolie reflexivă, prin greutatea ca de pietroi pe care o resimți în suflet pe parcurs, uneori, și la finalul cărții mai ales, prin lipsa oricăror aripi, printr-o petrecere ostentativă și nesfârșită, prin recunoașterea adevăratelor iluzii salvatoare.

a.g.secară:

Până la un anumit punct, James Gats („ajuns” Jay Gatsby) și Martin Eden, cartea și personajul la care ne-am oprit luna trecută, au aceeași soartă... Ei aleg apoi să aibă... succes, să lupte pentru succes, din diferite motive, care se pot reduce la un numitor comun: „eternul feminin”, câștigarea iubirii unei persoane care, de obicei, dezamăgește pentru că... bărbatul poate fi și visător. Dacă Martin Eden „parvine” (evoluează, dacă vrei un termen mai blând) scriind,

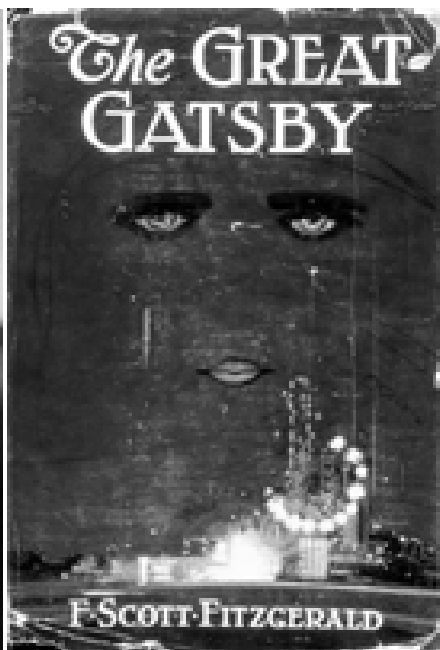
James Gats are niște afaceri destul de necurate care îi permit să devină bogat. Bogăția în iluzii îl vor face chiar putred... de bogat. Dar să nu uităm și... mâna destinului, care poate fi alt nume al hazardului. Dar o teorie a destinului se poate transforma ușor într-o metafizică a bogăției și a parvenirii (sau a sărăciei, mizeriei și decăderii). Dacă uităm mereu că sufletele noastre au nevoie... de altceva.

Scrie Mihăieș în amintita postfață intitulată „Visul, visătorul”: „Bogăția e, pentru personaje, altceva: a fi bogat înseamnă a aparține unei anumite lumi, în care nu poți pătrunde chiar dacă ai dobândit toate atributele ei exterioare. Aici, în această prejudecată, se află tragedia și oroarea vieții lui Jay Gatsby... Într-un anumit sens, e și tragedia vieții lui Fitzgerald, care a gravitat, asemenea fluturilor de noapte, în jurul personajelor copleșitor de bogate de la New York Plaza Hotel sau de pe riviera franceză” (p.236).

La urma urmelor, nu trebuie totuși să-l bănuim pe Fitz de o... căutată metafizică. Parcă prea firesc este scrisă cartea sa considerată de către suplimentul literar al ziarului „The Washington Post”, în anul 1999, „drept al doilea mare roman, după „Ulise” de James Joyce, scris

iar după Mihăieș, destul de pretențios, ar fi „o parabolă a prosperității care sufocă intimitatea dintre oameni, refuzându-le comunicarea” (p.256).

Fără a se identifica cu Nick Carraway, personajul povestitor (personaj care cu autoironie spune la p.78: „sunt unul dintre puținii oameni onești pe care i-am cunoscut în viață”), Fitzgerald pare să sublinieze de la început că textul nu este scris dintr-un punct de vedere moralist (Spune tatăl personajului: „- Ori de câte ori ai poftă să critici pe cineva... ține seama că nu toți oamenii au avut avantajele de care te-ai bucurat tu”), toate portretele rezultate nefiind deloc înfrumusețate, doar „marelui” păstrându-i-se câteva rânduri care ni-l idealizează cât de cât (niște producători de film chiar l-au pus pe Robert Redford în rolul său) deși la început spune că el „reprezenta tot ceea ce” îi „stârnea cel mai sincer dispreț”(p.8). Spre final, la p.192, recunoaște că nu i-a făcut decât un singur compliment și că „într-un fel” l-a dezaprobat „de la bun început și până la sfârșit” iar la p.83 aflăm că prima impresie îl făcuse să creadă că era un om enigmatic și interesant dar treptat (de altfel toți oamenii interesați, misterioși, sunt niște mari Gatsby: după

în limba engleză în secolul al XX-lea”. Desigur, astfel de clasamente sună a vorbe goale dar au un rol în ceea ce privește unele convingeri și... vânzări.

De altfel nici moto-ul ales, din opera lui Thomas Parke D’Invilliers nu este cine știe ce ambițios („Atunci îmbracă veșmânt aurit, dacă asta o mișcă;/ De te poți înălța, înălță-te și pentru ea/ Până strigă: „Iubitule, iubitul meu înveșmântat în aur, înălțat în țării./ Trebuie să fii al meu!”), sugerând că în primul și în primul rând „The Great Gatsby” este, totuși, dincolo de apetitul pentru filosofia culturii și istoriei al multor comentatori, justificat, este drept, în primul rând un roman de dragoste, și abia apoi cronică a unei veri, o poveste din vest (vezi p.221)... Un roman de dragoste misogin, aș îndrăzni să spun, dar cine cunoaște povestea vieții lui Fitzgerald, cu căsnicia sa zbuciumată cu Zelda, poate înțelege mai mult și mai bine de ce am spus... misogin. Deși este posibil ca autorul să nu urască femeile (unele femei) ci mai degrabă să le disprețuiască pentru calitatea lor de a asigura fără scrupule supraviețuirea speciei... având preocupările lor atât de des ironizate de către bărbații macho...

În jurul veșmintelor de aur, de fapt a garderobei lui Gatsby, se desfășoară și o bizară scenă, atunci când eroii poveștii de dragoste se reîntâlnesc după cinci ani de zile... O scenă care, după mine, (poate chiar) plătește tribut suprarealismului (deși poate fi doar o scenă care satirizează posibila dragoste excesivă pentru haine a lui Daisy), putând fi poate chiar o parodiare joyceană a mitului pânzei Penelopei (În sens invers, evident, Jay fiind cel care a așteptat-o atât de mult pe eroină)

un timp îți dai seama că nu sunt decât niște oameni) a rămas „un simplu vecin, proprietarul unei case scumpe și complicate” unde, pentru a-și atrage fosta iubire, „țesea” nu pânze de păianjen uman, ci petreceri fastuoase la care nu putea lipsi muzica de jazz, în vogă atunci, imediat după primul război mondial... Întorcându-ne la p.9, la creionarea personajului, înțelegem câte ceva din măiestria autorului (sunt, într-adevăr, fenomene, expresii, momente care nu pot fi descrise decât în cărți! – p.151) : „dacă a avea personalitate înseamnă un șir neîntrerupt de acțiuni încununate de succes, atunci acest om avea într-adevăr ceva splendid, o sensibilitate acută față de toate promisiunile existenței... O asemenea receptivitate n-are nimic în comun cu acea impresionabilitate placidă pe care o înnobilăm numind-o pompos *temperament creator*; dimpotrivă, Gatsby avea o extraordinară vocație pentru speranță, era stăpânit de o febră romantică așa cum n-am mai întâlnit...” Și mai avea Gatsby un zâmbet „iradiind un fel de încredere nesfârșită, un zâmbet pe care-l întâlnești doar de patru sau cinci ori în viață (p.63). Ceea ce-l umbrea pe Gatsby era „numai praful murdar stărnit de visurile lui”... Și din acest praf ne răsare în fața ochilor Daisy, marea iubire a vieții eroului, o femeie pe care o putem bănuși de „pierderea ființei proprii” din momentul în care s-a măritat cu cineva despre care „bănuiește” că, totuși, uneori, l-a iubit; dar mai ales pentru că și ea l-a iubit pe Jay dar nu a avut tăria să-l aștepte... Pentru ea, deși are o fetiță de trei ani, viața este oribilă (p.28), după ce a fost peste tot, a văzut de toate și a făcut de toate...

continuare în pag. 51

ANCHETA lui DINESCU

Am adresat următoarele șapte întrebări unor personalități marcante ale culturii naționale, încercând să definim, prin răspunsurile lor, starea actuală și perspectivele literaturii românești:

1. Cum caracterizați tendințele culturale ale vremii noastre? Să fie intertextualitatea o formă culturală „elitist”- cleptocrată?
2. Există, în plan literar, un conflict între generații?
3. Cum considerați încercarea de a desființa unele personalități literare ale trecutului mai apropiat sau mai depărtat?
4. Actuala „falangă” de scriitori, artiști plastici, muzicieni își poate susține pretenția de a elimina cu totul și de a înlocui experiența înaintașilor și valorile esențiale ale culturii milenare mediteraneene bazată pe cea a Greciei antice și a Romei?
5. Credeți că prin abolirea unor criterii formale cultivate până pe la jumătatea secolului trecut și prin înlocuirea acestora cu versul liber, fără gramatică, cu despărțiri grotești în silabe, poezia capătă mai largi aripi?
6. În ce măsură economia de piață sprijină dezvoltarea culturii sau dimpotrivă, o obstrucționează?
7. În ce măsură literatura extrateritorială românească exprimă niște adevăruri perene ale culturii românești? Se identifică tendințele justificate ale oamenilor de cultură din Basarabia, Bucovina, Voivodina și din alte părți cu direcțiile care se susțin și se lansează în Capitala României?

Viorel DINESCU

Ionel NECULA

1. O comunicare între scriitori și între operele lor a existat totdeauna. Comunicarea implică de altfel și o formă de competiție a creatorilor și decurge din libera circulație a cărții pe piață. Dorința oricărui scriitor este ca lucrarea lui să ajungă pe masa cititorilor din toate localitățile țării. Cum circulă e o altă problemă care iese din sfera întrebării și n-o discutăm aici.

De regulă, un scriitor, cu mai mult sau mai puțină experiență scriitoricească se încadrează într-un curent literar, într-o tendință sau linie după cum i se pare că-l poate reprezenta cel mai bine. Chiar atunci când vrea s-o facă pe non-conformistul și pretinde că nu este încolonat în nici o direcție, tot se decontează dintr-o anumită manieră stilistică. Poate fi avangardist, onirist, textualist, optzecist, douămiist etc. Apartenența la o direcție literară poate fi privită și ca o formă de afirmare pentru că defilează prin timp și prin lume cu grupul, cu toți cei ce se împărtășesc din aceeași manieră stilistică. Succesele grupării literare respective se răsfrâng automat și asupra celor incluși în cadru. Scriitor independent în mod absolut nu există.

Cealaltă componentă a întrebării folosește un cuvânt nepotrivit. Nu clepto creație, ci cleptomanie. Nu văd rostul puterii în acest proces care este generalizat (kratos – putere). Împrumuturile în literatură sunt curente, fie ca preluări ușor diminuate, fie ca depuneri inconștiente sau subconștiente. M-a îndus filipica mai recentă a lui Nicolae Dorel Trifu împotriva poetului Aurel N. Buricea, care îl acuză, printre altele de plagiat cu niște întemeieri subțiri și neconvingătoare. Mi-s prieteni amândoi și țin mult la ei. I-am telefonat lui Trifu la Ploiești și i-am spus că folosirea cuvântului *barbar* într-un anumit context, nu duce și nu trebuie să ne ducă cu gândul automat la Bacovia, sau chiar sintagma *verde crud*. Nu ne-am înțeles, dar asta contează mai puțin. Trifu are ciudățeniile lui.

Două teme par să țină afișul literaturii contemporane: sexul și divinul – amândouă prohibite într-o anumită perioadă. Cum se ntâmplă de obicei lucrul interzis multă vreme se răzună prin exacerbarăa lui într-un alt context. Explozia acestor motive, am crezut că va avea o durată de pojar. Ține trei zile și trece. Dar iată că se prelungește neașteptat de mult. Grav cu adevărat nu sunt motivele în sine, ci combinarea lor care furnizează oribilul și penibilul. Piesa d-nei Alina Mungiu Pippidi cu acțiunea decupată din Evangheliile Noului Testament sau mult discutata expoziție de pictură organizată de I.C.R. în Germania sunt două exemple de eșecuri scandaloase, tocmai pentru faptul că

aduce-n obsenitate și-n pornografie subiecte cu care românul nu-i dispus să glumească. Altfel, întâlnim la tot pasul poeți care pretind că stau la masă cu Dumnezeu, bruterschaft cu El și-mparte cu el binele și răul din lume.

Mai este o problemă: Lumea modernă, de la Oswald Spengler încoace obișnuiește să opereze cu distincția (de fapt opoziția) dintre cultură și civilizație. Există o interferență a culturilor, dar și una a elementelor de civilizație. Civilizația este mai activă, are un ritm de evoluție mai accentuat decât cultura, iar elementele ei mai dispuse la universalizare. Cultura este constituită din opere unicate, civilizația din bunuri standardizate. Amândouă domeniile sunt bine împrejmuite juridic și legislativ. Civilizația prin

Oficiile pentru invenții și mărci, cultura prin Agențiile dreptului de autor. Orice nouă născocire în domeniul civilizației tinde să se globalizeze în timp record; un nou tip de mașină, un nou tip de celular, de pantofi, de aparatură fitness, de costumație armani, cucerește repede mapamondul alimentând snobismul – un fenomen ambiguu și amăgitor prin poleiala afișată opulent și ostentativ. Pentru cei cu o medie culturală mai scăzută, snobul poate trece drept un intelectual rafinat, iar dacă mai dispune și de puțină verbozitate are toate șansele de a câștiga sufragiile celor mulți.

Aș insista mai mult asupra conceptului de medie culturală, care-l exaspera atât de mult pe Cioran ori de câte ori pune problema destinului românesc. România nu suferă din cauza insuficienței resurselor sau a așezării ei geografice, la granița a trei imperii hămesite, ci din cauza conducătorilor ei abulici și mediocri. Iar eligibilitatea acestor conducători derivă din media culturală scăzută a electoratului, care se lasă amăgit și până la urmă păcălit și înșelat în speranțe și încredințări. Un popor cult nu este acela care a dat omenirii multe genii, ci acela care are o medie culturală mai ridicată. În condițiile vieții democratice din zilele noastre problema mediei culturale a etniei este fundamentală. Poporul francez sau englez nu poate fi înșelat. Obama este rezultatul unei medii culturale ridicate a poporului american. Un cetățean aflat în detenție sau unul aflat în cercetări penale n-ar fi întrunit niciodată sufragiile electoratului german.

Am insistat mai mult asupra acestui aspect tocmai pentru că sunt consternat de lejeritatea cu care acționează la noi, atât de liber încât valoarea, elita se distinge anevoios, de nu cumva sunt substituite cu surogatul lor – cu snobismul, cu diletanțismul, cu mediocritatea și cu amatorismul, aduse în treapta cea mai de jos.

2. „Conflict e prea mult spus, dar există o diferențiere de mentalitate, de maniere, de aspirații și oportunități. În ceea ce mă privește, știu că aparțin unei generații care accentua mai mult asupra fondului achizitiv și pune mare preț pe stagiul de lecturi și de acumulări spirituale. Cred în continuare că patul germinativ contează enorm pentru cei ce se avântă în procese de creație. Generația mai nouă este prea grăbită pentru a mai întârzia prin sălile de lectură. O elevă de 14 ani a scris un roman „Șarpele alb”. Am stat de vorbă cu ea. N-a auzit nici cu spatele de Dostoievski, de Faulkner, de Thomas Mann sau de alți corifei ai genului, n-a auzit de nici un curent literar, de nici o direcție mai nouă sau mai veche, dar scrie romane. Există un pretins scriitor (prozator) pe care orice învățătoare, dacă l-ar avea elev în clasa a III-a l-ar lăsa corigent la gramatică, dar scrie povestiri (întâmplări cunoscute sau de care a auzit) și-i convins de „genialitatea” sa.

Un conflict există, cu siguranță, dar nu între generații, ci între mediocritate și elite. A apărut și se manifestă foarte zgomotos o mediocritate ofensivă și agresivă care îngrijorează mult lumea scriitorilor, cum îmi mărturisea recent și Ovidiu Genaru. Eu îi înțeleg. Într-un climat de existență n-ar fi fost loc pentru ei și atunci fac valuri. Din păcate, sunt mulți și dețin majoritatea, mai grav este că toți acești nevinovați își cheltuiesc bruma lor de agoniseală pe la edituri ignobile, care îi girează și le publică stângăciile cu îndemnuri fals-încurajatoare.

3. Admit că și clasicii, din timp în timp, trebuie să așezezi într-un alt cadru de receptare, dar receptare nu denigrare. Ceea ce s-a spus despre Eminescu, bunăoară, e trist și e descalificant. Acum văd că a intrat într-un val asemănător Mircea Eliade. Valorile nu se înlocuiesc (prin eliminare), ci succed prin cumul, prin complinire, prin adiție. De altfel, e în firea românilor să-și denigreze înaintașii, corifeii, făclierii.

4. Da, cred în maniera modernă. Important este ca poezia să răscolească, să tulbure, să înfioare. În ce manieră o face contează mai puțin. Cuvântul a înlocui din întrebare nu este potrivit. Valorile culturale nu se înlocuiesc prin eliminare, ci se succed prin cumul, prin complinire și prin adiție. Nu cred că valorile consacrate, cele clasice, pot fi date ușor jos de pe soclul pe care-au fost ridicate de înaintașii noștri. Încercări s-au făcut destule (de la popa Grama încoace) și se vor mai face, dar nu cred să se reușească mai mult decât o zarvă zgomotoasă și nefertilă. Democrația (libertății cuvântului și ideilor) își are riscurile ei. Ea înseamnă printre altele, și dreptul păduchilor de a devora leul. Dar leul rămâne leu și păduchele păduche. Clasicii noștri sunt prea bine înțeleniți în conștiința publică pentru a ne face griji de smintirea lor.

5. Cândva, la primele mele întâlniri cu versul liber, am avut și eu o strângere de inimă, dar mi-a trecut repede. M-a vindecat de îndoială Nichita Stănescu (Nichita de Stănescu, cum îi spuneau cei apropiați), dar și alți poeți moderni. N-am scris niciodată poezie iar opiniile mele provin dintr-o atitudine exclusiv receptivă. Poezia poate să tulbure și să scotocească prin măruntaiele subiectivității și dacă nu respectă canoanele consacrate. O poezie care se revendică din real și pretinde că reconstituie cu fidelitate existența nu are nicio valoare, decât doar dacă motivul poetic este trecut printr-o grilă proprie, dacă este bine metaforizată și transfigurată. Poetul trebuie să plonjeze dincolo de real, unde nu mai întâlnește decât divinul, neantul (golul, vidul, nimicul) și posibilul sau propria sa subiectivitate. De asta spun, poetul construiește și completează cu imaginația și fantezia actul biblic al Genezei. Într-o licărire poetică, Platon, care n-a fost poet, a redat mirarea Afroditei la vederea propriei înfățișări sculpturale: „Goală? Dar unde Praxiteles / Văzutu-m-ai tu goală?”

În lucrarea sa pe jumătate memorialistică, Liviu Ion Stoiciu vorbește despre poezie ca despre un moment de grație și de beatifică inspirație. Nu-l împărtășesc în totalitate. Poezia are nevoie de inspirație, cum are nevoie materia de un impuls inițial pentru a se pune în mișcare, dar construcția poetică în ansamblu înseamnă elaborare. Goethe a lucrat la Faust mai bine

de cinci decenii. Găsirea formei definitive înseamnă un proces de laborator complex, cu reveniri, insistențe și variante până să ajungă „strai de purpură și aur peste țărâna cea grea” (Eminescu – Epigonii). Insist asupra acestui aspect. Poezia nu este numai inspirație (divină) sau numai ideea blitz care-a iluminat poetul într-un moment binecuvântat de Dumnezeu, ci și transpirație, muncă, elaborare, trudnicie, reveniri și modificări, eliminări și adăugiri. Or, tot acest travaliu presupune cultură și o bună adăstare la imperativele cunoașterii. Nu cred în talent, dar admit că este nevoie de o străfulgerare, de o **idee teorică** propulsivă, cum spunea Blaga, care să pătrundă misterele lumii, nu pentru a le ilumina, ci pentru a le adânci prăpăstiile, pentru a le „spori a lumii taină”.

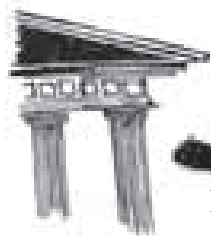
Inflația actuală de poeți mă sperie. Știu că toți speră la o glorie literară și nici nu vor să audă de fenomenul Ion Traadafir. Cine-și mai aduce aminte de Ion Chiric sau de tecuceni Ion Purdula sau Mircea Chiriac? Îmi pare rău că dezamăgesc multă lume, dar fenomenul (o spun cu mare tristețe) există și amenință pe mulți dintre cei ce cred că posteritatea îi va descoperi și le va construi un soclu înalt și binemeritat. Repet, pe mulți îi paște uitarea și indiferența, dar fiecare crede că fenomenul îi va afecta pe alții și nicum pe el care merită un alt tratament.

6. Nu, nu este o fractură. Numai că noi nu avem încă o economie de piață reală, consolidată. Suntem încă în faza acumulării primitive. Acum se acumulează averi și nu trebuie să ne așteptăm la filantropii de la noii îmburgheziți. Mecenații vor apare mai târziu, poate din generația imediat următoare. De-abia fii sau nepoții celor care azi se dau în vânt după acumulări, vor arăta interes pentru cultură (pentru artă și biserică).

De altfel, chiar cultura și-a modificat noima, sensul și definiția; nu mai înseamnă promovarea omului spre umanitate, cum credea, bunăoară, filosoful Ion Petrovici, ci reprezintă informații și identități disponibile în supermarketul cultural global. A căpătat, cum se vede, un implicat economic, de piață, de circulație și, bineînțeles, de profit. O editură care se respectă nu face concesii de valoare și nu publică lucrări comerciale decât dacă își propune să finanțeze din profitul înregistrat și lucrări elevate, cu mai puțină trecere la masa mediocră a cititorilor.

7. Cultura are pretutindeni același obiectiv; să umanizeze omul, să imprime bemoli afectivi la cheia devenirii sala în lume, să-l ajute pe om să descopere frumosul din lume, frumosul în starea lui genuină, să scormonească prin interioarele umanului și să se uimească de ceea ce găsește în taințele lui. Mă întristează când văd naivitatea țărăncuțelor noastre care merg la piața din oraș cu flori naturale și se întorc acasă cu flori din hârtie colorată. În măsura în care literatura circumscrie și o anumită realitate etnică, firește că adjudecă și identități de fond, de conținut, de structură. Îmi place căldura poeziei moldovenești, capacitatea ei de a înfiora și de a melancoliza sufletele viscolite de truismele vieții moderne. Poezia moldovenească are ceva din tânguiriile doinei, parc-ar vrea să valideze o frază a lui Vasile Alecsandri; „eu de câte ori aud doina îmi pare că aud Moldova plângând după gloria sa cea veche”. Poezia moldovenească este rostogolire de lacrimă printre gene și sunet de clopot bătând într-o dungă.

Problema e alta; literatura confrăților noștri din Basarabia, Bucovina sau a românilor de pe Valea Timocului circulă anevoios în spațiul cultural românesc. Nu-i de mirare că atât vreme nici noi în de noi nu ne cunoaștem producția editorială în întregime. Ce știm noi, cei din Regat despre cărțile apărute în Timișoara, Oradea, Lugoj și chiar Cluj? Dacă bunii noștri s-au jertfit pentru unitate, noi facem tot ce ne stă în putință s-o pierdem. Unde sunt librării de altădată, cei ce-ți puteau vorbi ore în șir despre fiecare carte aflată în raft? Unde sunt vechii anticari care-ți puteau reconstitui istoria fiecărei cărți și a proprietarilor ei, până la ultimul de la care s-a făcut achiziția? Am tot sperat că democrația va alege valoarea, așa cum magnetul adună pilitura de fier din mormanul de rumeguș, dar, iată, fenomenul întârzie. Parcă-i aud injurătura lui Noica: „mama ei de netrebnicie românească!”

teatru

Motto: „Viața-i o coadă; când ajungi în față, s-a terminat...”

MOARTE BUNĂ! sau DOMNU' DE LA ZIAR

Dramă hazlie în două-trei acte de Victor CILINCĂ

SCENA 5: Kali, Magdalena, Ionescu, Poetul-Macaragiu, Babanov, Frosa infirmiera

FROSA INFIRMIERA: Dom' doctor, a venit DUMNEALUI. Rezerva e pregătită la patru ace.

KALI: De seringă... Bine, ține-l puțin viu că vin și eu repede.

FROSA INFIRMIERA (poetului): După scris parcă-i tot de-al mata. L-am găsit ieri la budă când am dat cu mopu', da' am uitat să-l aduc. Era un pic ud, dar cred că de la mopu' meu...

Infirmiera iese.

BABANOV: Dom' doctor, dar măcar televizorul – n-aș putea să-l aduc aici, să... nu-l deranjeze cumva pe domnu' de la ziar? Că cine știe ce mai scrie la ziar de spital, dacă-i nervos de la emisiuni...

KALI: Dacă scrie de nasol, îi tai mâna dreaptă de la genunchi! Asta numai dacă-i dreptaci. Și o să-mi și mulțumească că l-am scăpat de-o mână cu defect literar. (Îl bate pe umăr) Ei, hai, glumeam. Ți-o tai pe-a dumitale. Iar glumeam... Îi lăsăm televizorul și... cum zice un coleg de-al meu, îi facem zilnic climă cu rumeguș și-i dăm o aspirină, să nu se plângă că nu-l tratăm. Iar aici... Lipsa televizorului încurajează relațiile între oameni.

MAGDALENA: Să nu se gândească la prostii... Că dânsu' doar la...

KALI (zâmbește): Aici nimeni, da' nimeni, n-are voie să gândească mai porcos decât șeful secției, clar?!

BABANOV: O știți p-aia cu doctoru'?

KALI (se întoarce): Care? Dacă n-o știu, îți fac cinste c-o anestezie!

BABANOV: Cică vine-un moș la doctor. Moșul: „Dom' doftor, uff, nu mai pot!” „Păi, ce-ai, moșule?” „Apăi, dom' doctor, nu pot să mă mai piș!” „Aha. Ia să vedem: și ce vârstă zici că ai mata?” „Păi cât să am, optzeci și opt am, atâta am...” „Păi, moșule, e clară: te-ai cam pișat destul!”

Kali iese, râzând, din rezervă.

SCENA 6: Kali, Magdalena, Frosa, Apostol

Intră directorul de ziar Apostol, condus de Infirmieră. Se întâlnesc pe holul din spate cu Kali și sora Magdalena. Sora îi deschide ușa de la rezerva mică. Bolnavii din salon scot capetele pe ușă, să vadă și ei. Din ambele culise se ivesc capete curioase (figurație).

Cât timp se joacă în rezerva mică, în rezerva mare se discută aprins, însă fără vorbe pe care să le auzim! De asemenea, unul dintre actori poate, ca în secvențele de film, să tragă o

perdea peste rezerva unde nu se joacă, lumina reflectorului mutându-se pe încăperea unde se desfășoară acțiunea.

SORA MAGDALENA: Covorul roșu e la spălat...

KALI: Intrați, intrați, domnule Apostol, asta nu e chiar o rezervă de trei stele, dar de la etajul nouă se văd mai bine steluțele adevărate. Sper că ziariștii au romantism, nu reumatism. Dacă nu, apelăm la un poet. Că avem aici și-un poet viu, că aici e parcă arca-spital a lui Noe!

Frosa Infirmiera scoate plosca de sub pat și întreabă, prin gesturi, pe asistentă: ce să facă? Magdalena îi face semn s-o șteargă: nu se uită că-i dăitai omul, pe picioare?! Frosa iese, cu oala la spate.

APOSTOL: Dacă nu sunt gândaci, restul nu contează. Țin la tăvăleală! Am stat anul trecut două săptămâni în Afganistan și acolo nici măcar nu erai sigur că nu te anesteziază în somn ca să te împuște elegant! Acum șase ani m-au și arestat, chiar de la mine de la ziar: am stat trei zile în arest; curățel, dar cu zângănit și fără room service. Anunțasem că public o serie de... M-au ținut atunci ei la cercetări și pe urmă tot mi-au dat drumul.

KALI: Și v-ați... cumișit?

APOSTOL: Nu – că n-a fost chiar așa rău la arest... Tot într-o celulă la etaj stăteam... Dar cu decentă, cu decentă, deși pe atunci nu eram un ziar regional, ca acum, abia începeam... Domnule doctor, cum se face?... Băieții mei au scris că aici stau chiar și câte trei bolnavi în pat. Mă temeam să nu-mi puneți și mie unul cu temperatură, ca să economisiți căldura...

KALI: Sigur, mai sunt și secții supraaglomerate, că iarna vin și necăjiții ca să scape de ce-i afară... Dar ne mai permitem încă mici rezerve, pentru oameni de excepție. Noi mai putem fi înlocuiți, dar dumneavoastră...

APOSTOL: Să știți că țin la glumă.

KALI: Ce s-ar face un hotel de lux dacă nu oprește măcar o cameră nupțială pentru vizita neașteptată a vreunui șeic al petrolului? Chiar avem acum un „dom' ministru”, de fapt secretar de stat. Dar e destul de bun și ăsta. L-am cârpit bine, dar îl mai ținem măcar până ne aprobă dracului reparațiile la aripa de nord. Glumeam, da? Adevărul e că ne trebuie aripa aia! Vedeți că la unele secții stăm și cu bolnavi pe hol, și câte trei în pat...

APOSTOL: - Cam penibil - și eu stau singur-singurel într-o rezervă de... două? (medicul dă din cap că nu) De trei?! (doctorul dă afirmativ din cap)

(va urma)

IOAN BREZEANU, „GALAȚI-BIOGRAFIE SPIRITUALĂ”

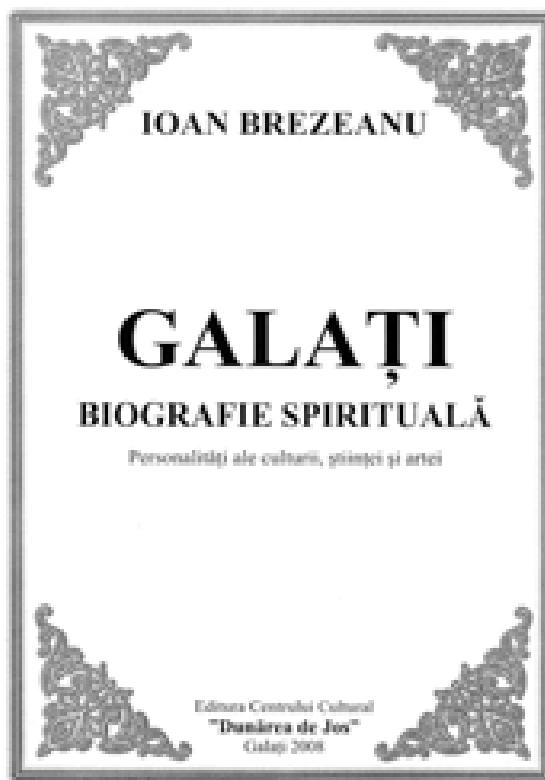
Galațiul - fereastră deschisă spre lume *

IOAN BREZEANU - o viață de om, o pagină de istorie, trăită incandescent, un exemplu de urmat pentru contemporani și urmași.

Recent, IOAN BREZEANU a prezentat publicului gălățean, în cadrul unei emoționante întâlniri organizate la Biblioteca Publică „V.A.Urechia”, excelența sa apariție editorială, cartea „Galați-biografie spirituală-Personalități ale culturii, științei și artei”, editată de Centrul Cultural „Dunărea de Jos”. Lucrarea, prezentată publicului de prof. Zafir Ilie, directorul instituției gazdă, de jurnalistul Pompiliu Comșa și de subsemnatul, reprezintă un omagiu adus Galațiului și oamenilor orașului care a devenit, așa cum mărturisește chiar autorul, „fereastră deschisă spre lume” și „poartă de comunicare între Orient și Occident”. Cartea este o adevărată istorie a Galațiului, ilustrată prin faptele personalităților sale din domeniile culturii, științei și artei de-a lungul vremii, laureați și nominalizați la Premiul Nobel, doctori Honoris Causa, membri ai diferitelor Academii sau Societăți științifice, animatori culturali, prozatori, poeți, dramaturgi, muzicieni, integrând Galațiul în spațiul spiritual național și universal.

Parcurgând cartea prof. univ. dr. Ioan Brezeanu, trăim sentimente de demnitate și de mândrie că la Galați s-au născut sau doar au trăit oameni ale căror fapte au rămas în istoria neamului. Amintim aici pe Alexandru Ioan Cuza, cel dintâi domnitor al Principatelor Unite, pe Costache Negri, unul dintre apostolii Unirii de la 1859, pe Alexandru Cernat, eroul de la Plevna, pe Eremia Grigorescu, eroul de la Mărășești, pe Cocuța Vogoride, pe Smaranda Brăiescu, pe George Emil Palade, pe Vasile Alexandrescu Urechia, pe Iorgu Iordan, pe Anghel Rugină, pe Ioan Nenițescu, pe Tudor Pamfile, pe Vasile Pârvan, pe Gheorghe Țițeica, pe Constantin Levaditti, pe Florian Ștefănescu-Goangă, pe Anghel Saligny, pe Virgil Madgearu, pe Melchisedec Ștefănescu, pe Camil Resu, pe Ovid Crohmălniceanu, pe Aristide Serfioti, pe Dimitrie Cuclin, pe Iosif Ivanovici, pe Temistocle Popa.

Lor li se alătură o importantă galerie de personalități din domeniile culturii, științei și artei gălățene de ieri și de azi. Cartea ne oferă informații privitoare la viața și activitatea a peste 125 de academicieni și membri ai unor societăți științifice

internaționale-filologi, lingviști, folcloriști, istorici, matematicieni, chimiști, medici, juriști, pedagogi, psihologi, ingineri, economiști, ierarhi ortodocși, artiști, biologi, geologi și agronomi, a peste 50 de animatori culturali, a peste 60 de scriitori și a aproape 20 de muzicieni ale căror biografii sunt legate de orașul și județul Galați.

Lucrarea profesorului Brezeanu este o confirmare a gălățenilor la ceea ce spunea academicianul Iorgu Iordan, într-un discurs la Academia Română, în 1959: „Într-o serie de discipline, țara noastră se află în primele rânduri ale științei mondiale. Rezultatele școlii românești de matematică, cercetările originale, teoriile și metodele moderne elaborate de eminenții ei reprezentanți, au găsit aplicare în practică, stârnind astfel admirația specialiștilor de peste hotare. Cercetările de amploare din domeniile fizicii, chimiei, geologiei,

științelor medicale și mai ales din domeniul științelor tehnice și problemelor mari ale progresului economic stau alături de cele ale marilor creatori ai lumii”.

„Galațiul - aprecia prof. Brezeanu într-o recentă convorbire - a fost unul dintre cele mai mari centre economice și culturale ale României, situându-se întotdeauna alături de Iași și București... Galațiul a avut un lot impresionant, ca număr și ca valoare, de personalități, de contribuții remarcabile la nivel național și mondial în patrimoniul culturii, științei și artei”.

Cartea prof. Brezeanu este un excelent demers științific și de educație, un util și cuprinzător mijloc de cunoaștere a personalităților gălățene care s-au afirmat în viața spirituală a Cetății, îmbogățind patrimoniul spiritual național și universal., care nu trebuie să lipsească din biblioteca personală a nici unui intelectual, din bibliotecile școlare sau publice.

Ghiță NAZARE

· Ioan Brezeanu, **Galați-biografie spirituală (personalități ale culturii, științei și artei)**, Editura Centrului Cultural „Dunărea de Jos”, Galați, 2008, 232 pagini.

A. R. MORLAN MILANO, MARTIE 1972

Atacând una din plăcintele pufoase cu nerăbdarea evlavioasă a catolicului care așteaptă sfânta cuminecătură, am ascultat atent cuvintele șoptite ale regizorului, retrași într-unul din colțurile întunecoase ale depozitului, la cel puțin trei metri de cea mai apropiată entitate plutitoare.

- Poate că ar fi trebuit să treceți pe la el cât timp a făcut toate drăcoveniile astea ... apartamentul lui era plin de suluri din materialul ăsta lucios iar cada de la baie îi dădea pe dinafară de ziare îmbibate în apă pe care le-a folosit ca miez ... dar nu harababura era partea cea mai rea. Mai țineți minte cum arătau pereții lui, numai tablouri și reproduceri? Atunci știți și reproducerea aia supradimensionată după Zdenek, a fotomodelului ăla trăsnet ... vă puteți imagina o mansardă carea gema de aceeași reproducere, de toate mărimile, unele chiar mai întunecate decât cea care se vinde la Muzeul Metropolitan?

- Vreți să spuneți că a umplut toți pereții cu ea? am întrebat eu, îndepărtând plăcinta moale de gură.

- Nu pereții ... adică nu *numai* pereții. Le-a lipit pe tavan, pe podea, pe stâlpii de susținere a tavanului ... și a scos toate sitele de la ferestre, cele care aveau așa ceva, și a spart toate geamurile, pentru ca vântul să intre în voie și, pe lângă el, porumbei și tot felul de insecte. Nu mai spun că toată casa era plină de găinaț.... Dar să vedeți ce-a făcut cu luminile ...

- O clipă, am zis eu ridicând mâna dreaptă în semn de rugămintă sau al unei nevoi mai greu de definit. Știu, știu. A renunțat la tot ce înseamnă lumină artificială. Corect? A spart becurile sau doar le-a scos?

- Și una și alta. Unele păsări se cuibăreau în ce mai rămăsese din veioze. Și-acum se văd resturile de becuri rămase în manșoane. Dar în clipa în care apunea soarele ... eram acolo o dată, când s-a întâmplat. Nu era nici un nor pe cer ... și când umbrele au năvălit în cameră ... ca un vârtej, unele din ele, mutându-se de colo-colo ...

- Zburând, l-am corectat eu, lipindu-mă de perete. Zburau, ca și ea ...

- Ca și modelul din fotografie, care a murit din cauza unei supradoze, cu rochia și părul ăla ...

Trecându-mi limba uscată peste buzele și mai uscate, am spus mohorât:

- Ca ea ... numai că prietenul nostru comun nu cred că se mai gândește la ea la timpul trecut.

Fața ovală, uleioasă, a regizorului s-a strâmbat.

- Nu vroiam să vă spun dar să știți că vorbea mai mult cu ea decât despre ea ...

Mi-am dat seama că luminile din spațiul acela imens scădeau în intensitate, accentuând paloarea feței interlocutorului meu, îmbrăcat în cămașă și sacou de culoare închisă ... și, la îndemnul lui, șovăitor dar și insistent, am privit spre formele suspendate care păreau să umple vidul din jur.

Pe măsură ce lumina se estompa, formele acelea începeau să se miște independent de celelalte și de aerul altfel stătut din depozit; fiecare umbră accentua mișcarea, chiar dacă pe loc, a acelor structuri diafane, imateriale, până când întregul depozit păru că se umple de nuanțe enigmatice de întuneric – și mereu, în miezul fiecăreia dintre forme, ceva atât de greu de definit încât aducea a neant, cu excepția vestigiilor unei forme sau ale unui țel.

Tăcerea bruscă, dureroasă, din jur era o dovadă elocventă dar și terifiantă a reacției imposibil de exprimat a fiecărui spectator. Nu se auzea nici un murmur înăbușit, de apreciere, nici un suspin involuntar, de admirație ... doar acea chinuitoare absență a oricăruia sunet, asemănătoare cu țipătul rămas în gâttele celui prea înfricoșat ca să-și anunțe groaza, rățâcit în spațiul acela alterat de spaimă.

Când luminile au revenit la intensitatea obișnuită, cei din

jurul meu au început să scoată tot felul de sunete fără noimă, încercări disperate de a încropi o conversație, dregându-și glasul și plescând din buze ... dar nu am auzit nici un cuvânt referitor la spectacolul la care tocmai fuseserăm martori. Cel puțin nu din partea celor care uitaseră de bunele maniere și acum părăseau locul, acel spațiu straniu, fără să se mai obosească să-l felicite pe Darcy pentru realizarea lui ieșită din comun ...

Am rămas îndeajuns ca să-l bat vitejește pe umerii ciolănoși, să-i zâmbesc și să spun ceva intenționat neinteligibil. Apoi am ieșit și eu, trecând prin conurile bine definite de lumină ale felinarelor de pe stradă, pătrunzând în bezna familiară a orașului. Și, în timp ce eram jefuit, la câteva străzi de stația de metrou, am avut grijă să ating mâinile asudate, fierbinți, ale hoțului doar fiindcă erau atât de reale, atât de bine definite în toată perfecțiunea lor umană, în ciuda unghiilor murdare, chiar dacă mi-au luat portofelul și cheile de la apartament ...

După ce portarul mi-a deschis ușa, bodogănind și înjurând, am luat albumul lui Zdenek și am început să-i răsfoiesc paginile groase, lucioase, până am găsit „Milano, martie 1972” ... și am citit textul de sub acea fotografie mult prea cunoscută:

Făcută, după cum arată și titlul, în martie 1972, în timpul prezentării colecției de toamnă Omar D'Costa, pentru paginile reviste FEMMÉ din Paris, această fotografie a marcat dar a și distrus cariera modelului, Alita Rousséau, o franțuzoaică de numai 19 ani la momentul prezentării din 1972 – care a murit doi ani mai târziu, cu câteva luni înainte să împlinească 21 de ani. Celebră pentru mișcările ei suple, fluide pe catwalk, Alita a transferat acel „zbor” (cuvântul ei!) în fotografii memorabile, pentru Zdenek și alți fotografi. De-abia după moartea ei, cauzată de o supradoză de heroină, a fost înțeles adevăratul sens al „zborului” ei când, la autopsie, s-a descoperit că avea o deformare congenitală a inimii, caracterizată de palpitații, care-i provoca o senzație de „zbor” ...

Ciudat, deși aveam albumul acela de ani de zile, nu citisem niciodată textul de sub reproducere.

Lăsând albumul greu să cadă pe podeaua goală, m-am trezit uitându-mă la micul orificiu din abajurul veiozei ca să văd becul gol dinăuntru și să simt cum căldura și lumina lui îndepărtează acele umbre zburătoare pe care le văzusem în depozit ... dar fără folos, fiindcă imaginea mentală, o masă informă, contorsionată, de un roșu verzui, a apărut de îndată ce mi-am desprins ochii de pe veioză.

Repetând „Ce ți s-a întâmplat, Darcy ..., ce ți s-a întâmplat?”, ca pe o mantra, am început să-mi măsoar apartamentul cu pași mari, incapabil să mă hotărâsc dacă să-i las un mesaj pe robot sau să mă întorc la acel depozit infernal, printre acele fantome static-zburătoare ale Alitei, până când oboseala și-a spus cuvântul și m-am lăsat să cad pe saltea, adormind în câteva secunde. Am visat amestecat, obiecte care fâlfâiau într-un loc în care nu bătea vântul ...

Expoziția a fost un fiasco, așa cum anticipasem; proprietarii depozitului i-au cerut lui Darcy să achite chiria în avans sau să-și ducă ... operele de artă în altă parte, ceea ce am aflat că a și făcut. Nu de la el, bineînțeles, ci de la prietenul nostru comun, Regizorul-Fără-Nume, cel cu fața ovală și optimismul molipsitor cândva – oricum, eșecul ultimei expoziții a lui Darcy înnegurase până și fruntea mereu senină a tânărului regizor.

- A dus cu camionul toate ... chestiile alea la un alt depozit, unul mai mic, a închiriat un spațiu și le-a îngrămădit acolo. L-am ajutat și eu ... mai bine n-o făceam. Obiectele alea ... îmi dădeau o senzație ciudată. Ca și cum ar fi fost făcute din nu știu ce. Erau călduțe în unele locuri, unde le atingeam soarele, în timp ce le dădeam jos din camion, dar dedesubt ... erau ca gheața. Mi se lipeau degetele de ele.... Nu știu ce intenții are, oricum m-am hotărât să nu-l las de izbeliște ... e o trupă care vrea un clip cu oameni obișnuiți, fotografiați și filmați în spațiul

lor obișnuit. Vrea să fac asta cu Darcy, în apartamentul lui. Toți banii pe care i-am luat de la trupă i-am dat lui ... Sper că n-o să facă nazuri. Trei zile rezistă el, n-o să-mi dea totul peste cap, nu?

N-a fost deloc o surpriză că Darcy „a dat totul peste cap”. Cum a făcut-o e o altă problemă ... una pe care nimeni nu a înțeles-o pe deplin, darămite să o explice, doar că toți au considerat-o drept „sinucidere” ...

Eu însă, ca toți cei implicați în acest caz (regizorul, poliția, vecinii care au oferit atâtea detalii importante privind drumul lui spre nebunie, confrății lui, familia), am văzut în fotografiile celor trei zile „dovadă” chinurilor la care s-a supus, fragmente statice ale unui dans mai complex, mai cuprinzător, al vieții și al morții, cât și în imaginile mai tradiționale, saturate de culori, tremurânde, ale unui set de benzi video pe care stăteau marcate ziua, data și ora.

Fără sunet, din nefericire, deși uneori se vede cum i se mișcă buzele, când stă cu fața la camerele de luat vederi. Neadresându-se nimănui, doar lui sau muzei lui nevăzute ... specialiști în labiolectură au încercat să-i citească buzele dar fără folos – de parcă ar fi vorbit într-o limbă străină. Iar absența luminii bune este și ea un impediment; regizorul a programat camerele video să pornească și să se oprească la întâmplare, ca să surprindă acțiunile în plină desfășurare ... așa se face că unele benzi sunt doar un amestec de pixeli și pete de culoare, unele provenite din calitatea îndoielnică a benzii, altele din cameră sau din alte surse ...

În ziua a doua, când Darcy și-a adus o parte din exponatele din plasă de sârmă, cu marginile ascuțite ca niște lame de ras, și le-a agățat de pereți sau le-a lăsat pe jos, câmpul vizual al camerelor de luat vederi a fost și mai obturat. Un aparat de fotografiat a surprins una dintre sculpturi în plină cădere, o pată prelungă, semi-opacă, de lumină și întuneric.

Dar imaginea constantă din toate benzile și fotografiile este Darcy ... cu brațele desfăcute, cu degetele îndoite sau întinse, cu capul de cele mai multe ori lăsat pe spate ca să poată privi tavanul, cu picioarele depărtate.

Doar penultima fotografie dintr-un aparat a surprins moartea lui. Darcy este cu un picior afară, scos pe una din ferestrele la ale căror geamuri renunțase de mult, și în cameră pătrunde o pasăre tocmai când Darcy cade iar draperiile de lângă el, ultima concesie făcută normalității în mansarda dată peste cap, se învârt și zboară în jurul lui, ca niște straturi de nori din pene, sau ca niște valuri de organdină sau de șifon, venind spre el ca și cum ar fi vrut să-l cuprindă în brațele lor nebuloase, înainte de prăbușirea lui supremă pe trotuar, la atât de multe nivele dedesubt.

Aceasta a fost fotografia care l-a incriminat, în baza căreia compania de asigurări nu i-a dat nimic familiei lui. Era clar că Darcy sârise printre acele draperii biciuite de vânt. Fără doar și poate, potrivit poliției, medicului legist ...

Nici eu n-am putut dovedi contrariul, ceea ce știam intuitiv..., până când, cu mult după aceea, un colecționar de artă din Italia a citit despre ultima expoziție nefericită a lui Carver și a cumpărat toate ansamblurile diafane dar și apăsătoare la care Darcy triduse în ultimele luni de viață. De fapt, după mai bine de un an și jumătate, îndeajuns ca să aflu despre această achiziție dintr-unul din ziarele apărute la New York ... și îndeajuns ca să văd un alt articol, fără nici o legătură cu celălalt, despre valul de căldură din acel an, considerat mult mai rău decât cel din urmă cu peste zece ani. Autorul își susținea punctul de vedere cu ajutorul a două diagrame în care compara temperaturile.

Diagrame care includeau și viteza vântului. Diagrame care arătau că în săptămâna în care Darcy își găsisse moartea vântul nu bătuse absolut deloc ... așa arătau ele. Ceea ce nu înseamnă că voi crede vreodată că Darcy a vrut să moară în timp ce-și căuta muza...

În românește de PETRU IAMANDI

Glose la volumul de poezie „Liber la iubire și vis” de Coriolan Păunescu

Coriolan Păunescu se situează ferm în teritoriile iubirii și visării, acolo unde ființa umană se purifică prin confruntarea cu lumea și cu sine și se îndumnezeiește.

Proaspăt membru al Uniunii Scriitorilor din România caută să-și stabilească dimensiunile umanității sale specifice în nelimitate gândirii arzânde și cutezătoare. Poetul este o natură aparte. Fascinația artistului autentic este întotdeauna surprinzătoare adevărului vieții în agerimea cristalină a metaforei fiindcă: „Rien n'est plus beau que le vrai / Le vrai seul est aimable”, după cum spune, cu multă înțelepciune, Boileau. (Nimic mai frumos decât adevărul / numai adevărul este plăcut)

Este de înțeles că, în plan uman, condiția artistului nu se poate sustrage turmentelor silniciilor și contrarietăților, ci dimpotrivă. Artistul cetățean este un senzor fin și împovărat de durerile lumii, de responsabilitatea față de semenii săi, fiindcă destinul său este destinul celui ales, celui predestinat: „Mi-e inima ca un semn de întrebare / Și parcă mă simt fulgerat dint-un loc / M-a străpuns o acidă rază de soare / (Ca un semn de întrebare). Sigur că poetul se simte evocat de semne ale Înaltului: „E poate un zeu ce în viață mă-ncearcă / ori poate destinul purtându-mă-n sus / Sau poate grăbit mă-ndrept într-o barcă / s-ajung la întâlnirea cu Domnul Isus” (ibidem)

În altă parte poetul glosează în tonuri elegiace pe tema durerii împotriviri pe care viața i le aruncă cale în drumul halucinant spre himera îmbolnăvitor a călătoriei prin spații demult apuse sau ale iubirilor hipnotice și mincinoase: „Eu sunt acel ce beat de amoruri / își caută patima-n cuvinte / și-ascultă ploile în geamuri / cu chipul celei care-l minte” (Eu sunt)

Și iată-l pe poetul ce se simte tot timpul asaltat de „pasărea neagră”, pasărea pribeagă” este, fără îndoială pasărea destinului obsedant și neiertător. Dar „trupul albastru de zeu” îl protejează fără greș: „În gheare ar vrea de-acum să mă piardă / dar lanțul-i n-ajunge la creștetul meu / și nici cu privirea nu poate să-mi ardă / veșmântul și trupul albastru, de zeu.

O atmosferă întunecată de sfârșit de evuri când lumile se prăbușesc și coboară în moarte nu degajă din versurile poetului: „Să trecem și să dăm un bună seara / bătrânilor ce-au mai rămas în sat, / pe la apusul soarelui, când vara / se pregătește-n luni de-ntomnat. (În așteptare)

Sub aspect formal poetul dă dovada de luciditate care-l înstăpânește perfect pe materia poetică. Nu se lasă furat de tentațiile exhibate ale folosirii formanțelor inedite ca, factori de impresionare poetică creativă. Folosirea cu parcimonie a relurilor în discursul liric este cu totul justificată creând senzația de contrapunct într-o compoziție simfonică.

Cu acest volum de poezie Coriolan Păunescu pătrunde definitiv și cu aleasă prestanță în câmpurile fermecate ale marii poezii.

Constantin S. DIMOFTE

ARHITECTURA ȚĂRĂNEASCĂ DIN ZONA COVURLUI NORD - Subzona de Vest – Bălăbănești – (IV)

Locuința bicelulară din această zonă a avut o soartă asemănătoare întrucâtva celei monocelulare. Exemplarele depistate de noi – din păcate puține la număr – proveneau, ca și cele monocelulare din secolul al XVIII-lea și prima parte a secolului al XIX-lea. Totuși, spre deosebire de (și) mai puținele exemplare de locuința monocelulară, a căror construire ca locuință principală în gospodărie poate fi mai greu de demonstrat, au fost construite ca locuințe definitive, principale, în gospodărie. Locuința bicelulară a avut o mare frecvență până în cea de a doua jumătate a secolului XIX-lea.

La puțină vreme după prima mare împrăștiere săvârșită de domnitorul Alexandru Ioan Cuza, ritmul înlocuirii vechii arhitecturi – dominată de forme simple și spațiu locuibil redus – începe să se accelereze vizibil, pentru ca, în perioada interbelică aceste străvechi forme să devină o raritate. Demn de remarcat este faptul că primele două tipuri, adică cel monocelular și cel bicelular, au persistat cel mai mult în timp istoric. Mai ales în cazul primului tip - cel monocelular - putem vorbi de o existență multimilenară.

Locuința bicelulară din subzonă apare în două variante:

- a) locuința bicelulară cu tindă și o cameră;
- b) locuința bicelulară cu două camere.

Dimensiunile tindei, în cazul primei variante erau variabile, adică de la exemplare cu spațiul foarte redus, între aproximativ 1,00 m – 1,20 m, lățime până la cele cu 1,50 – 2 m. Ni s-au semnalat însă și obiective cu spațiul tindei mult mai mare, adică până la dimensiuni perfect egale cu ale odăii. Dacă, în cazul zonei Galați tinda a fost – în acea străveche fază - în primul rând un spațiu al vetrei, al focului, aici tinda a servit ca spațiu de depozitare a unor produse alimentare strict necesare. În această subzonă, ca de altfel în toată zona Covurlui Nord, vatra va fi construită în etac.

Pe o laviță confecționată dintr-un trunchi masiv de lemn – despicat în două părți aproximativ egale și apoi ușor finisate prin cioplire, erau așezate în permanență două cofe pline cu apă și o moșoaică din lut sau o cofiță de mici dimensiuni. În locul cel mai îndepărtat al tindei se afla hambarul cu două despărțituri. Una pentru făină de porumb – mălai – și una pentru făină de grâu. Tot aici era ținută deseori și piua.

Unele hambare aveau un singur compartiment și erau folosite numai pentru mălai. În acest caz, făina de grâu era ținută într-un sac special – depozitat în apropierea hambarului – adică tot pe laviță – sau într-un buduroi, adică un trunchi de copac scorburos și ajustat întrucâtva. Acesta putea fi un stup primitiv, de albine, care nu mai era folosit pentru funcția sa inițială, sau, în alte cazuri, el fusese construit chiar inițial pentru funcția de recipient. În ambele cazuri însă purta același nume, adică buduroi. Uneori se foloseau două buduroaie mari, confecționate – fiecare – din

Fig. 1

câte un trunchi masiv, buduroaie care se făceau în mod special pentru această funcție, dar care puteau fi folosite oricând, la nevoie și ca stupi de albine, după o prealabilă spălare.

În cazul celei de-a doua variante, spațiul primei încăperi, adică al tindei, altă dată un spațiu redus, se va amplifica treptat, până îl va egala pe cel al odăii propriu-zise. Bineînțeles, la nivel general,

amplificarea spațiului tindei s-a făcut în etape succesive, într-un proces desfășurat pe o mare întindere de timp. Prima cauză a amplificării tindei are la bază dorința săteanului de a avea o încăpere ceva mai mare, necesară depozitării unor bunuri strict necesare, mai ales pe timp de iarnă, cum ar fi bunăoară: unelte și instalații de mici dimensiuni, precum și bunuri alimentare.

De asemenea, în spațiul amplificat al tindei – se mai efectuau și unele meșteșuguri, ca de exemplu: împletituri, tâmplărie, ceramică și nu în ultimul rând, țesutul în război.

Locuința trichelulară simetrică.

Am sesizat și localizat prezența planului trichelular simetric, încă de la mijlocul secolului al XIX-lea., bineînțeles, tot în satele de răzeși. După prima mare împrăștiere înfăptuită de domnitorul Alexandru Ioan Cuza, planul acesta s-a extins apoi și în satele de foști clăcași, în așa fel încât, în secolul al XX-lea și, mai ales, în perioada interbelică, o parte dintre acestea au depășit cu mult unele sate de răzeși.

O particularitate a locuinței din subzona Bălăbănești, constă în modul în care și-a păstrat structura nucleului de bază, indiferent de transformările pe care le-a suferit exteriorul.

Astfel, locuințele trichelulare cu prispă largă și cerdac impunător care au fost construite de unii dintre cei mai avuți săteni din satul Bălăbănești, și-au păstrat etacul în locul și în forma în care a fost dintotdeauna. Dacă în interiorul unor locuințe cu plan trichelular simetric ne așteptam să găsim etac, a fost o adevărată surpriză pentru noi să găsim această încăpere și în locuințe învelite cu tablă, cu cerdac și sală înaltă, precum și cu chilere.

Prin construirea locuinței trichelulare simetrice cu etac – și uneori și cu ascunzătoare – arhitectura din subzona Bălăbănești a zonei etnocolturale Covurlui Nord își încheie un prim ciclu evolutiv, ciclu care își are originea într-un trecut imemorial. Este vorba de o dezvoltare din interior, desigur.

Dezvoltarea nu se va opri însă aici. Se vor adăuga și din exterior, în continuare, alte încăperi – chilere – în special în spate ori pe una din laturi. Și uneori pe ambele poziții.

Până în prezent nu am găsit în această subzonă locuințe cu chilere pe toate cele trei laturi disponibile, așa cum au existat atât în zona Galați precum și în zona Tecuci – Zeletin.

Aceste noi încăperi, folosite de obicei ca depozite,

Fig. 5

magazii, nu vor fi integrate însă în nucleul de bază, chiar dacă uneori ele vor fi amenajate și ca odăi pentru locuit. Este foarte greu de stabilit cam în ce timp au apărut primele locuințe tricelulare simetrice în această subzonă. Putem afirma, bunăoară, că la jumătatea secolului al XIX-lea ele existau deja, dar în număr mai redus. O informație foarte prețioasă, primită acum aproximativ patruzeci de ani de la Safta Ciochină – în vârstă de 74 de ani, aduce oarecare lumină în această problemă: „*Casa a fost cumpărată de tata, Gheorghe Ciochină de la Lăscărache Ciochină, în anul în care s-a însurat. Tata a murit în anul 1916, în vârstă de 47 de ani. A fost la vremea ei o casă model. Era o casă mare, arătoasă, deosebită de celelalte case din sat, care erau mai mici*” (fig. 1,2,3,4)

Anul construcției nu l-am aflat. Am aflat însă anul aproximativ al cumpărării. Dacă tatăl ei a cumpărat-o în anul în care s-a însurat, adică la vârsta de 20 de ani, înseamnă că evenimentul a avut loc cam în ultimi ani ai secolului al XIX-lea. Presupunând, - logic – că Lăscărache Ciochină nu a vândut casa imediat ce a construit-o, mai putem merge cu cel puțin 20-30 de ani în urmă, în timp. Luând apoi în calcul aprecierea sâtenței respective – **că era o casă model** – fără a ignora nici partea de subiectivism, firesc, putem să ne creăm o imagine aproximativă atât de ansamblu, precum și de locul pe care locuința tricelulară simetrică îl ocupa în acel ansamblu, la vremea respectivă.

Referitor la aspectul exterior al locuinței tricelulare simetrice din această subzonă, se impune o remorcă ce apare, evident, acolo unde s-au păstrat mai multe obiective foarte vechi. Este vorba în primul rând de absența stâlpilor de la fațadă și apoi de fragmentarea spațiului ferestrelor – și așa nu prea mari - în opt segmente (fig. 5)

După cum ne-au informat, bătrânii satului de acum 40 de ani și după cum se justifică și logic, aceste ferestre au fost concepute pentru a fi acoperite cu burduf în loc de sticlă, adică așa cum se proceda în trecut.

Ferestrele unor locuințe de acest tip au avut inițial burduf – o vreme – apoi burduful a fost înlocuit treptat cu sticlă. Altele, construite ceva mai târziu, adică în perioada în care sticla devenise ceva mai accesibilă și la sate, și-au păstrat încă vechiul tip de fereastră ca structură, chiar dacă s-a renunțat la burduf.

La unele ferestre mai vechi, săteni înlocuiau burduful deteriorat al vreunui ochi, cu sticlă, iar restul de ochiuri rămăneau ca mai înainte.

Este foarte interesant de menționat acest aspect, deoarece se întâmpla și la unii săteni mai bogați. Ei se hotărau foarte greu să renunțe la materialele tradiționale, chiar dacă materialele noi asigurau un plus de confort.

Am putea afirma deci – cu prudență de rigoare – că primele locuințe tricelulare simetrice au apărut fără stâlpi și cu ferestre acoperite cu burduf.

Mai târziu, la același tip de locuință vor apărea stâlpi de susținere de la fațadă, iar ferestrele – deși au devenit ceva mai mari – vor fi mai puțin fragmentate.

Desigur, toate aceste transformări nu s-au făcut după niște reguli stricte. Bunăoară, nu la toate locuințele din această perioadă – la care s-au mărit ochiurile de geam, au apărut și stâlpii.

În ceea ce privește conformația stâlpilor, remarcăm ținuta lor sobră. De cele mai multe ori aveau două-trei registre simple de creștături la partea superioară, acolo unde ar fi trebuit să fie în mod normal capitelul. Alți stâlpi – de la alte case – mai aveau și două registre de ornamente la fel de simple, exact la mijloc.

Interesantă mai este aici și apariția primelor sugestii de capitel și mai ales modul de prindere, de fixare.

Eugen HOLBAN

Fig. 2 - secțiune longitudinală

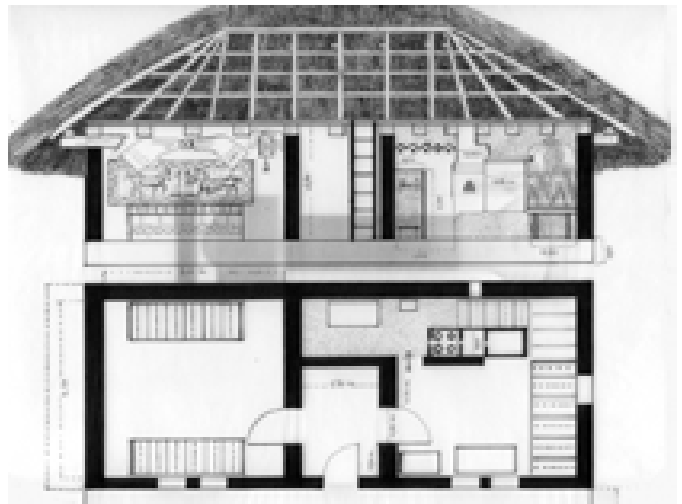

Fig. 3 - plan

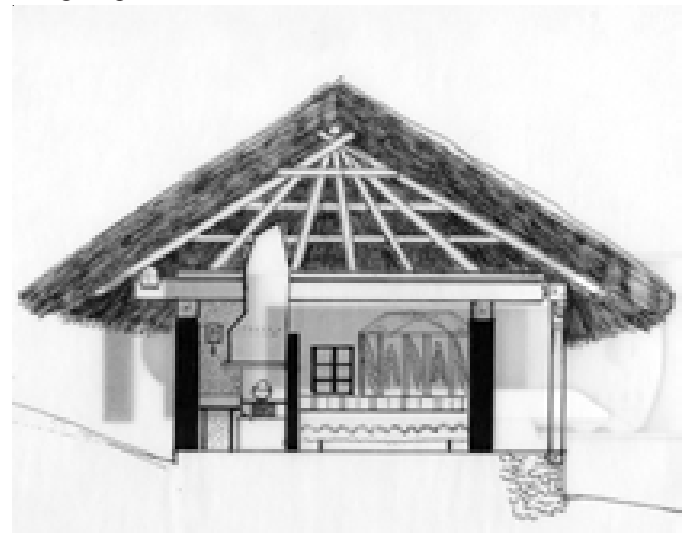

Fig. 4 - secțiune transversală

Poet germinat din categorii abisale științifice matematice care a pus multe probleme exegetice criticilor săi. Tocmai din cauza neputinței lor de a-și explica evoluția literară a poetului cea, uneori, de el determinată în timp, cea nici de el explicată sieși (Evident, specific naturii umane glorificate de orgoliosul Eu în dispută cu Noi.)

În cunoaștere, matematica are legi bine determinate. Drumul dintre Ființă și Neant, cel mereu bătut în felurite poteci de filozofi, are nevoie de primordialitatea ideii, ideilor platonice. Fără această primă dogmă: ideea înainte de materie, (de realitate și de consecințele ei senzitive, de reflexiile ei empirice), înainte chiar de senzațiile mult înșelătoare de formă și conținut, nu vom penetra esența manifestărilor fenomenale. Astfel lumea trece din real în imaginar și invers numai prin idee matematică. O primă strădanie a ideii în „perceperea” lumii este „definirea” lumii, nu definitivarea ei. (cum mulți cred că și-ar dori omul de la creație încoace) Definirea lumii, obiectelor sale este făcută prin genul proxim (genuri proximale) și diferență specifică (diferențe specifice).

Pentru a fi pe înțelesul celor care vor să-l cunoască mai bine pe Ion Dan Barbilian și mai cu seamă pe poetul din matematician, voi fi cât se poate de explicit în ceea ce privește „academia matematicilor” destăinuite de mine celor care urăsc matematica.

Deci „noțiunea” este o primă „entitate” a lumii trecute prin idee matematică. Cînd într-un dicționar, cuvintele din el, în mare parte (nu integral), sunt noțiuni, iată:

șofran = plantă erbacee cu bulbi, cu frunze lungi și înguste și cu flori violetă cu linii purpurii (crocus sativus) din care se extrage o substanță aromată – condiment, medicament, etc.,

șofran = plantă erbacee, cu flori albastre liliachii, care înfloresc toamna (crocus banaticus)

Genul proxim – plantă erbacee, diferența specifică – cu bulbi, cu frunze lungi și înguste...

Schimbarea diferenței specifice față de, alături de, un gen proxim fix, dă naștere altor noțiuni. „Care înfloresc toamna” adăos la diferența specifică anterioară „cu bulbi, cu frunze...” definește (diferențiază) o nouă noțiune, transformă „Crocus sativus” în „Crocus banaticus”.

Astfel lumea poate fi dirijată în noțiuni. Noțiunea fiind esența reprezentării ei în...idee. Noțiunea devenind astfel reprezentată, dual reprezentată; gen proxim-diferență specifică, ca cea dintâi reprezentare antică a ideii primordiale, a ideilor apriorice.

Noțiunile cele mai „adânci” în conștiința umană, cu adevărat transcendente, abisale, sunt noțiunile primare, cele care nu se supun „definirii = determinării”, prin gen proxim și diferență specifică. Acestea sunt chiar „indefinibile”. Lor nu le putem asocia, pe ele nu le putem desprinde, unui gen proxim anterior lor. S-au încercat, dintr-o inerție cerebrală, dintr-un impuls de raționalitate, „descrieri” care să îndulcească în ochii noștri forma lor irațională, illogică, formală: „Mulțimea este o colectivitate cu elemente de aceeași natură sau de aceeași proprietate...”, dar nu se știe ce este colectivitatea considerată aici în mod eronat „gen proxim”.

„Dreapta este ceva numai cu lungime, fără grosime și lățime...” declară Euclid, în „caietele sale de geometrie”. „Ceva” nu poate fi gen proxim, astfel Dreapta este un „dat primar” ca și „mulțimea” ca și omul-ființa lui adiferențială, unică.

Cunoașterea prin idee, ori ideea primordială care vede lumea, obiectele și fenomenele ei, se deghizează în „noțiuni”. Altfel spus, pătrunde în real, „hăituind cuvântul în noțiuni”.

Matematizarea lumii este o dorință a „noțiunii-idee” de a intra în relație cu lumea, cu proporțiile ei multiple.

Cuvântul este un mijloc de comunicare între indivizi, prin figuri, stiluri, feluri diferite de modificare a sensului lor, în raport cu o normă a relaționării lor semnificative și a semnificației lor. Tropiile, ca și figurile de gândire, au înălțimi, adâncimi și libertăți greu de evaluat.

Totul are la bază ideea, forma, esența noțiunii. Schimbarea sensului cuvântului trece în schimbarea definirii noțiunii. Așezarea ideii în noțiuni, pe principiul „genului proxim diferențiat”, nu a fost suficientă gândirii umane, pelerină în aula realului concret. Lumea se ascundea în abstract prea mult, prea „desăvârșită în necunoaștere”. Astfel noțiunile trebuiau scoase din „veștmântul lor euclidian”, din

prea mândra lor geometrie senzitivă. Ființa sapientală, omul, înzestrată cu facultatea de a gândi, de a judeca (pe sine și pe alții) lumea existenței sale, înșiruie judecățile în raționament, în rațiuni necesare și suficiente, până dincolo și dincoace de trebuință, făcând din ideea-noțiune stare intensivă, energetică, exploratorie, dinamică în general, rațiune pură, în particular. Noțiunile, entități ale ideii geometrizate, nu puteau, fără diviziune, fără dividerea întregului real, să-și manifeste prioritatea prospecției lumii. Apare, înaintea și înapoia iluminării ei, noaptea și ziua, adevărul și falsul, cuprinsul și necuprinsul, urâtul și frumosul, fețele diadice ale manifestărilor fizice, mecanice, în primul rând, (ale lumii) ale așezărilor ei inexplicabile în noi, în al doilea rând. Matematicienii au inventat teorema directă sau reciprocă, directă și reciprocă, necesară și suficientă, cale spre adevărul-fals, spre adevăr și fals, spre adevăr sau fals, nonadevăr, nonfals.

Nici o altă cale nu era mai potrivită. Pentru asta, pentru edificarea „lucrului mecanic” al „noțiunii-idee”, în câmp spiritual, sapiental, matematicienii au construit **propoziția matematică**: un enunț ori adevărat ori fals, nu în același timp adevărat și fals.

Descartes nu este cel dintâi care să fi observat relația dintre „cuget și îndoială”. O știa întreaga filozofie antică. Nici dintre cuget și existență, a ființei în preajma Neantului.

Matematica spre deosebire de filozofie, deasupra oricărei filozofii, a îndrăznit să inventeze „logica propozițiilor”, luând din comunicarea umană simultaneitatea, drept conjuncție, alternativitatea drept disjuncție, făcând din „dacă...atunci”, implicație din „dacă...atunci este identic cu atunci...dacă”, echivalentă. Etc.

Cea mai frumoasă realizare a matematicii pe drumul edificării „energiei ideatice” a „noțiunii-idee”, în prospectarea binarității, dualității gnoseice a lumii, este predicatul: o propoziție matematică ce conține o nedeterminată sau mai multe, numite și variabile predicative.

S-au descoperit astfel noi modele logice de investigare a „șansei de adevăr”, „șansei de neadevăr”, prin așa zise predicate de cuantificare universală și existențială.

Evident, că în orice știință corsetele veșmintelor ei par a nu fi folosite decât pentru o singură Diană din câte are lumea în proporțiile ei de aur. Aparent, fiindcă matematica este sora lui Hefaiistos. Ea îmbracă și dezbracă formele statice ale existenței de orice fel în, cu marea energie a spiritului, a ideii-elf noțional. Și, în marea înfierbântare a predicatului existențial: „x are vârsta de 100 de ani”, „există x oameni cu această vârstă”.

Cu marea dubiozitate a predicatului universal: „orice om din România este fericit”; „orice x (nemernic x) poate fi Dumnezeu”.

Era nevoie de această introducere lungă, pentru a vă prezenta opinia mea despre „fenomenul Barbu” în literatura românească.

Pentru a fi „cinstit” cu „lauda” poeziei sale în ochii (ce bine dacă ar fi, dacă și în inimile celor fără acoperire cerebrală a cuvântului rostit) dumneavoastră, doritori de lumină iluminatoare a „clar-obscurelui” Barbilian.

Gândirea poetică a matematicianului Ion Barbu nu este abstracțiune inaccesibilă decât pentru cel care acceptarea ideii ca prioritate, nu ar fi cu aceeași prioritate acceptată în descrierea lumii; plastică-intuitivă sau abstracto-verbală.

Edificiul plastic, însă, la Barbu, trece, se infiltrează, se risipește, mai puțin cromatizat, mai mult tușat, în edificiul abstract-verbal al conștiințelor însetate de adevăr estetic – (da, există un astfel de adevăr), ca diamant șlefuit de adevărul, inestetic – ca diamant amorf. Metaforă insuficientă, pentru cele câte ascunde estetica Barbiliană, dincolo de aparența inesteticului, inaccesibilului ideilor sale universale. Fiindcă toată poezia Barbiliană este univers victorios asupra concretului, asupra particularului, asupra existențialului evaluat metric, nedrept de metric în creuzetul conștiințelor empirice, experimentate empiric în umbra senzațiilor leneșe, ale contemplației negânditoare. Poezia Barbiliană poartă - în structura ei - călătoriile în spirit matematic sublim al poetului.

Spirit acumulat în fântânile sinelui individual din extazul unei vieți sentimentale, științifice, istorice, matematice, care îl urmărește pe iubitorul de rațiuni pure la fiecare, în fiecare, aventură în cuvânt. Profundul pelerinaj în Academia timpului, viețuirii lui, într-o Europă răvășită de războaie naționaliste, șovine, într-o țară călcată în picioare din irațiune, din instinct mamiferic statal, poetul își ascetizează mânia pe evidențe, pe spontaneitate, pe judecățile infantile, gregare, apelând

la rațiune pură, invocând rațiunea salvatoare în amvonalele lirei zdrobită de propria-i dezrobire, poezia clasică. Poezia dulce-negrăitoare de adevăr. Poezia echilibrului static al epitetului încruntat teatral, minat conjunctural, în orații și retorici lacrimogene.

Nimic nu este mai neconvingător în poezie, ca respirația cardiacă a Cuvântului Spontan, a Necuvântului-hazard.

Barbu, Ion Dan Barbilian, face ordine atât în „respirația altora” cât și în „inspirația lor” de a frumos rosti în rime despre nimic, de a fi fost victimă de-o clipă ale „frumos-ondulării vorbei în dinți, pe limbă, în timpanele surde ale literaturii de boulevard, de promenadă, de eternă sus-pi-ciune exegetică. Și nu i-a fost ușor. Și nu-i ușor, trecând prin trei vârste de gândire matematică, să dovedești altora că numai copilăria – de exemplu, este rațiune infinitezimală, că numai adolescența – un alt exemplu, este o algebră abstractă, că **viața însăși este o ecuație transcendentă cu soluții în altă lume. Suma lor, suma acestor vârste este de tip integral, limită a însumărilor finite, cuadratură a neantului ființei scufundate în neant.**

Era nevoie de o astfel de întâmplare în literatura românească, plină de „semănături” și „asemănări” estetice, de - până la urmă – credință excesivă în melancolie existențială, nu în agonie, delir, salt, **metafizic** din existență, prin efluviile sublimale, protuberante, ale abisului rațiunilor apriorice, ale ideilor, etnii – matematic transtemporale „Întâmplarea răsăritului” este determinată de „împrejurări” crepusculare, de „conjectura” timpului oprit să vadă lumea cu ochi spălați de întuneric, dilatați pe întuneric.

Bursa din Germania îi înlesnește cercetări matematice în domeniul Teoriei numerelor al cărui maestru era Landau, prieten cu Țițeica. „Teorie a numărului”, care se va găsi în poezia Barbiliană, discret, în număr, în numărare, în numărabilitate, ca aspirație la continuu, ca relație inductivă dintre un infinit mai mic, „fiind numărul numerelor naturale și alef-zero - infinitul numit și puterea continuului fracțiilor pozitive subunitare. Toată viața de student bursier îl apropie de geometria axiomatică a lui Hilbert, și ea prezentă (vom vedea unde!) în „poematică – problematică barbiliană”.

Geometria axiomatică îl ademenește pe poet în noi atitudini față de fundamentarea ideii ca noțiune, în mulțimi de idei structurate precum elemente fundamentale ale geometriei spiritului, ale geometriei abstractului discret. Incidența, grupul de axiome, văzută de Hilbert, **ca relație** între puncte dreaptă și plan, este fascinantă prin logica, prin determinismul interior și exterior logic, al edificării formei spațiului real, cel în care poți exista fără măsură, fără noțiunea de „distanță”, cum n-ai fi putut exista în spațiul Euclidian, în care echerul și compasul țin loc de metru etalon.

Iată: I_1 : Există pe o dreaptă cel puțin două puncte distincte
 I_2 : prin două puncte distincte trece cel puțin o dreaptă etc.

Fără asemănare în frumusețe, în interpretare, în cum poate fi „străbătut” planul, este Axioma lui Push care, mai aproape de formă literară este: „Dacă o dreaptă intră într-un triunghi printr-o latură atunci ea (trebuie) să iasă din triunghi printr-una din celelalte două” Evident ar fi putut să nu iasă din triunghi. Ori să fi ieșit dedublată, prin două „locuri” diferite. Iată cum fantasma iraționalului plutește - în matematică – asupra realului. Cum abstractul este aură a concretului raționalizat, supus rațiunii.

Barbu avea să cunoască aceste punți de salt în poezie, într-o nouă poezie, desprinzându-se de cantonare în garnizoana rigorii inflexibile (amematice) tocmai prin trădarea conținutului ei încruntat, în favoarea paradigmei ei, paradigmei interpretării lumii într-ea. Pe străfulgerul matematicii, cunoștințelor matematice, poți concepe, deci, un nou Neant, mai multe Neanturi, pentru o ființă unică ori invers, mai multe ființe în dispută pentru un singur, insuficient Neant. Așa își începe viața de poet matematicianul Ion Barbu. Voi încerca să îl „prind” în această „postură” de „rob” al sublimului conștiinței lui științifice.

Relațiile dintre genuri proxime, dintre noțiuni primare ori noțiuni „capabile” de diferențiere specifică, „se petrec” în timp, într-un timp veșnic la pândă în mișcare. În poezia *Elan*, noțiunile primare (care nu au gen proxim) îndoie, unduire sfârșesc versurile 1 și 4 din întâiul catren: „Sunt numai o verigă din marea **îndoire** /.../ Fragilă unitatea mi-e pieritoare; dar / Un roi de existențe din moartea mea răsăr / Și-adevăratul nume, ce port, e: **unduire** /”. Îndoie, unduire, întindere, foc, apă, sunt stări și elemente primare, idei – noțiuni primare izvorâte din fenomenal. Acestea adună „diferențierea” unor noțiuni –

posesoare de gen proxim și diferență specifică: „**Fragilă unitatea** – unitatea fragilă, **existența din moarte**, **adevăratul nume** (gen proxim) **ce port** (diferență specifică). În poezia *Lava*, fiecare vers este strict ordonat morfologic: subiect, predicat, complement metaforic, (cu sublimul **noțiunea** – **idee** proximă, diferențiată specific) circumstanțial și metaforic. Te-năbușei în pâcla încinsei atmosfere (noț. prim.)

O! tu, noian de lavă (gen proxim diferențiat) ce aveai să fii pământul (trop metaforic). Făptură (S) nu sunase (P) din trimiți de cratere (trop.met.) Nu fulgerase (S-P), în noaptea ta, cuvântul... (noț. prim.)

După cum vedeți și în acest catren, versurile 1, 4 sfârșesc cu noțiunile primare: **atmosferă**, **cuvântul**, însă, ponderal, în versul 2, tropul-metaforic „**ce-avea să fii pământul**”, se încheie cu „**pământul**”, cu un nou element primar.

Ritmul, **prozodia** acestor poezii, ridicate în cugetul nostru neubitor de sublim științific, doritor de dulce și caldă iluzie necugetătoare, mai mult ori mai puțin vizibilă, sunt translații induse de lecturi (în original) ale poeziei franceze, trans-inducție, din nou, de tip abisal. Iată un catren din **Panteism**:

Vom coborî spre caldă, impudică Cybelă

Pe care flori de fildeș ori umed putregai

Își înfrățesc de-a valma teluricul lor trai

Și-i vom cuprinde coapsa, fecundă, de femelă.

Catren scris în 14,13,13,14 silabe. Iată un catren din *Angoasă* de Stéphane Mallarmé:

Cer patului tău somnul cel fără vise-n trâmbe

Plutind, a remușcare, sub mătăsosul-i cort

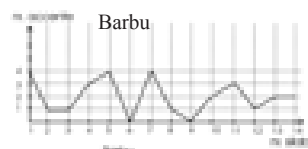
Pe care-l dormi răpusă de jurăminte strâmbe

Tu ce cunoști Neantul, mai bine ca un mort

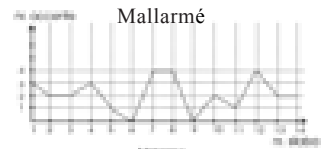
Catren scris în 14,13,14,14 silabe

Detalii desenate prin circumstanțialele – la Barbu – de loc, de dublu loc + dublă circumstanță directă: „Vom coborî spre caldă Cybelă / pe care flori de fildeș ori umed mușcag...” iar la Mallarmé, de dublă modală-cauzală: „plutind, a remușcare sub mătăsosul-i cort / pe care-l dormi răpusă de jurăminte strâmbe”.

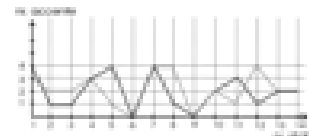
Izbitor este „pe care” dar și mai neașteptată este histograma accentelor, ritmului, tropului sonor. Acestea suprapuse sunt:

Barbu

Mallarmé

Cele două minime de valoare „zero” ale „respirațiilor accentuale”, la nivelul silabelor 6 și 9, ca și cele trei maxime – per ansamblu, dovedesc o asemănare a stilurilor. Uimitoare este și constanța numărului și formelor histogramele în aceste grafice:

Dreptunghiuri: Barbu 2 Mallarmé 3

Triunghiuri: Barbu 4 Mallarmé 4

Trapeze: Barbu 7, Mallarmé 6

Ceea ce demonstrează o distribuție aproape egală a monotoniei limbajului poetic, a accentului și neaccentului fonosilabic. Oarecum, într-un anume fel, prima vârstă a creației Barbiliene „vârsta îndepărtării lui de matematică”, atât cât nu s-a putut lepăda de gen proxim și diferență specifică, este just caracterizată de exegetic – vârsta influenței parnasienne - via Baudelaire, Edgar Poe, John Keats, Paul Verlaine.

(va urma)

Nașterea.

Conotații în plan simbolic ale celui mai important rit de trecere

Ce poate fi mai îmbucurător, mai important pentru o familie sau pentru o întreagă comunitate, decât venirea pe lume a unui nou membru, a unui copil? Ce poate fi mai semnificativ decât faptul că respectiva familie / comunitate respectă porunca lui Dumnezeu: „Fiți roditori și să înmulțiți și umpleți pământul și supuneți-l”?! Nașterea reprezintă, fără-ndoială, pentru întreaga comunitate, un eveniment de mare importanță, acceptat și așteptat deopotrivă un dar dumnezeiesc, o dimensiune aparte a existenței umane.

Spunea marele folclorist Simion Florea Marian în lucrarea sa „Nașterea la români” că femeia însărcinată, îngreunată sau grea, se mai numește, în Bucovina, în „stare binecuvântată”: „Credințe nenumărate ne informează – spunea Mircea Eliade – că femeile rămân însărcinate prin simpla apropiere de unele locuri: stânci, caverne, copaci, râuri”.¹ Există credința că aceste suflete sunt ale strămoșilor; ele au stat o perioadă ascunse în crăpături, brazde, bălți, iar la un moment dat pătrund în pântec și femeile rodesc. Se mai spune, de asemenea, că aceste suflete trăiesc în sânul Mamei – Pământ, o veritabilă existență embrionară. De acolo – conform unor credințe încă vii la europenii sec XIX – sunt aduși copiii, de către pești, broaște dar mai ales de lebede. La români există credința că pe cel nou născut îl aduce barza, barza fiind socotită în antichitate pasăre sfântă, înrundindu-se cu focul și prin urmare și cu soarele; mai e socotită și pasăre oraculară.

O altă credință – universal răspândită – este aceea că pământul (Terra Mater, Mater Tellus) a dat naștere oamenilor. Iată ce se spune despre acest fenomen în mitologia românească: „Pământul e femeie, e mama noastră, care ne hrănește și ne face...”²

Pământul, închipuit ca o mare matrice, în care rodesc tot felul de gemeni este considerat, așadar, femeie. În acest caz, gestul semănătorului capătă semnificații oculte, fiind un gest generator, iar plugul (la început un simplu par ascuțit) devine o emblemă falică.

Dar pământul nu poate rodi fără ploaie; femeia telurică trebuie fecundată prin furtuna cerească. Iată că, apare aici asocierea pământului cu pântecul matern, asociere care are o răspândire cvasiuniversală, această punere în analogie cu organismul viu fiind, de fapt, un motiv central în creația populară.

Să ne oprim însă la relația femeie – bărbat, la credințele ce guvernează, în unele cazuri, acest act. Unul dintre principiile magiei enunțate de Frazer – principiul contagiunii – arată că obiectele care au fost odată în contact unele cu celelalte, continuă să acționeze unele asupra celorlalte și după ce contactul fizic a încetat. Principiul este valabil și în relația obiect – ființă. De aceea „...obiecte cu valoare magică și simbolică, precum secera, cuțitul sau fierul plugului, plasate în momentul procreării sub pat, aduc în tinerele familii urmași de sex masculin.”³ Este posibil însă ca urmașii / urmașul să fie și de sex feminin. Important este

că, prin contagiune, copilul va fi să capete însușirile fierului. Prezența acestui element și în riturile casnice de Anul Nou, precum și în momentul nașterii grele, sau atunci când copilul trebuie apărat de spiritele malefice, sau când mama își pierde laptele, sunt o dovadă clară a faptului că fierului îi sunt atribuite de către popor valențe apotropaice.

Ajungem în sfârșit la nașterea propriu-zisă, când au loc o serie întreagă de secvențe rituale, atât înainte cât și după aceasta. Există credința că la femeia aflată pe patul nașterii vine Samca (în Bucovina – „Spurcata”, în Țara Românească, „Avestița – aripa Satanei”). „Spirit rău, cel mai viclean și mai periculos care se arată femeilor îngreunate (...) și le torturează și le smintește, putând chiar să moară sau să rămână schimonosite și neputincioase”⁴. Din acest motiv, femeia e nevoită să suporte, să respecte, mai bine-zis, o mulțime de norme, de legi (nescrise) ale comunității, pentru ca viața ei și a copilului să nu fie pusă în pericol. Astfel, ea nu poate ieși din casă oricum și oricând în această perioadă, nu poate vorbi cu oricine, cum nu poate avea anumite atitudini, în anumite situații, față de anumite fenomene...

Exemplu:

Se spune – nu fără temei – că femeia însărcinată e plăcută lui Dumnezeu, ea aducând viața, ajutând la perpetuarea omului. Însă – relativ la comportamentul femeii în atare situație, „...dacă o femeie gravidă fură ceva, locul unde ascunde lucrul furat rămâne ca un semn în acea parte a corpului copilului ce se va naște. Dacă-l pune în sân, copilul va avea semn la piept, dacă-l pune la spate, copilul va fi cu coadă și va fi strigoi”⁵.

Femeia a născut, a ieșit din starea „neslobodă”, devenind lehoză sau născută. Este un moment important, când copilul a trecut din preexistență în existență, spre marea bucurie a mamei și a celor din jur. Există obiceiul – la români – ca femeile să vină în vizită la lehoză, „...aducând pentru ea ca și pentru cel mic, pe lângă daruri în bani, îmbrăcăminte pentru copil, zahăr, orez, fructe, ouă, rachiu și o pasăre, ca simbol pentru noroc și belșug.”⁶

Să ne oprim puțin la această trecere din preexistență în existență a noului născut. Orice „trecere” de acest gen trebuie „plătită”; este vorba, bineînțeles, de o plată simbolică: pâine / colac, prosop / batistă / basma, și bani. În timpul nașterii, „trecerea este mediată de moașă, iar comunitatea / colectivitatea trebuie să „plătească”.

Noul născut se află pe prima treaptă a vieții sale. Pericolul este imens: spirite necurate și rele îi dau târcoale, spirite care pun sub semnul maleficului existența celui proaspăt sosit. Baba Coaja este – după credința românilor – unul dintre spiritele acestea, necurate și răutăcioase, care-i omoară pe copiii nebotezați, „...iar sufletele lor le închide în tufișe de soc...”⁷. De aici o atitudine rezervată a românilor față de stricatul sau săpatul socului. Baba Coaja este considerată regina spiritelor rele, și are, după credința

dunărea de jos

românilor transilvăneni, „un picior de fier, unghii de aramă la degetele mâinilor și un nas lung de sticlă”⁸. Înspăimântătoare apariție, chiar și pentru un om matur. Remediu unic pentru ca aceste spirite să nu-și poată îndeplini sumbra misiune este botezul celui mic, act cu adânci și multiple semnificații în istoria omenirii. Înainte de a ajunge însă la botez, la această solidarizare mistică a omului cu apa⁹, să ne oprim pentru o clipă la primii pași ai noului trecut în existență, la etapa care precede botezul și în care rolul principal îl dețin ursitorii. În lumea satului românesc se spune că în a treia zi de la naștere, se pregătește o masă pentru ursitori, care sunt trei în unele zone, sau șapte în altele. Masa pentru ursitori, încărcată cu bucatele cele mai alese, pentru a influența în bine ceea ce vor ursi acestea pentru noul născut, rămâne așa până în zorii zilei următoare. Ursitorii sunt „femei foarte frumoase, cu veșminte albe ca zăpada”¹⁰, cu „suflete curate, trimise de la Dumnezeu când se naște vreun copil, ca să ursească cum îi vor fi viața lui și cu osebire ce moarte va avea și cât va trăi.”¹¹

În afara mesei bogate de care vorbeam mai sus, în unele zone se mai pune pâine, felurite semințe, apă, vin, rachiu, iar în alte zone se pun în plus trei cepe și sare. Dacă noul născut este băiat, în unele zone se mai pune pe masă „carte, sapă, secere, cosor și alte obiecte de muncă”¹², iar dacă e fată, „se pune pe masă unelte trebuitoare la tors, cusut și țesut”¹³. Aceste unelte nu sunt privite în acest context ca simple unelte folosite în muncile de zi cu zi. Ele sunt considerate obiecte cu vechi și multiple semnificații în plan simbolic, având – după credința poporului – darul divin de a influența în bine întreaga existență a omului.

Moașa, intermediar între comunitatea care a primit copilul și ursitori, zicea că „aude ursitorii în somn”¹⁴, de aceea a doua zi ia pentru sine cele de pe masă. Cu timpul însă, moașele și-au pierdut darul de a auzi ursitorii, și asta datorită faptului că „...una n-a ținut în secret, ci a spus...”¹⁵

Revenind la botez, acesta reprezintă – în viziunea românilor, dar nu numai – un act necesar, mai mult, obligatoriu, prin care ființei proaspăt sosite i se dă garanția că este pură, că sosirea ei este nu doar oportună, ci și benefică pentru întreaga comunitate. De ce prin atingere cu apa i se dă această garanție? Simplu: apa reprezintă unul dintre elementele din care a fost creată lumea, un element fără de care viața nu este posibilă; e privită ca factor purificator, tămăduitor, și ca mijloc de a conferi fertilitatea universală, bucurându-se de atribuirea unor calități magice.

Copilul este așezat în scaldă, în apa care, spuneam, are valențe purificatoare, regeneratoare recunoscute. În apă însă mai apar și alte elemente apropiate omului, cum ar fi oul, busuiocul, dar și metale. Iată că ajungem din nou la

fier, la acest element cu o importanță deosebită în mitologia multor popoare. În mentalitatea arhaică există credința că fierul pus în scaldă (bani, unelte agricole) va împrumuta din virtuțile sale noului născut. Se crede, de asemenea – relativ la magia contagioasă – că ar putea exista o legătură „fluidă” între fier și copil. În acest caz, fierul ar trebui să împrumute din calitățile sale (duritate, constanță, neperisabilitate) celui așezat în scaldă. La fel oul, simbol al fertilității, al perfecțiunii formelor, și busuiocul, simbol al purității, al curăteniei truștești și spirituale cu care va trebui să fie înzestrat cel botezat. Lucrurile acestea au o foarte mare însemnătate pentru viața familiei, a colectivității în care are loc ceremonialul respectiv.

Omul este sămânță vie, sămânță care trebuie să rodească la rându-i. Scufundarea în apă, în elementul care

asigură fertilitatea universală, simbolizează regenerarea totală. Solidarizarea magică sau mistică (botezul) a omului cu apa îi conferă acestuia noi posibilități de „germinare”, de nouă naștere. Și asta pentru faptul că apa „are pretutindeni acest sens general de stare primordială, nemanifestată, bogată în virtuți generative, adică în potențe care își așteaptă manifestarea...”¹⁶

Ioan HORUJENCO

Note:

- ¹ M. Eliade, *Arta de a muri*, Ed. Moldova, Iași, 1993.
- ² Ghe. Vlăduțescu, *Filozofia legendelor cosmogonice românești*
- ³ Narcisa Știucă, *Studii și comunicări de etnologie*, Ed. Academiei Române, Buc. 1995
- ⁴ S. Fl. Marian, *Nașterea la români*, Ed. Grai și suflet – Cultura Națională, Buc., 1995.
- ⁵ Ion Mușlea, *Ov. Bârlea, Tipologia folclorului*. Din răspunsurile la chestionarele lui B.P. Hașdeu, Ed. Minerva, Buc., 1970
- ⁶ Lucia Berdan, *Studii și comunicări de etnologie*, Ed. Acad. Rom., Buc., 1995
- ⁷ S. Fl. Marian, *Op. cit.*
- ⁸ S. Fl. Marian, *Op. cit.*
- ⁹ Mircea Eliade, *Insula lui Euthanasius*, Ed. Humanitas, Buc, 1993
- ¹⁰ I. Mușlea, *Ov. Bârlea, op. cit.*
- ¹¹ I. Mușlea, *Ov. Bârlea, op. cit.*
- ¹² I. Mușlea, *Ov. Bârlea, op. cit.*
- ¹³ I. Mușlea, *Ov. Bârlea, op. cit.*
- ¹⁴ I. Mușlea, *Ov. Bârlea, op. cit.*
- ¹⁵ I. Mușlea, *Ov. Bârlea, op. cit.*
- ¹⁶ M. Eliade, *Insula lui Euthanasius*, Ed. Humanitas, Buc, 1993

Continuu șah

Se joacă atâta șah, încât secole s-au pierdut jucându-se. De curând un secol cu altul a jucat sub ochii noștri chibițitori: unul abia venit, cu cel de abia plecat au jucat până la unu. A câștigat veneticul în deplasare, normal, avea o galerie infernală! Păcat, o bună parte dintre noi ne obișnuisem cu celălalt, vorba tatei, *Doamne ferește de mai rău*, măcar de-ar

fi fost ca la alegeri că acolo se zice că "fiecare popor își are conducătorii pe care și-i merită", dar la schimbarea timpului, el se schimbă pe sine, iar noi nici n-avem drept de vot. Cei mai mulți i-au cumpărat artificii, i-au jertfit păduri de brad, l-au botezat în șampanie și l-au numit 2000, așa, ca pe-un deținut politic, așa ca pe-un decedat într-o morgă aglomerată după o mare calamitate. Toți l-au pus la zid pe cel învins și toată seara au tras în el până n-a mai mișcat. Dar ce-nseamnă, uite, psihologia de masă!, chiar și eu și-atâția alți opozanți ne-am molipsit de sărbătoare încât mă întreb acum: chiar nimeni nu l-a iubit ori și-au lăsat un loc de nostalgie știind că oricum vine ea, mai ales atunci când aplaudatul acesta își va da în petec la prima cotitură a săptămânii. Doar câțiva suporterii fanatici, atât l-au ovaționat pe celălalt încât presimțindu-i înfrângerea au preferat să moară la timp decât să mai apuce schimbarea vremurilor.

Se joacă atâta șah, încât secole s-au pierdut jucând. Cine mai știe că primul șah s-a jucat cu un ȘAH, și cât grâu a câștigat el pentru fiecare pătrățel de pe tabla pe care o inventase, nici nu s-a dat bine startul partidei pe când totul pe tabla de șah era în poziția pe loc repaus, că tactica era gândită de ambele părți cu cine știe câte mișcări înainte, dar pe cine să intereseze începutul ăsta formal cu un pion-iscoadă, ca un kamikaze așa de ieftin când timpul regulamentar de abia a început, iar juniorul acesta de an deja își dă aere de învingător! Prin culise se iau interviuri. Iată și prima piesă scoasă din joc, ne vorbește despre tactica propusă fiecărui coechipier de negru. El este chiar nebunul, se laudă cu atacul lui, că el oricând găsește o diagonală să o ia într-o vrie mai ușor decât turnul pe linia dreaptă. Apoi, chiar calul în călduri nu sare neapărat un cal, el sare tot ce găsește în cale, chiar și pe regină, pe dreapta, pe stânga, iar regele n-are ce-i face!, decât să exclame a pagubă „regina pentru un cal, partida pentru o regină!”

Se joacă atâta șah, încât secole s-au pierdut tot jucându-se. Doamne ferește să-i faci vizită unui prieten și să-l găsești jucând șah cu un altul: ți-ai ratat ziua desigur, că prietenia se ratează mult mai ușor. Rămâi o vreme în picioare, dar până la urmă te așezi singur. Nu-l întrebi ce mai face că este prea evident și-apoi riști să fii acuzat că i-ai distras atenția și va afișa desigur un aer anxios victimizându-se pentru eșecul partidei printr-un metalimbaj care să-ți asigure tot disconfortul vizitei. Îți spune totuși să mai stai puțin, chiar să te simți ca acasă (doar atunci când ai avut un duel cu nevasta) asta ca să-și ia revanșa la încă o partidă pe care învingătorul fair-play nu ar putea să i-o refuze. Așadar, se joacă șahuri peste șahuri de secole peste secole, cu interminabile revanșe, chiar și peste ani; puzderii de regi și regine s-au pierdut, cai și nebuni și pioni sănătoși, au putrezit și unii n-au apucat să câștige vreodată, cică s-au tot încarnat, dar niciodată n-au reușit să fie mai buni, proștii de ei!

Despuerea

Alții îmbătrâneau în voie, dar el parcă voia să-și ia o grijă. Știind că se cam începe cu vederea începu să distingă și el tot mai cețos, o ceață roșcat-vineție. Deja după un timp o preaclearitate i-ar fi părut desuetă și ridicolă ca o pânză cu kitschuri figurative. Această scădere galopantă a acuității vizuale atinse în sfârșit momentul când el nu mai vedea decât niște umbre de oameni, de case, de animale. Pentru a recunoaște oamenii era atent la inflexiunile vocii lor, la nuanțele timbrale, ticuri verbale sau bâlbe, la exprimarea culturală sau nu, cât și la râsul lor individualizat ca amprente de cazier. La un moment dat cei din preajma lui se certaseră ireversibil și nu mai vorbeau, iar el resimțea tot mai mult vechea claustrofobie autistă atenuată uneori doar de un tablou sonor animalier: în zori, cocoșii, pe la orele prânzului, măgărușii, iar mai pe seară, tăraboiiul rațelor sau al găinilor până își împărțeau culcușul în copac.

După o asemenea incomunicare prelungă și-a dat seama că urechile, nici ele nu-i mai foloseau la nimic. Lumea lui, cândva în expansiune ca o tânără galaxie, acum își contracta dimensiunile tot mai concentrice, tot mai centripet. Dar extrapolarea lumii parcă îi prindea bine acum, ea se refugiase în creier, în virtual, în amintiri și imaginație cu toată partea ei de avere senzorială, afectivă și emoțională, o viață care acum nu se mai vede trăind, ci, aciuată în dosul lumii, într-o totală nebagare în seamă. Pipăia copacul și-i fremătau frunzele în creier, destul ca să ajungă astfel la mierla ce-i cânta acum, sau mult mai demult, la ora ei de cântat pe care și el și-o alesese ca timp de întâlnire cu luna și cu steaua lui cu busuioc în păr. Oftă adânc, potrivindu-și cu pași atenți cărarea ce duce la coșarul cu știuleți să-și reia curățatul porumbului, o treabă ce se putea face numai pe pipăite, încă un efort de a mai fi util în casa aceea surdă. Șoarecii treceau pe lângă el îmbânziți poate de privirea lui fără adresă și fără interes; îi treceau peste laba piciorului desculț, el tresărea, încă o dovadă că mai avea reacții la realitate. Atât de mult porumb curățase că i se subțiasse pielea palmelor, cu senzația tactilă cu tot, că nu mai simțea dacă are în mână un știulete plin sau deja curățat. Nu mai putea pipăi nici măcar coaja copacului cu mierlă reală sau evocată, nici coaja pâinii să știe dacă trebuie să o moaie în ceai sau nu. Sfera relației cu mediul se restrânsese atât de mult ca un balon care tot pierde gaz și înălțime. Simți nevoia să răsuflă adânc pe nări, răsuflă până în fundul plămânilor, se însenină relaxându-și gura crăpată într-un zâmbet larg. Un amestec olfactiv de petunii și gura leului îi bucură nările cu toată puterea evocatorului parfum năvălit ca hoții peste gardul de zid al vecinului. Mai trase o dată pe nări adierea aceea parfumată. Apoi, zile întregi a mai încercat să miroase dar bănuia că vântul se schimbasesse doar ca să-i fure miresmele și să le ducă altcuiva. A luat de pe jos un fulg de păpădie nimerit întâmplător cu gând să-i dea drumul ca să verifice direcția vântului, dar a uitat că nu putea să-l și vadă. Să fi fost ieri cântecul de lebadă al zestreii lui olfactive care și el a murit azi în zori? Nu, nu gustul de viață. Acesta al câtelea o mai fi? Dar ce importanță mai are, am ajuns în centrul finalului ca un ac de patefon. Ca un cal pe arie ajuns cu funia la par. Și totuși, coaja părului miroase a creangă de mierlă!

Să râdem cu Franz Schubert!

(1797-1828) - compozitor austriac.

În octombrie 1808 Franz Schubert se prezintă la școala de muzică, numită Capela Imperială, ca să dea examenul de admitere. Îmbrăcat foarte modest, într-un costum alb, stârni râsetele colegilor răutăcioși, care-l numiră „morar”. După ce se prezentară mai mulți candidați, veni și rândul lui Franz Schubert.

- Să vezi acum distracție! – strigară ceilalți colegi. Dar rămaseră imediat cu gura căscată, la primele acordului ale „morarului”, atât micuții candidați, cât și cei din comisie, impresionați de măiestria nebănuită a tânărului Franz.

***

Exasperat de insistențele și hărțuielile creditorilor, Franz Schubert și-a atârnat în balconul casei haina cu buzunarele întoarse pe dos, însoțită de următorul afiș: „Să ne păstrăm calmul, fraților, în nădejdea unor vremuri mai bune!”

Se spune că multă vreme compozitorul n-a mai fost atacat de creditori.”

***

Schubert i-a arătat odată cântărețului Johan Michael Vogel câteva din ultimele sale lieduri. După două săptămâni, Vogel cântă unul dintre ele în încheierea unui recital dat la Viena. Schubert își ascultă propria melodie, fermecat de marea artă vocală a prietenului său.

- Spune-mi, îl întreabă el la sfârșit pe Vogel, cine e compozitorul ultimului cântec?

Mi-a plăcut din cale afară...

***

Schubert nu era în stare să acompanieze corect liedul său „Erlkönig” (Craiuul ielelor).

- De ce cântați mereu optimi în locul trioletelor prescrise? îl întreabă odată un cântăreț.

- Uite ce e, dragă, îi răspunse Schubert, ștergându-și tacticos ochelarii, ajunge că am compus piesa; trioletele n-au decât să le cânte alții, pentru mine sunt prea grele.

***

Unei vieneze, care insistă să-i spună „maestre”, Schubert i-a făcut următoarea observație:

-De ce-mi tot spuneți ”maestre”? Eu sunt și voi rămâne până la sfârșitul vieții un simplu ucenic!

***

- De ce n-a terminat Schubert „Simfonia neterminată”? Iată întrebarea

adresată abonaților de către un post de radio din New York.

După această întrebare, postul respectiv a difuzat frumoasa Simfonie în si minor a compozitorului vienez, impecabil executată de o orchestră celebră și de un dirijor cunoscut.

La sfârșit s-a făcut tăcere; în această tăcere adâncă a răsunat, pe neașteptate, răspunsul la întrebare:

- Dacă Schubert s-ar fi hrănit cu fulgii de ovăz ai firmei Machin-Csoose, ar fi avut destulă energie ca să-și termine simfonia.

- Deși oamenii simpli din SUA sunt obișnuiți cu extravaganțele reclamei, de astă dată au protestat cu indignare!”

***

Schubert era foarte modest. Binevoitor totdeauna cu colegii și niciodată invidios. De multe ori prefera să asculte muzica altora și nu pe a lui. Într-o zi, într-un salon, după ce cineva executase mai multe dintre lied-urile lui Schubert acesta exclamă:

- Gata. Acum să-l ascultăm pe divinul Mozart. Și execută chiar el, la pian, un fragment din *Răpirea din serai*.

***

După o primă vizită a lui Schubert la Beethoven, acesta nu rămase prea impresionat de talentul tânărului compozitor și de lieduri. Dar mai târziu, când marele titan căzu bolnav și medicul lui îi arătă liedurile lui Schubert, maestrul rămase uimit atât de numărul lor impresionant, cât și de conținutul lor, exclamând:

- Schubert are o scânteie divină, fără îndoială.

***

Schubert chiar si în plină glorie, celebru în toată lumea, a trăit lungi perioade de mare mizerie. În ultima iarnă a vieții sale a suferit mult de frig și foame. Emoționat și trist peste măsură, întorcându-se de la funeraliile lui Beethoven se opri împreună cu alți prieteni la o cârciumă. Ridicând primul pahar, Schubert spuse:

- În onoarea celui pe care l-am îngropat acum!

La al doilea pahar, tot el spuse:

- Și a primului care-l va urma!- gândindu-se la el însuși.

Din păcate, presimțirea lui Schubert s-a adevărit.

PERDAFURI

de Vasile GHICA

Globalizarea îi oferă omului contemporan sute de țări, dar nu-i poate lua patria.

Când mă așez la computer, mă înțeapă în nări nostalgia cernelii.

Se pare că nu economia va omogeniza planeta, ci ignoranța.

Calculatorul nu elimină erorile, dar nu mai ai pe cine să dai vina.

Mă tem că, înaintea economiei, vom globaliza Kitsch-ul.

Lumea de astăzi seamănă tot mai mult cu o corabie antică orfană de steaua polară.

Societatea de consum – o spirală care riscă să se prăbușească.

Peste câteva decenii, vom privi lumea din navele cosmice ca din căruță.

Omul contemporan insultă tehnica, nu pe cel care o folosește anapoda.

Criza este ceva perpetuu. Important e să nu fie lăsată la volan.

O lume plurischizofrenică nu se împiedică de mofturile artei.

Judecăm epoca noastră după standardele unei lumi ideale. Care nu a fost și nu va exista vreodată.

După agitația cumplită a românilor, e clar că nu mai vrem să intrăm în Rai, ci în UE.

Ni s-au alterat criteriile, nu valorile.

Artiștii pun diagnosticul epocii, politicienii îi prescriu tratamentul.

Lumea contemporană este amenințată de inaniție ... estetică.

Înghițim câte un deceniu gol, într-un secol pustiu.

Simțim tot mai acut agresiunea rutinei și a instinctelor.

Sloganul solidarității actuale : se salvează cine poate.

Identitatea poate fi anulată de închistare. Dar și de globalizare.

Suntem prea îngrămădiți. Ni se ciocnesc universurile.

Arta încearcă să cârpească echilibrul pierdut al lumii.

Culese de Vasile PLĂCINTĂ

Asaltul britanic al Carantinei imperiale rusești și a Sulinei cosmopolite în vara anului 1854 Povestea amănunțită a unei litografii închipuite III

O hartă știută poate, dar nefolosită din plictis sau simplă neputință de citire.

Dintr-o altă sursă contemporană și anume una cartografică fiindcă așa se face cercetarea istorică după cum singuri ne-am învățat, avem ocazia să aflăm detalii semnificative cu privire la desfășurarea evenimentelor. Aceasta este „Plan 4. To accompany the Report of Capt. Spratt. R.N.C.B. on the Delta of the river Danube dated 8 th Augt. 1856”

„Black Sea

Plan of the Sulina Bar and Mouth of the River Danube, surveyed by Lieut. C.R. Wilkinson Asst. Surveyor. Assisted by Mr. Millard Master's Assistant H.M.S.V. Medina under the direction of Capt. Spratt R.N.C.B. 1856 sounding in feet.”

Material cartografic care se află la Secția Hărți a Bibliotecii Academiei Române, la litera S.

Bateriile de care se face vorbire în istoria englezească a războiului cu Rusia este cea de pe malul stâng, de la capătul limbii de nisip, construită conform planului din pământ și probabil cel puțin alta asemănătoare alcătuită însă din gabioane aflată în vecinătatea farului, care nu apare totuși pe planul de la 1856.

Doar așa se poate explica folosirea termenului de baterie la plural în materialul original aparținând autorului englez, dacă nu ar fi fost vorba de o confuzie sau mai simplu o eroare în transmiterea de informații. În afară de aceste fortificații au mai fost distruse cu această ocazie barăcile cu destinație militară din vecinătatea farului, acesta fiind cruțat. Ca de fapt și casele particularilor. Este vorba de prima fază a operațiilor britanice.

Farul de la Sulina sau un adevăr complet mistificat

Povestea ridicării farului de la Sulina, cruțat din motive strict comerciale de grupul operativ naval de sub comanda Căpitanului Hyde Parker a început cu anul 1840 mai precis după data de 13/25 Iulie 1840 când se semnează la Sankt Petersburg, Convenția între Rusia și Austria privind navigația pe Dunăre. Iată cam ce grăia aceasta....

„Articolul 6 – Guvernul imperial al Rusiei se angajează în plus să construiască în cel mai scurt timp posibil un far pe amplasamentul cel mai convenabil la Gura de vărsare de la Sulina și să monteze un fanal – instalație de iluminat nn. – conform celor mai bune proiecte existente în momentul de față, cu reflectoare puternice.

Acest fanal va fi aprins în mod regulat începând din data de 1 martie a fiecărui an și va funcționa până în luna decembrie.”

Țăriștii s-au ținut de cuvânt și curând, după un an și ceva de zile de la semnarea convenției. aveau să-l pună în funcțiune.

Mult celebrata știre se află inserată în coloanele bisăptămânalului de limbă franceză Journal d’Odessa Nr.92 din data de 18/30.11.1841 Pag.383

„Aviz al autorităților către navigatori

La Gura Sulinei a Dunării a fost construit din temelii un far de piatră și începând cu data de 25 octombrie au fost aprinse cele 13 refractoare.

Iată descrierea sa:

Este situat la extremitatea coastei nisipoase și foarte joase care formează extremitatea malului stâng al gurii de vărsare a Dunării; în spatele farului se află un teren mlăștinos

și stuf. Latitudine nordică 45 9’ 35”. Longitudine estică față de meridianul de la Pulkovo 0 39’45”

Cele 13 refractoare ale sale funcționează permanent producând o rază de lumină foarte intensă de gradul III care indică șenalul.

Culoarea acesteia este albă și luminează orizontul de la Nord Vest la Sud și de la Vest Sud Vest până la o distanță de 15 mile de Italia.

Fundația farului depășește nivelul obișnuit al apelor fluviului cu 1 ” picioare iar înălțimea farului este de 58 ” picioare. Culoarea sa este roșu-cărămizie. Pentru a-l apăra împotriva furtunilor de Nord Vest s-a ridicat pe piloți un zid de cărămidă. Farul de la Sulina se află în subordinea directorului farurilor Mării Negre.”

O realizare cât se poate de clar menționată pentru restul posterității. Și tot același ziar Journal d’Odessa Nr.50 din data de 22.06./ 04.04.1843 va anunța după cum bine veți observa la interval de 2 ani de zile operația de „înălbire „ din motive evident ce țineau în primul rând de vizibilitatea de pe mare pe timp de zi a celebrei construcții.

„Sulina – Aviz navigatorilor – Se aduce la cunoștința publicului că farul de la Sulina care avea culoarea cărămizie, va fi tencuit din nou și vopsit în alb din ordinul Amiralității Mării Negre.”

Acest far a rezistat până în ziua de astăzi, dacă comparăm datele oferite cu dămcie mai sus, cu cele din imaginea alăturată de la 1856 și cele din prezent astfel că legenda construirii sale de către „Comisia Europeană a Dunării de Jos,, cum este înscris strâmb pe un panou de prezentare mai mult sau mai puțin contemporan și politic local-etnografic de Tulcea, constituie una dintre cele mai grave încălcări a adevărului istoric din câte s-a cunoscut vreodată în istoria așezării.

Pentru toată lumea interesată de istoria așezării, oficialități, localnici și turiști laolaltă, vă aducem la cunoștință că placa de bronz care astăzi împodobește și ea desigur aiurea complet peretele din dreapta intrării, aparține e drept unui far anume celui situat la capătul digului de pe malul stâng, far ridicat în cursul anului 1869-1870 de aceeași CED, far demolat ulterior pentru a face loc bazinului Portului Liber Sulina.

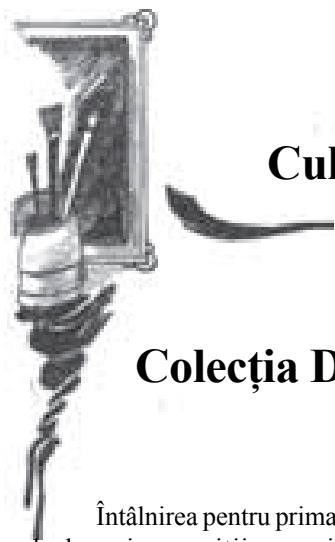
Această celebră instituție europeană este vorba de Comisia Europeană a Dunării și nu cea a Dunării de Jos, care nu exista nici pe atunci, a făcut și ea ceva folositor totuși i-a schimbat farului vechi ridicat de ruși după cum am văzut, doar instalația cu rază de lumină fixă prin una cu lumina intermitentă.

După acest scurt periplu informațional revenim la evenimentele din luna iulie a anului 1854, subiectul principal al istorisirii de față și la sursa reprezentată până acum de Henry Tyrrell. „Dar mai trebuia încă un lucru de realizat și căpitanul Parker nu era omul să lase neterminat ceva ce trebuia făcut, fără a încerca.

O baterie confecționată din gabioane fusese ridicată la aproximativ 0,5 mile de gura de vărsare de la Sulina și căpitanul a hotărât să o distrugă iar apoi să cerceteze situația de pe fluviu în amonte dorind cu nerăbdare să vadă o escadră a canonierelor Englezești și Franceze patrulând pe Dunăre. El a luat cu el un număr de 5 bărci de pe „ Firebrand „și 4 de pe „Vesuvius și a intrat cu ele la ora 2 p.m.pe fluviu conducându-le din barca căpitanului, barca primului vas”.

(va urma)

Tudose TATU

Culoarea și dalta

Colecția Dr. Ștefan Chicoș

Întâlnirea pentru prima oară, în cadrul unei expoziții organizată de Muzeul de Artă Vizuală, cu 120 de lucrări de pictură, grafică și sculptură din colecția doctorului Ștefan Chicoș, cunoscut gălățenilor mai ales în ipostaza sa de medic chirurg, are valoarea unei adevărate revelații. Cel care s-a făcut remarcat de-a lungul anilor prin înaltul profesionalism al unei meserii pusă în slujba sănătății oamenilor, ne dezvăluie o latură mai puțin știută a personalității sale, aceea de colecționar de artă, de posesor al unui patrimoniu artistic inestimabil.

Impactul cu lucrările expuse pe simeze este șocant, nu atât prin numărul mare al acestora, ci al valorii lor, al artiștilor care le semnează. Sunt 77 de autori, unii considerați vârfuri ale picturii interbelice și contemporane românești. Este o nespusă bucurie și în același timp un mare privilegiu să întâlnim și să putem admira în direct în colecția unui gălățean tablouri realizate de Octav Băncilă, N.N. Tonitza, Camil Ressu, Iosif Iser, Rudolf Schweitzer-Cumpăna, Dumitru Ghiță, Marius Bunescu, Lucian Grigorescu, Corneliu Baba, Alexandru Ciucurencu – toți maeștri ai artei românești, care au impus pictura noastră în secolul trecut pe plan european și mondial. Ei au fost continuați cu contribuții originale, bine individualizate de discipoli ai lor, pe care-i întâlnim de asemenea în colecția Chicoș: Gheorghe Naum, Lucia Cosmescu, Ilie Boca, Traian Brădean, Ion Pacea, Constantin Piliuță, Ion Grigore, Rodica Lazăr, Vasile Grigore, Iacob Lazăr, Viorel Mărginean, Marin Gherasim, Ion Sălișteanu, Mihai Rusu etc. Ei sunt reprezentați cu lucrări ce poartă ca pe o nestemată amprenta motivelor și stilului individual al fiecăruia, unele dintre ele putând fi văzute acum pentru prima dată. Rămân întâmpărite pentru mult timp în memorie imagini ca cele din „Nud culcat” de Camil Ressu, din „Primăvară” și cele patru „Vase cu flori” ale lui Constantin Piliuță, admirabil pictate, de un lirism delicat, din „Grădini suspendate” ale lui Ion Alin Gheorghiu, din compozițiile lui Ilie Boca inspirate din stilistica artei noastre populare și a frescelor medievale, din plasmuirile cu accente foviste ale lui Vasile Grigore, în care roșul dobândește sonorități muzicale, sau din peisajele semnate de Marius Bunescu („Litoral”), Lucian Grigorescu („Moschee la Brăila”, Alexandru Ciucurencu („Peisaj cu dealuri”), Michaela

Eleutheriade („Școală din Ardeal”), Ion Sălișteanu („Sat de sub munte”, „Zona fierbinte”), Traian Brădean („Înserare”, „Pe Someș în sus”, „Casă la țară”), Dan Hatmanu („Iarna în oraș”, „Oraș văzut de sus”, „Peisaj cu case”), Adrian Podoleanu („Iarna”), Ion Grigore („Poiana cu statui”). Pictura cu rezonanțe poetice a lui Ion Popescu-Negreni face casă bună cu rigoarea construcției și geometrismul lui Marin Gherasim și Viorel Mărginean, cu atmosfera de mister din pânzele lui Liviu Suhar, cu simbolistica acvatică și religioasă a lui Ștefan Pelmuș.

Arta portretului poate fi urmărită parcurgând tablouri semnate de N.N. Tonitza, Iosif Iser, Eustațiu Stoenescu, Sorin Ilfoveanu,

Corneliu Baba, Iacob Lazăr, Mihai Rusu, dar și în creații aparținând unor artiști de peste hotare (I. Edward, Q. Belotti) și unor anonimi. Pictori mai puțin cunoscuți marelui public, cum sunt Kimon Loghi, Pan Ioanid, Jean Cheller, Leon Alexandru Biju, Gheorghe Ionescu- Sin, Lili Pancu, Paul Verona, Alexandru Țipoaia ș.a. îi descoperim prin lucrări de bună factură calitativă, expresive, care demonstrează că autorii lor merită un loc incontestabil în istoria artei românești.

Atent la fenomenul plastic național, colecționarul Ștefan Chicoș nu a neglijat din preocupările sale nici creația plasticienilor gălățeni și brăileni. Alături de lucrări ale unor pictori care astăzi nu mai sunt în viață (Nicolae Mantu, Camil Ressu, Lucia Cosmescu, Mihail Gavrilov, Gheorghe Naum, Ioan Simion Mărculescu), în expoziția colecției sale am identificat lucrări aparținând pictorilor Nicolae Spirescu, Gheorghe Mihai-Coron, Sava David, Gheorghe Andreescu, Jana Andreescu, Liliana Jorică-Negoescu,

Gheorghe Miron, ca și sculptorilor Grigore Patrichi-Smulți, George Sorin Purcaru, Mugurel Vrâncianu și Liviu Adrian Sandu.

Oferindu-și colecția accesului iubitorilor de artă, doctorul Ștefan Chicoș săvârșește un act cultural de mare ținută intelectuală. Ceea ce el a agonisit cu mari eforturi financiare de-a lungul a peste 30 de ani a intrat în circuitul muzeal, poate fi cunoscut, mesajul fiecărei opere de artă poate fi receptat, poate crea bucurii estetice tuturor celor care iubesc frumosul artistic. Este și meritul Muzeului de Artă Vizuală care prin inițierea proiectului „Colecții și colecționari” urmărește, așa cum subliniază în prefața catalogului directorul instituției, Dan Basarab Nanu, „diversificarea modalităților de prezentare a ceea ce înseamnă universul vizual în cele mai nebănuite aspecte ale sale”. După prezentarea tot în acest an a colecției ploieșteanului Boris Paraschivescu, iată că muzeul a făcut încă un pas în direcția asumată. De data aceasta ușile i-au fost deschise unui gălățean. Să sperăm că în timp și alți colecționari din orașul nostru vor urma exemplul doctorului Ștefan Chicoș.

Corneliu STOICA

VASILE ALECSANDRI LA PORȚILE TEATRULUI FRANCEZ

Colecția revistei **ARHIVA ROMÂNEASCĂ**, editată de Fundația Culturală Mihail Kogălniceanu, în tomul IV din anul 1940, ne rezervă o surpriză privind tentativa lui Vasile Alecsandri de a fi jucat la Comedia Franceză din Paris. C. Gane, autorul articolului având la dispoziție piesa de teatru dar și câteva scrisori care fac referire la împrejurările în care V. Alecsandri scrie piesa, ne oferă posibilitatea de a înțelege mai bine personalitatea poetului.

Vasile Alecsandri era cunoscut prin poeziile sale populare și patriotice dar și prin piesele de teatru care erau jucate pe scenele Teatrului Național de la Iași și București. Prima lui piesă de teatru **Buchetiera din Florența** scrisă în anul 1839 dar mai ales **Coana Chirița** scrisă în 1850, fac din Alecsandri un autor de comedie consacrat.

Timpul petrecut la Paris ca student și mai târziu ca ambasador, l-a determinat pe Alecsandri să încerce să cucerească Parisul cu o piesă de teatru, care echivala cu o consacrare internațională a talentului său. Ispitit de această idee la 43 de ani în 1864, începe să lucreze la o piesă de teatru într-un act, în limba franceză, în versuri firește, pentru că Alecsandri era înainte de toate poet. Dar să vedem subiectul piesei intitulată **Les bonnets de la Comtesse**, după relatarea lui C. Gane care a avut la dispoziție lucrarea: O tânără și frumoasă văduvă este curtată de un prinț rus și de un baron neamț. Văduva nu iubește pe nici unul din ei și nici nu vrea să se mărite. Gândul ei era la un verișor care o iubea când ea a decis să se mărite, atunci el de supărare se îmbarcă pe navă și pleacă în lume ca să uite de ea. Ca orice contesă care se respectă, într-o piesă franțuzească, are pe lângă ea o subretă cu numele de Julieta, deșteaptă, vioaie, ține la stăpâna ei și dorește să o vadă măritată. Julieta completează cu prințul și baronul pentru a înlesni unuia din ei să ajungă la inima contesei. Înainte de apariția pe scenă a contesei, aceasta primește de la o prăvălie o cutie cu trei bonetele, una roz, una albastră și alta amarantă pentru a alege una. Julieta care divulga conținutul acestei cutii completează cu cei doi candidați care o roagă să intervină pe lângă contesă să aleagă culoarea lui iar prin acest gest contesa ar fi decis pe care din ei doi să-l ia de soț. Între timp sosește din China vârul contesei, marinarul Armand, care firește își iubește verișoara. Pricipe repede care este situația și iute din fire caută ceartă pentru a se bate cu cei doi candidați. Contesa care iubea și ea pe Armand, pentru a împiedica duelul comandă un *gâteau des rois* un fel de plăcinte cu răvașe și decide că cel care va nimeri plăcinta cu răvaș va fi soțul ei. Julieta are grijă să strecoare răvașul în plăcinta contesei spre a nu lăsa hazardul să decidă. În final contesa decide și culoarea care îl desemna pe marinar, soțul ei. Cortina se lasă peste doi fericiți, doi nefericiți și o Julietă încântată.

Ajuns la Paris cu piesa, Alecsandri predă manuscrisul actorului Jules Got cu rugămintea să citească, să-și spună părerea și dacă îi place poate să-și aleagă un rol. În acea perioadă, Francois Jules Got (1822-1901) era actorul dramatic al Franței, cel mai solicitat, care se distingea prin rolurile comice din repertoriul clasic și contemporan, așa cum reiese din enciclopedia Larousse din 1928. Mai mult, Got devine în anul 1844 angajatul permanent al teatrului și în 1850 datorită celebrității sale devine asociat. Este evident că Alecsandri cunoștea viața teatrală a Parisului deoarece s-a adresat celebrului artist dramatic din acea perioadă și în același timp, deosebit de influent. Piesa a fost citită de Jules Got, probabil că a fost încântat de subiect și din acest motiv decide să o înmâneze directorului Comediei Franceze cu rugămintea să o lectureze în vederea aprobării punerii în scenă a piesei. Directorul Comediei Franceze începând cu anul 1859, era Eduard Thierry (1813- 1894) scriitor, cunoscut prin publicarea „Documentele bolnavului închipuit” la editura „La Comedie”. E. Thierry citește piesa

cu mare atenție și prin scrisoarea din 25 martie 1864 adresată lui F. Got (descoperită de C. Gane în colecția Fundației Culturale Mihail Kogălniceanu), acesta respinge punerea în scenă a piesei lui V. Alecsandri în termeni politicoși, dar fermi. Din scrisoare rezultă anumite observații critice „Un peu d’inexpérience dans la facture du vers ne m’effrayait pas trop” (Puțină lipsă de experiență în realizarea versurilor nu mă sperie prea mult), care dovedește puțină răutate pentru că Alecsandri era înainte de toate poet. Dar privit din punct de vedere scenic și al acțiunii, Thierry scrie “mais l’interet este lent a se produire et je ne sais pas meme s’il y arrive a un moment donne. Le commencement de la piece est long”. (Interesul se produce lent și nu știu chiar dacă el există la un moment dat. Începutul piesei este lung). Este evident că directorul teatrului era obișnuit cu anumite piese care aveau alt ritm, care captau imediat interesul spectatorilor, în fond Parisul avea în acea perioadă o activitate teatrală intensă demnă de invidiat pe continent. Totuși Thierry arată o mare disponibilitate față de Alecsandri prin faptul că era dispus să colaboreze cu autorul pentru remedierea acestor neajunsuri. Textul din scrisoare este revelator „J’aurais voulu pouvoir indiquer a l’auteur le moyen de remedier a ces difficultes pratique. Je ne l’ai pas trouve, je l’avoue, et je ne lui conseillerais pas non plus de presenter sa Comedie en l’etat ou elle est devant le Comite de lecture” (Aș fi dorit să arăt autorului mijloacele de remediere a acestor dificultăți practice. Nu am putut să-l găesc pentru a-l cunoaște și nu l-aș fi sfătuit să prezinte Comedia în această stare în fața Comitetului de lectură). Se presupune că V. Alecsandri a plecat din Paris spre țară, din acest motiv nu a reușit să fie găsit de Ed. Thierry, care poate ar fi determinat o altă soartă acestei piese.

După 14 ani, în anul 1878, lui V. Alecsandri i se decernează de către Societatea pentru studiile limbilor romane de la Montpellier, un premiu pentru poezia **Ginta Latină**, chiar de către animatorul mișcării felibrige, Frederic Mistral, viitorul laureat al premiului Nobel 1904. Alecsandri revine la ideea de a pune în scenă la Paris, piesa **Les bonnets de la Comtesse**, fiind mult mai bine cunoscut datorită premiului primit de foarte puțin timp. Nici C. Gane nu are indicată data exactă la care s-a jucat piesa lui V. Alecsandri, dar face presupunerea că între 1878 și 1882, piesa este jucată la matineurile literare “de la Gaite”; informație pe care a preluat-o din cartea lui G. Gazier. Odată jucată piesa, Alecsandri se hotărăște să o publice la Librăria Socec & comp. 1882, București cu titlu: **Lea bonnets de la Comtesse, comedie en un acte, en vers, par V. Alecsandri**.

Cartea este dedicată fratelui său, Ion Alecsandri așa cum rezultă din scrisoarea adresată acestuia din Mircești la anul 1882, pe care C. Gane o publică în limba franceză. Dar adevăratul motiv pentru care Alecsandri a ținut să publice această piesă îl aflăm din scrisoarea destinată lui Edouard Grenier, poet francez, filoromân, fost secretar a lui Grigore Vodă Ghica și prieten cu Alecsandri. Scrisoarea este scrisă tot din Mircești la data de 20 iunie 1882, din care rezultă că E. Grenier a făcut unele observații referitoare la piesă cu care Alecsandri este de acord “Vos observations sur les **Bonnets de la Comtesse** sont justes, mais croyez, cher ami, que je n’attache nulle importance a cette blquette. Si je l’ai fait imprimer, c’est uniquement pour m’en server comme d’une carte de visite envers mes amis les Felibres de Provence et de Languedoc...”. (Observațiile voastre referitor la Bonnets de la Comtesse sunt juste, dar credeți-mă, dragă prietene, că nu dau nicio importanță acestei lucrări. Dacă am imprimat-o, este pentru unicul motiv ca să-mi servească ca o carte de vizită către prietenii Felibres din Provence și din Languedoc...).

Această carte cu piesa lui V. Alecsandri este tipărită într-un număr restrâns de exemplare. Presupunem că aceasta constituie o carte rară, din care una cu siguranță se află la Biblioteca Academiei Române dăruită de autor cu autograful său.

Note:

- Arhiva Românească, Tomul IV, Cartea Românească, București, 1940.
- Petit Larousse, Paris, Librairie Larousse, 1928.
- Petit Larousse, Paris, Librairie Larousse, 1965.

LA „FÂNTÂNA” VEȘNICIEI !

Cu certitudine, axele poetice, liniile fundamentale ale creației poetice impuse de Andrei Fischhof sunt de o măreție aparte, și de ce nu, de o sinceritate debordantă, indubitabilă. Fără să vrem ne amintim de varietatea specifică eminesciană, de miturile ce l-au frapat pe poetul român, dar care l-au și obsedat: în primul rând vom lua în considerare pe cel al nașterii și al morții, apoi mitul istoriei, al adevărului ca înțelepciune sau al „dascălului”, cel eroic, oniric, și-apoi al regresiei spre elementul primordial, cel al creatorului, adică cel literar. Și iată, ne-am convins de forța creației lui Andrei Fischhof, mai ales din volumul „Izgonirea din iad”, Editura Europress, București, 2008, volum analizat, asemenea și altora, și din perspectivele critice în care s-a manifestat creația eminesciană (v. Eugen Simion, „Fragmente critice”, vol. III). Trecând în revistă aspecte relevante din poezia lumii, vom recunoaște și la poetul studiat, că între lumea literară și cea politică prăpastia este tot mai evidentă! Întrebarea lui Mircea Zăciu persistă, făcută publică într-o carte din 1996, care se referea la spiritul benedictin și umanist al Rosei del Conte, cea care scrisese (1962) un impresionant studiu „*Mihai Eminescu o dell'Assoluto*”, în care reda firește spiritul sau dimensiunea universală a poetului, și care avea ulterior să constate că lucrarea ei fusese scoasă de la sectorul „*lectură*” și trecută la „*literatură secretă*”! De unde concluzia, trista concluzie că trebuie „*Să supraviețuiești propriilor idei./ Nu cu prețul devenirii statuie./ Și nici ca țipăt în miez de coșmar./ Să presimți schimbările vântului/ Din tine./ Pirat îmbătrânit ce ești, / Și să adulmecii tihna de după / Să te încumeți să schimbi între ei / Lobii creierului / Înveselindu-te de surpriza / Când poemele vor crește în creierul stâng, / Socolile cotidiene în cel drept, / Sau poate invers, / Și nimic nu se va pierde./ Numai timpul să nu se îngusteze / Înainte de a ajunge să înțelegi, / Înainte ca noroiul din adâncurile sale / Să se prefacă în / Bulgării gropii veșniciei.*” („*Să supraviețuiești ideilor*”) Așadar, probabil e inutil să spunem că autorul poemului de mai sus este Andrei Fischhof, că domnia-sa poate ușor sa fie numit nu doar un intelectual de o aleasă ținută, ci și un formidabil poet!

Mi-aduc aminte că și poeta Persida Rugu se arătase surprinsă și entuziasmată de poezia lui Andrei Fischhof, notând „străfulgerările de bisturiu liric” ale acestuia dintr-o altă carte, „*Atingerea umbrei*”, editată la Târgu-Mureș, în anul 2000. Ceea ce-mi întărește agreabil constatarea este că, de data aceasta, printr-o la fel de plăcută coincidență, într-una din zile a sunat la ușa mea o doamnă simpatică din Oradea, doamna profesoară Elisabeta, și am înțeles că a fost colegă de facultate cu doamna Persida Rugu... Discuția cu fiica mea, Ioana Silvia, pachetul de cărți pe care i l-a dat pentru mine... au fost preludiul gândurilor ce le aștern astăzi pe hârtie...Fapt este că imediat ce am intrat în posesia respectivelor cărți, de la fiica mea, am început să le răsfoiesc, filă cu filă, iar după un timp, printre alte preocupări, și tumultul pământului, și zgomotul existențial al frământărilor și activităților proprii, am hotărât că voi scrie despre poemele citite.

Dacă spun acum că Andrei Fischhof este unul dintre marii poeți pe care-i lecturez cu o deosebită plăcere, știu că n-am spus un lucru în care să nu cred, ci dimpotrivă! Stau și mă gândesc și, parcă, nici nu-mi vine să cred. Citesc cartea „*Izgonirea din iad*”, și totodată mă gândesc dacă pot să fac vreo apreciere în sensul că seamănă cu cineva... Pe la Oradea au trecut mulți poeți buni și foarte buni! La prima ediție a Festivalului Internațional de Poezie, care l-a avut ca președinte de juriu pe poetul român din exil George Astaloș, ca de altfel și la celelalte nouă ediții ulterioare, precum și la alte manifestări culturale din țară sau din străinătate, nu-mi amintesc să fi întâlnit o poezie atât de... dumnezeiască! Pur și simplu această poezie mă atrage ca un magnet.

Primul poem din carte poartă un titlu care mă tulbură profund și-mi iscodește puternic zona meditațiilor: „*Insula*

cuvintelor”, care este un alt fel de *Atlantida*, față de care eu, bunăoară, din punct de vedere istoric discutând, și în corelație cu ideile antice, trebuie să-mi recunosc și obsesia! În tot cazul, nu văd unde e greșeala, dacă e să trăiești sau retrăiești poetic o realitate ale cărei așezări sunt mereu survolate de zbaterea noastră de gând - cum ar fi zis celebrul George Mirea. În poem, fiind vorba de „*neostoita sărbătoare a întoarcerii la sine*”, firește, în primul rând m-am gândit la George Corbu, prietenul meu din București, la „sinea” invocată de respectivul...

Spectacolul poetic al lumii de astăzi, probabil, ar fi mai sărac fără opinii tranșante și ancorate în registrul liric și sensibil al intelectului. „*înfășurat în toga marelui frig, poetul refuză zgomotul, învălmășeala, furtunile agitațiilor zadarnice, optând mereu pentru ipostaza martorului tăcut, marcat de o sensibilitate atentă, ochiul său, da, cel triumfiular; din frunte, înregistrând totul, aproape totul*”, cum spune și scriitoarea și editoarea, Aura Christi, arătând că atmosfera este o adâncă, ba chiar de coșmar viziune asupra existenței Omului cu lăuntru său inconfundabil! Doamne, dacă exiști cu adevărat și pentru acea parte a noastră aflată mereu sub amprenta pragului atât de adânc al meditației lirice, al apărării existențiale și, firește, și al credinței și-al speranței că trebuie să exiști, deci, iartă-mă, Doamne, prin acea parte a Ta nevăzută dar foarte aproape de suflet, iartă-mă și împlinește-i zborul uimitor al acestui mare poet! Starea sa estetică parcă mă copleșește, mă determină să fiu doar admirator al modului cum, din interior, Pegasul său liric soarbe urcarea stăpânind tot mai mult „*îngerii cuvintelor*”, cum atât de bine zice poeta Persida Rugu. Cât de intens, în lumea de astăzi, neantul și misticul, în competiție, își cer încontinuu drepturile, pe fondul în care acționează descendența care ne ține și ne adună pe urmele lui Mihai Eminescu, ale lui Nicolae Labiș, Nichita Stănescu și-ale atâtor alți vizionari lirici ai lumii! În fond, ardent se ilustrează poetul când zice că fiecare avem „adevăratele” iubiri, care „*sunt ca tranșeele/ lângă care se ridică/ pământul scos din pământ*” (fragment din „*Ale mele, adevăratele*”). Numai că ele sunt, ca întotdeauna, „*lipsite de apărare*.” Avea dreptate Nicholas Catanoy când rostea ceea ce este la fel de valabil pentru fiecare: „Nimeni nu este ecoul meu. Nimeni, umbra mea. Nimeni, cuvântul meu.” (din *Cârja lui Sisif*”, Ed. Aula, Brașov, 2008, pag. 5). Sentimentul că ai putea fi și natural și original, nu credem că este rău. Mai ales la un poet de profunzimea lui Andrei Fischhof, care își depășește limita curajului propriu, declarând cu franchețe: „*Eu, evreul*”: „*Mă petrec prin lume/ dușmanul mi-e ca umbra / trăgându-mă / spre ulițe neașteptate / după ceasurile soarelui/ și ale nopții/ dar eu, evreul, voi învăța oare / că umbra aceasta / dușman incolor ascuns în propria-i pândă / lipit de existența mea / va dispărea doar odată cu mine / că nu lov este eroul / ci trimisul Cerurilor / satana*”. Iată deci, strigătul Omului-Om; cel mai direct și cel mai universal. Am putea scrie multe despre *Ideea de Strigăt* a existențialismului antic, feudal, din renaștere, de totdeauna, și modern, și post-modern, de ce nu, transmodern! Adică, mai ales, cel care le poate include pe ultimele două...

Oricum, poetul Andrei Fischhof s-ar vrea, și se vede deja, metanoic, „*izgonit din iad*” când „*toamna revine / după un rond netulburat / prin ceruri și pe pământ / ca și cum niciodată / n-ar fi fost aici/ ce ai învățat / întreb / ce-ai învățat din furtunile umilitoare / împingându-te din calea-ți / și din pocniturile vâslelor / pe spinarea mării / vestind armatele de ploii/ toamna revine / și-n mine întrebările / cu iz de sărbători ard / ca și cum niciodată / nu mi le-aș fi pus*” („*Autumnală*”).

Poemul edificator, însă, care limpezește cerul și oglinda destinului, se ascunde în acest titlu: „*Ce e curajul*”: „*Cine-mi spune ce e curajul / de a crede în cuvântul / care ne este în sânge / precum nevorbirea în / sângele viețuitoarelor / de aceea ele nu știu să mintă/ cine-mi spune / poate nu curajul e-n toate acestea / ci veșmântul dorurilor dezbrăcându-se / cu vremea / și rămânând până la urmă goale / precum tabla de materii a unei cărți/ cu toate paginile albe*”.

Constantin Noica în corespondență episodică

Cu Noica, cu scrierile lui, am făcut cunoștință devreme, pe la cumpăna dintre adolescență și maturitate. Îi întâlnisem numele într-un număr vechi al **Revistei Fundațiilor Regale**, pe care mi-l împrumutase cineva și pe care îl citeam mai cu fereală, pentru că era interzisă și-mi putea aduce necazuri (nu doar mie ca cititor imprudent, dar și celui ce mi-o împrumutase sau familiei, „vinovată” că nu și-a supravegheat plodul cu exigență fermă, așa cum cerea morala comunistă. Împrumutam numerele de revistă pe rând și nu-mi venea să cred că în țara noastră a apărut, într-o vreme, o revistă așa de calofilă și bine dozată tematic.

Întorceam foile îngălbenite și mă fascinam de fiecare rubrică, de fiecare prestație exegetică, care suna total diferit de ceea ce ne oferea piața socialistă, cu proletcultismul ei stereotip și respingător. Totul mă entuziasma în această revistă, până și unele poezii discutabile sunau altfel de cum întâlneam în presa vremii unde trona șapca muncitorească și lupta pentru pace.

Noica figura și el în unul dintre numere cu un articol despre Kant, mai exact despre o monografie a filosofului din Königsberg scrisă de un gânditor român, care avea să-mi devină foarte apropiat: Ion Petrovici. Cronica lui Noica era un fel de omagiu adus monografistului, dar trăda o autoritate de bun cunoscător al apriorismului kantian. Așteptam să găsesc alte certificări despre el în presa culturală a timpului, dar nimeni nu știa nimic, numele său era învăluit într-o nebulosă totală. Mai multe despre el aveam să aflu de la posturile de radio străine care-l prezenta ca pe un proscris al regimului.

Au trecut mulți ani până când i-am reîntâlnit numele prin presa românească. Dacă țin bine minte, prima regăsire a numelui său a fost în revista **Steaua** unde figura cu un eseu despre „*Rotitor și rostitor*”. A fost o revelație. La vremea respectivă, Noica se căznea să reintre în spațiul public din care fusese proscris ca orice „dușman al poporului” și nu peste mult timp va deveni un reper al vieții intelectuale de la noi. Mai multe despre el aveam să aflu de la un văr de-al lui, rămas la Tecuci din vremea domiciliului obligatoriu. El mi-a furnizat adresa din Păltiniș și m-a încurajat să-i scriu, asigurându-mă de toată receptivitatea sputnicului păltinișan.

I-am scris târziu și cu mare îndoială, când devenise deja un nume referențial și un model de gândire filosofică în marginile firii românești. Când în 1983 a apărut „Jurnalul” lui Liiceanu eram deja edificat în ceea ce privește fenomenul Noica și frământările de conștiință pe care, poate fără să-și fi propus intenționat, le generase și le girase printre iubitorii de înțelepciune.

Începuse să devină tot mai prezent în publicistica vremii și mă străduiam să nu pierd vreuna din lucrările sale – tipărite mereu în tiraje neîndestulătoare. I-am scris mai târziu, pe la începutul lunii ianuarie 1986, când pregăteam un număr special al revistei „Ateneu” din Bacău, circumscris spiritului tecucean. L-am rugat să participe la realizarea acestei intenții cu un articol despre filosoful Ion Petrovici, ce s-ar fi încadrat perfect în profilul numărului de revistă proiectat. Mi-a răspuns imediat.

9 ian. 1986, Păltiniș

Mult stimat Domnule Necula,

Vă mulțumesc pentru frumoasa scrisoare trimisă și pentru bunele gânduri la adresa mea. Felicitându-vă pentru munca întreprinsă pe plan cultural și urându-vă împlinire, atât profesională cât și cărturărească, mă grăbesc să vă răspund că vârsta pe care am atins-o nu-mi îngăduie să las alte lucrări și să scriu articolul cerut.

În schimb nădăjduiesc să vă văd cândva la Tecuci, nu în cadrul unei reuniuni organizate, ci cu prilejul unei vizite de familie, pe care mi-am propus de multe ori să o fac. Mă bucur să știu că în orașul care ne-a dat atâtia oameni de seamă se află în continuare dascăli și îndrumători ce pregătesc schimbul de mâine.

Vă rog să primiți gânduri alese din partea lui

Constantin Noica

Nu mai știu, dar cred că în scrisoarea trimisă îi strecurasem și ideea întâlnirii la Tecuci, pe care filosoful a convertit-o într-o posibilă întâlnire particulară, care nu s-a împlinit în restul de viață ce-i mai rămăsese de parcurs.

Încurajat de promptitudinea răspunsului său, am continuat să-i scriu mai departe. Eram surprins că filosoful, care era prins în atâtea proiecte cronofage găsește timp pentru a întreține un dialog epistolar cu un anonim de la Tecuci, care nu dăduse până la acea dată dovezi evidente de aptitudini metafizice.

Apăruse cartea lui Mihai Drăgănescu – „Ortofizica” și eram oarecum bulversat de noul sistem conceptual introdus de autor („lumație”, „ortoexistență”, „informaterie”) și-mi exprimam neîncrederea în valoarea lor epistemică. Aș fi vrut să scriu câteva rânduri – o cronică abrazivă și Noica mi-a răspuns printr-o carte de vizită încurajatoare.

17.III, Păltiniș

Vă sfătuiesc să faceți recenzie cărții, după câte îmi dau seama nu sunteți lipsit de idei, nici de condei – spre a face o recenzie excelentă. Cu un cald gând colegial

al Dtră

Constantin Noica

Cred că la data când îmi scria aceste rânduri încurajatoare, Noica nu lecturase lucrarea respectivă despre care, câteva luni mai târziu, în „Contemporanul” nr. 25 din 20 iunie 1986 avea să dea seama printr-o cronică mai mult decât favorabilă. Articolul se intitula „O operă ce s-ar putea înscrie în veac” și cuprindea reflecțiile sale admirative asupra lucrării amintite. Noica era un generos. Citind această cronică, m-am felicitat pentru proiectata mea cronică rămasă neîmplinită.

Devenisem, ca multă lume, un fan neobosit al demersurilor metafizice întreprinse de Noica. Îi urmăream semnătura prin reviste și făceam eforturi să nu pierd vreo lucrare de-a sa, intrată pe piața cărții din acea vreme.

În 1986, când i-a apărut lucrarea „*Scrisori despre logica lui Hermes*”, am citit-o pe nerăsuflăte. Am constatat atunci că noua lucrare nu era decât forma logică a celor șase maladii ale spiritului postulate de Noica într-o lucrare anterioară. I-am comunicat autorului că între cele șase maladii ale spiritului și tipurile de judecăți propuse în logica lui Hermes există o concordanță deplină, că logica lui Hermes reprezintă cadrul logic – epistemologic de relevare și de fundamentare epistemică a celor trei maladii cu negativele lor. Apreciam că *determinantele* I.D. îi corespunde maladia catholitei (în care individualul primește nesfârșite determinații), că *generalizanta* D.G. are drept corelat todețita („omul prins de statistică; adică maladia care facilitează investigarea faptelor și ducerea raporturilor sub o lege), că *realizantele* G – I se potrivește horetita întrucât generalul a căpătat o realitate individuală, mai precis realul a absorbit generalul, dar îi lipsesc determinațiile potrivite. Este expresia disjunției dintre gând și puțință. Prototipal pentru horetită sunt eroii literaturii romantice, care hălăduiesc prin lumea principiilor și refuză determinațiile ce i-ar aduce în cadrul realității.

Urmează apoi negativele lor:

Integranta I – G este inversa heretitei (ahoretia)

Delimitanta G – D este echivalenta atodetitei.

Particularizanta D – I validează acatholita („maladia sclavului fără stăpân”. Maladia acatholitei concentrează un larg avantaj de determinații, cărora le lipsește însă nesiguranța și împlinirea în general.)

Nu știu de ce autorul n-a făcut singur aceste corelații între două lucrări scrise la intervale de timp diferite și care mie mi se păreau evidente. La data când făceam aceste constatări încă nu apăruse articolul lui Radu G. Teposu din „Flacăra”, unde se fac exact aceleași precizări evidențiate de mine expeditiv, fără o dezvoltare hermeneutică articulată. Așteptam răspunsul filosofului cu înfrigurare și cu teama de a fi făcut o gafă greu de reparat. Răspunsul a venit exact la o lună:

15 ianuarie 1987, Păltiniș

Mult stimat domnule Necula,

Prins de sărbătorile sfârșitului de an, dar mai ales de obligația de a da până în Martie vol. VI din Platon (Dialogurile

logice) plus o lucrare proprie, am întârziat să răspund rândurilor Dvoastră, atât de înțelegătoare față de scrierile mele.

Am fost într-adevăr surprins și deosebit de interesat să văd cu câtă pertinență știți să duceți mai departe corespondența doar sugerată în „Scrisorile” mele, între acestea și „Șase maladii”. Nu vă ascund că până acum, nici un cititor sau critic nu mi-au dat sentimentul acesta că percep consecvența în idei pe care am urmărit-o, sau care mai degrabă vi s-a impus.

A avea parte de asemenea cititori este o satisfacție pe care ni-o dorim întotdeauna scriind câte-o lucrare. Nu ați încercat-o și D-voastră?

Iertați-mă că nu vă scriu mai multe. O fac – fiți sigur, de acum înainte – prin lucrările ultime ale unei vieți ce-și cere o bună încheiere.

Mulțumindu-vă și pentru bunele urări, rămân cu toată recunoștința al D-tră

Constantin Noica

Cu puțin timp înainte, aflu din notațiile d-nei Maria Cogălniceanu (din 29 iulie 1986), autoarea se afla în acea vreme la Păltiniș și-l seconda pe filosof că se gândea să rescrie *Logica*. (Maria Cogălniceanu, „Întâlniri irepetabile”, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2004, p. 144). Anticipa oare corelațiile comunicate ulterior de mine?

Cred că scrisorile mele (nu am făcut copii după ele) conțineau și multe cuvinte elogioase – care erau sincere și neprefăcute, adresate nu din dorința de a-l titili pe destinatar. Nu spuneam lucruri noi, toată intelectualitatea se raporta la grupul păltinișean iar Noica era de o generozitate neașteptată. Înțelegea firescul și nu se contraria de cuvintele elogioase ce-i erau adresate.

17.IX.1986, Păltiniș,

Mult stimat domnule Necula,

Mă grăbesc să răspund rândurilor dvs. atât de generoase din 8 septembrie, nu numai spre a vă mulțumi pentru ele, dar și spre a vă ruga să mă iertați că nu vă pot scrie mai mult, cât ar trebui deocamdată. Sunt prins, împreună cu doi eleniști, de scoaterea vol. VI din Platon (sper că ați găsit vol. V, „Republica”) și de „Modelul cultural european” din care public câte ceva în „România literară”.

Scrisoarea dtră mi-a arătat cât de aleși sunt cititorii de care mă bucur. Nu știu dacă voi putea veni la Tecuci prea curând, dar prezența unor cărturari ca dtră mă face să-mi regret și mai mult amânarea.

Vă doresc și de astă dată bună împlinire socială și cărturărească rămânând al dtră prieten

Constantin Noica

Între timp, încercând o documentare cât de cât completă asupra filosofului tecucean Ion Petrovici, am dat peste cronica lui Noica la monografia acestuia despre Kant. L-am întrebat dacă în lunga sa activitate publicistică mai scrisese și altceva despre concetățeanul meu și dacă rândurile sale pot fi folosite într-o eventuală abordare eseistică. Răspunsul său mi s-a părut pe deplin lămuritor.

12.VIII.1987, Păltiniș

Stimate Domnule Necula,

Mulțumindu-vă pentru bunele urări, vă comunic că nu am scris altceva despre Petrovici, iar ceea ce a apărut acum 50 de ani poate fi folosit întocmai. Am crezut sincer că el era cel mai înzestrat (nu și creator) elev al lui Titu Maiorescu.

Al D-tră

Constantin Noica

Nu era un plic obișnuit, ci o carte poștală ilustrată, reproducând o lucrare a pictorului olandez Gerrit van Hanthorath existentă în muzeul Pușkin din Moscova. De altfel, toate explicațiile despre pictură erau redată în limba rusă.

Nu era adevărat că nu mai scrisese nimic despre Petrovici. În volumele apărute ulterior la Editura Humanitas am găsit mai multe însemnări despre Ion Petrovici scrise înainte de război și publicate prin revistele vremii. Am înțeles însă că, fie nu-și amintea de risipirile sale publicistice, fie i-ar fi fost greu să răscolească întreaga arhivă

pentru a-mi împlini dorința mea intempestivă. A recurs la formula cea mai simplă și mai la îndemână.

Oricum, rândurile sale conțineau atâtea elemente încurajatoare că, în cele din urmă, după multe reticențe, i-am trimis un eseu despre cunoaștere ca o formă derivată a creației. Ulterior, mi-am dat seama că ideile mele se pliau pe un soi de solipsism și adjuceca aluviunile unei subiectivități hipopotamice, dispusă la antropomorfizare. Era o aventură a gândului și Noica a înțeles bine răspunzându-mi prin cea mai nevinovată bonomie ce-o avea la dispoziție.

2.IV.1987, Păltiniș

Stimate Domnule Necula,

Vă mulțumesc pentru rândurile din 3 martie care-mi arată avantajul larg al preocupărilor Dvoastră. Vă doresc din inimă împlinire cărturărească, regretând că anii mă împiedică să intru în corespondență filosofică sau să vin în centrele de cultură de la Tecuci.

Dacă scrieți vreo lucrare, vă rog amical să mi-o trimiteți.

Al Dvoastră, cu sinceră prețuire

Constantin Noica

Probabil că am revenit cu altă încercare eseistică pentru că la puțin timp după aceea mi-a trimis o altă scrisoare (carte poștală) cu un conținut asemănător.

30.VI.1987, Păltiniș

Stimate Domnule Necula,

Mă grăbesc să vă confirm primirea scrisorii, felicitându-vă pentru opera de restaurare ce întreprindeți. Din păcate, trebuie să vă spun că, la cei 78 de ani ai mei, nu aș mai avea timp să citesc manuscrisele colegilor, oricât m-ar atrage. Când va apărea lucrarea, mă voi bucura să o am sub ochi.

Urându-vă bună împlinire sunt al Dtră devotat

Constantin Noica

P.S. Modelul cultural apare la *Kriterion*, în limba germană, sub titlul „De dignitate Europae”.

Nu mai știu despre ce lucrare i-am scris. La vremea respectivă aveam în lucru două proiecte: unul îl avea în centru pe Petrovici, cealaltă pe Eminescu (rămas în lucru și în momentul de față). Înțelegeam, oricum, că adevărata cultură se pritocea la Păltiniș de către Noica și alumnii săi. Eram, nu doar eu, ci întreaga intelectualitate românească fixată cu ochii pe ceea ce se petrece la Păltiniș de către Noica și discipolii săi. Așteptam cu nerăbdare apariția *Epistolarului* întocmit de Liiceanu și probabil am profitat de prilej pentru a transmite gândurile mele de prețuire pentru cei aflați în febra mișcării filosofice păltinișene.

Bineînțeles că următoarea epistolară primită de la Noica îmi confirma și împlinea dorințele mele printr-o carte poștală laconică, dar protocolară.

5.XI.1987 Păltiniș

Cele mai calde mulțumiri. Am retrasmis lui Liiceanu rândurile d-voastră. Cu bune gânduri prietenești

Constantin Noica

Nu mai știu de ce am încetat să-i mai scriu. Am înțeles, cred, că timpul filosofului era prea prețios pentru a-l risipi cu răspunsuri la epistolele mele ocazionale. Nu se cădea să abuzez de generozitatea sa, dar faptul că îmi răspundea cu promptitudine la apelisurile mele sfelnice și faptul că mă încuraja sistematic în zbatările mele, într-o vreme de indiferență culturală, a contat enorm. Noica era un furnizor de principii solide, iar cei ce zăboveau în universul său nu mai puteau lunea pe o coajă de banană.

Ionel NECULA

LA „FÂNTÂNA” VEȘNICIEI !

urmare din pag. 47

Ei bine, dacă nu „*Ceasul cucuvelelor*”, și nu celelalte poeme, „*Pseudonimele lumii*”, „*Desprinderea de ram*”, „*E de ajuns*” etc., poeme ce țin lumea Omului în fața lumii viețuitoarelor, ca „*o cicatrice imaginară / sângerând*” („*Ah, da*”), ori dacă „*Biografie*” mai înseamnă și „*ferestrele istoriei / trântite / precum obuzele tăind măduva oaselor / fără anestezie*”, e clar că ceva, eul și non-eul, celălalt, în fond alteritatea se combină în tot cazul duos și prea fericit la scriitorul Andrei Fischhof, deși el nu are a se teme decât poate de „*moartea minții*”, atunci când va răbufni „*fără veste*” și când „*țipătul cucuvelei*”, „*trăsnetul*” va lovi prin el „*în pământ, fără a ști*”.

Cu „*Schiță pentru un gând*”, poetul face istorie adevărată, se ridică dincolo de noi și de băguiala noastră: „*E destul holocaust pentru toți, / roști cineva în beznă. // Niciodată nu a fost prins, / dar l-au învinuit / de declarații post-democratice. // Peste ani se dovedi că a avut dreptate, / dar nu mai era țipenie de om pe pământ; / dosarul lui / nu s-a închis / nici până-n zilele noastre.*” Cu acest poem, Andrei Fischhof pune și un accent ascuțit pe o spinoasă chestiune a istoriei netălmăduite (vezi, Paul Goma). În fond, este desigur vorba de împăcarea istoriei cu oamenii și-a oamenilor cu istoria. Zicala „*homo homini lupus...*”, dezvăluie o realitate prea crudă de când există omenirea! Asupra ei, a realității acesteia, poetul se implică cu toată ființa, „*fiindul*” său fiind expresia unui labirint atins de inefabil.

Îmi vin în minte cuvintele lui Marin Sorescu, cel care considera creația poetică echivalentă cu un fel de cercetare științifică, atunci când spunea că datorită intuiției, ea poate chiar depăși fenomenul propriu-zis al cercetării. Sunt forțe aparte, umane, cu care nu te joci. Și, poate că vom mai reveni asupra creației poetice a lui Andrei Fischhof, care ne-a surprins atât de intens cu peisajul vizionar și ideatic al experienței poetice, cu *semnul* i-am zice oarecum și cazon, dar și autentic, frust al zicerii sale lirice. N-am regretat nici o clipă că am stăruit cu asiduitate asupra volumului de versuri al lui Andrei Fischhof, întrucât ne-am amintit și de alți poeți ai lumii și-ai țării noastre... Și nu doar de poeți, chiar dacă poeții se dovedesc, deseori, mult mai exacti. Și Paul Valery, și Yves Broussard, și Nicholas Catanoy, dar și Keats, M. Kiropol sau Constantin Noica, ori Gaston Bachelard și atâția alții ne-au furnizat mult și din experiența lor umană și socială. Și acesta credem că este și lucrul cel mai de preț...

Încheiem, citând poemul „*Mica Apocalipsă (versiune)*”, din creația celui care ne-a încântat, iată, și astăzi metaforic și profund, amintindu-ne și de alte ilustre personalități, ale devenirii contemporane: Miguel de Unamuno, spaniolul din Salamanca, cel care se ducea la fântână „*să ia o respirație*” pentru viață. Dar, „*fântâna*” lui Miguel poate fi și a lui Andrei, căci este „*din miezul cuvântului*”: „*Se făcea că trăiam încă / și-mi aminteam cu jind de vremurile acestea / în care mă simt împăcat / cu neputința. // Se făcea că toate erau întoarse pe dos. / Copacii cu rădăcinile spre cer, / frunzișul sufocat între bulgări. / Oamenii mișunând stând pe loc pe trotuare mișcătoare, / râsul lor orb era ca o grimasă / de bătrâni nou născuți, / moșnegi dansând în piața centrală / umplută până peste albie de marșul funebru / al fanfarei pompierilor carbonizați / de atâtea incendii imaginate. // Trăiam încă, dar nu eram. / Nicicând. / în veci neplecatul din tine, / temător până și de întunericul din lumină, / abia pândit. / Bănuieț. / Ca progenitura hoțului neprins.*” Aici, pânzele duhului liric ce sălășluiește în construcția poetului Andrei Fischhof par foarte aproape de cele ale lui Nicholas Catanoy, un șlefuitor în pietrele veșniciei care și pentru care ființăm.

Ioan ȚEPELEA

Liana DINICĂ

**Premiul Revistei Dunărea de Jos la
Concursul “Scriitori de ieri, de azi, de mâine”,
categoria de vârstă 8 - 14 ani, 28 iunie 2009**

Galați - orașul inimii mele

Dintotdeauna, Galațiul mi s-a părut un oraș cenușiu, cu oameni care nu mai știu să viseze, nu mai știu să zboare. Până în ziua aceea. Ziua care mi-a schimbat toate perspectivele. Ziua în care inima mea și-a găsit locul.

În acea zi de început de iarnă orașul era împodobit ca în fiecare an pentru zilele Galațiului. Toată lumea era pe străzi, căutând diferite cadouri pentru cei apropiați. Eu, însă, încercam să evadesc. Nu credeam să pot găsi un loc liniștit și retras în care să pot da frâu liber gândurilor. Atunci a apărut el. Din prima clipă m-am pierdut în ochii lui albaștri. Mi-a spus că par cam derutată și mi-a propus să-mi arate locurile în care el se simte liber să facă orice. Așa am început să redescopăr Galațiul, orașul în care am trăit atâția ani și în care, totuși, mă simțeam ca o străină. Am mers pe faleză. În timpul iernii nimeni nu se plimba pe malul Dunării, totul era pustiu. Zăpada proaspăt depusă scârțâia sub picioarele noastre. M-a luat în brațe pentru a-mi încălzi sufletul amorțit și a început să-mi povestească lucruri neștiute despre istoria orașului, întâmplări de acum sute de ani care prindeau viață în fața ochilor mei: călătorii străini din secolul al XVII-lea impresionați de bogăția de alimente, corăbiile ce soseau în port, atacurile sovietice și anglo-americane din timpul celui de-al doilea război mondial și reconstrucția orașului după terminarea războiului, cuvintele lui se transpuneau în imagini în mintea mea. Mă simțeam hipnotizată de vocea și de poveștile lui.

După câteva zile am devenit dependentă de el. În fiecare zi mă ducea într-un loc nou și îmi spunea povești. Era ca într-un vis. Din orașul cenușiu și fără vise, Galațiul devenise locul magic de la capătul curcubeului. Timpul trecea repede și după o iarnă de basm a urmat primăvara. Împreună am descoperit căsuțele din copaci pentru păsările care se întorceau din vacanță și parfumul cireșilor înfloriți din Grădina Botanică. Mai târziu, aproape de începutul verii, am revenit în Grădină pentru a admira multitudinea de trandafiri de toate culorile înfloriți peste noapte. Plimbându-ne, am descoperit și un tunel acoperit de trandafiri săngerii. Parfumul lor mi-a invadat mintea și pentru prima oară am realizat că necunoscutul cu ochi albaștri și istorisirile lui îmi furaseră inima. El era inima mea. Dar am tăcut, nu i-am spus nimic, de frică să nu-mi frângă aripile, de frică să nu-mi spulbere visele. Dar zilele zburau, aducând cu ele căldura, dar și ploile verii. Într-o zi mi-a propus să ne plimbăm pe o stradă din centru. Niște copaci măreți ne protejau de razele fierbinți ale soarelui. Posesorul inimii mele mi-a spus că sunt teii, cei ce păzesc zi și noapte orașul, de aceea Galațiul este cunoscut drept Orașul Teilor. Mireasma aceea plăcută învăluise tot orașul, protejându-l ca un scut. Atunci mi-am făcut curaj, sperând ca scutul să-mi protejeze visele, și i-am mărturisit persoanei de lângă mine toate gândurile mele ascunse. I-am spus că el e cel care m-a ajutat să descopăr în mijlocul iernii că în mine există o vară indestructibilă, el e cel care mi-a arătat că lumea nu e „made in China” și că inima mea acum îi aparține.

Cu un zâmbet fermecător și cu sclipiri aurii în ochi, mi-a răspuns că inima mea este o comoară neprețuită pe care o va păzi toată viața cu ajutorul teilor și trandafirilor care ne-au încrucișat drumurile. Acum pot spune că Galațiul este orașul în care se află inima mea. În acest moment, ea mă așteaptă undeva, la umbra unui castan, admirând norii pufoși ce plutesc în adierea vântului cald.

Pentru că „numai cu inima poți vedea drept, ceea ce este esențial, este invizibil pentru ochi”.

REGULAMENTUL Festivalului concurs de poezie „Costache Conachi”, ediția a XVII-a

În zilele de 2 - 3 octombrie 2009, Casa de Cultură a municipiului Tecuci organizează cea de a XVII-a ediție a Festivalului concurs de poezie „Costache Conachi”.

Concurenții: la această manifestare culturală pot participa tineri creatori de poezie în vârstă de până la 35 de ani, care nu au publicat în volum. Concurenții vor trimite un număr de zece poezii, în câte cinci exemplare, care vor purta fiecare, același moto de identificare. Într-un alt plic închis, pe care va fi înscris moto-ul de la poezii, participanții vor introduce o fișă cu câteva date personale : numele și prenumele, data și locul nașterii, domiciliul, ocupația, studiile, distincții literare, telefon, etc.

Plicurile cu fișa personală se vor deschide după jurizarea poeziilor și stabilirea premiilor.

Lucrările vor fi expediate până la data de 15 septembrie 2009 - data poștei - pe următoarea adresă:

Casa de Cultură a municipiului Tecuci, Str. 1 Decembrie 1918, nr. 62, cod 805300, jud. Galați, cu mențiunea “Pentru concursul național de poezie „C. Conachi” Relații la tel. 0236/820 449; 0723/289 695

Jurizarea : lucrările vor fi apreciate de un juriu, constituit din personalități ale criticii literare românești și ale vieții culturale locale, care va desemna laureații festivalului.

Premiile : concurenții stabiliți câștigători vor fi invitați la Tecuci, în zilele de 2-3 oct. 2009, la manifestările organizate cu prilejul Festivalului Național de poezie “Costache Conachi”.

Organizatorii vor acorda următoarele premii în numerar : **Marele premiu - 700 Ron; Premiul I - 500 Ron; Premiul II - 400 Ron ; Premiul III - 300 Ron**

Vor mai fi oferite premii de către unele edituri sau reviste literare.

Juriul își rezervă dreptul de a redistribui, în mod excepțional, anumite premii.

Cazarea, transportul și masa (diurna) vor fi suportate de către organizatori.

Laureații vor fi prezenți personal la Tecuci, pentru a primi premiile stabilite de juriu și pentru a participa la manifestările organizate cu prilejul Festivalului concurs de poezie “Costache Conachi”.

Anti-prelegeri de literatură terestră

Marele Gatsby de F. Scott Fitzgerald

urmare din pag. 29

Nu mai insist asupra plictiselii... Și nici asupra unei luminițe verzi care nu este la capătul niciunui tunel, ci doar prea aproape de Daisy pentru a o mai vedea...

Celelalte personaje feminine cât de cât creionate, Jordan Baker („era de o lipsă de onestitate incurabilă. Nu suporta să se vadă într-o situație dezavantajoasă”), iubita de o vară a povestitorului și Myrtle, amanta lui Tom, o mahalagioaică suferind de sindromul doamnei Bovary sunt cele care provoacă, indirect și chiar pasiv, tragediile, transformând percepția asupra textului, pentru un cititor amator de senzațional, acesta putând fi receptat și ca un roman polițist: Daisy, tulburată de scena de la hotel, o omoară cu mașina pe Myrtle, fără a ști cine este, Gatsby este gata să-și asume vina, ascunzând însă mai întâi mașina, sperând, sperând (vocația, nu?) să nu se descopere... arma crimei; soțul victimei devine și el o armă cu care Tom scapă de rival, manipulându-l... Sinuciderea criminalului nici nu mai interesează pe nimeni. Valea cenușii rămâne și mai pustie, cântând ode singurătății (Singurătatea este un alt personaj important, reliefându-se mai ales când Nick tot încearcă să adune ceva oameni pentru înmormântarea lui Gatsby) pentru plăcerea celui personaj de panou publicitar, simbol al Divinității devenite, din unghi de vedere quasiblasfemic, Zeul-Publicitate... Cântând, evident, cu vocea lui Daisy, care este în același timp „un cântec fără de moarte” (p.121) dar și o voce „doldora de bani”... Salomee, Salomee cerând cu voce de mare burgheză capul lui Ioan, cel care îi spune adevărul despre iubire... „Undeva, sus, într-un palat de marmură albă, fiica regelui, fecioara de aur” (p.151)... Indirect, destinul i se supune chiar dacă iubitul i se mai pare, înainte de momentul alegerii, o jucărie: „- Uite ce frumos... Aș vrea să iau unul dintre noriiăștia trandafirii, să te așez înăuntru și să te împing de acolo până acolo.” (p.119).

Da, o carte despre Superficialitate, despre superficialitatea cu care tratăm Iluzia și Realitatea, frontierele dintre ele, despre imposibilitatea iubirii perfecte „așa cum o vrem noi”. Pentru Gatsby (și pentru unii dintre noi) „realitatea era de fapt ireală” și „lumea nu e niciodată mai sigur așezată decât pe aripile unei zâne” (p.124). Pentru el trecutul se poate repeta!

Nick își permite, ca supraviețuitor al tragediei, să constate că drama s-a împlinit (subl.n.: la finalul capitolului al VIII-lea) și trebuie să mai șteargă și cuvintele obscene de pe treptele fastuoasei case mitologice a lui Gatsby iar câte un locuitor al Văii cenușii (mai exact înnebunitul proaspăt văduv al lui Myrtle, un personaj cheiță) își permite să ne tragă de mână: „Bagă de seamă, Dumnezeu știe ce ai făcut, știe tot. De mine poți să te ascunzi, dar pe El nu-l poți înșela!” (p.200)...

Și atunci putem înțelege, ca și Gatsby (p.202), brusc înfiorați, „cât de inexplicabil și grotesc poate fi un trandafir și cât de brutal poate cădea lumina soarelui peste o iarbă ce parcă abia atunci fusese creată.” Da, am trăit prea multă vreme îndrăgostiți doar de-un vis... Literatură...

Literatura ca un trandafir printre acele bărci care suntem cu toții, „bărci împinse de curent, împinse fără încetare, tot mai înapoi, în trecut.”

(Notă la imagini: 1.Scott și Zelda, „frumoși și blestemați” ca și eroii romanelor sale; 2. coperta ediției princeps; 3. Francis Scott Key Fitzgerald în anul 1925, anul apariției romanului)